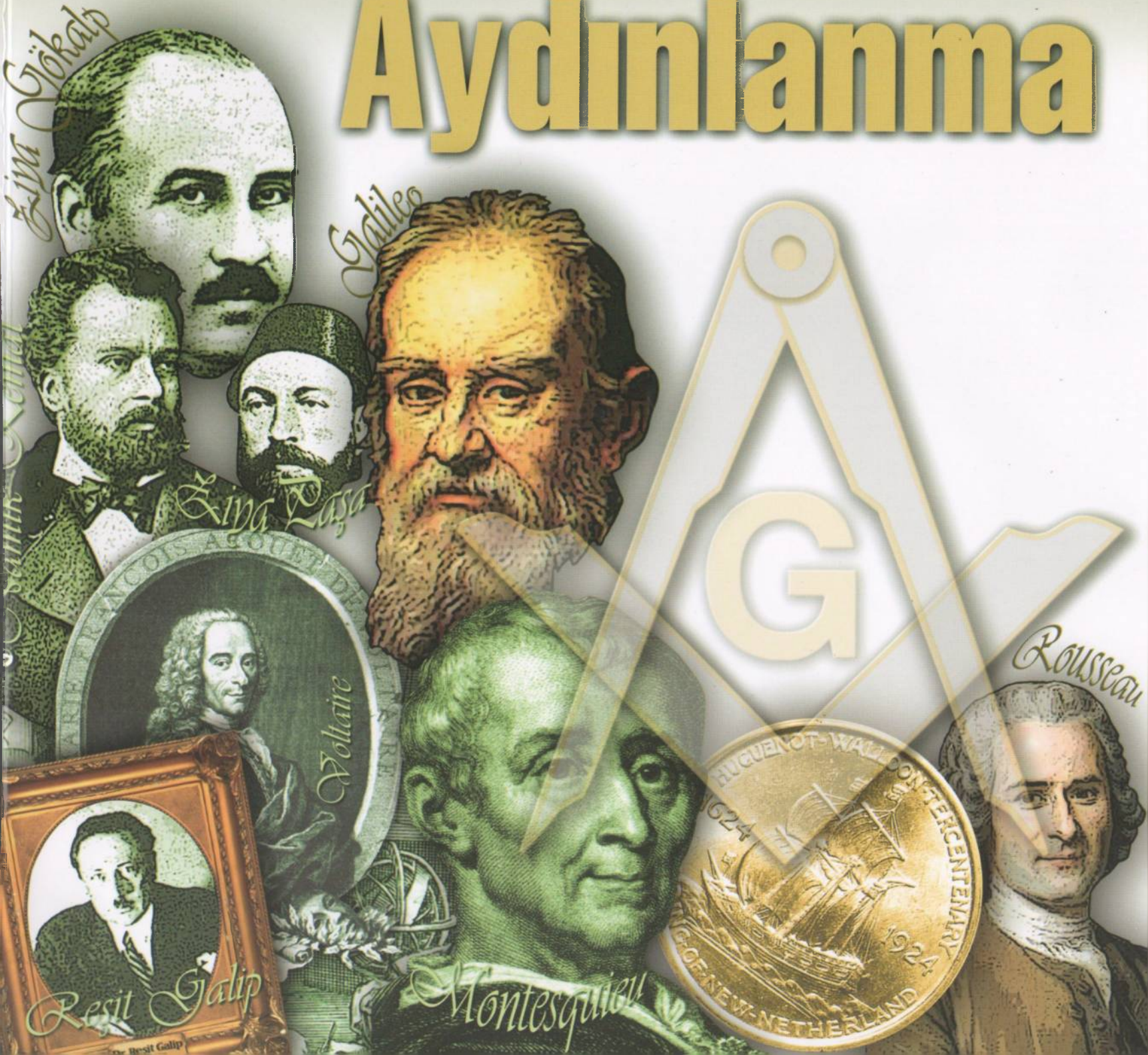

TESVİYE

HÜR VE KABUL EDİLMİŞ MASONLAR BÜYÜK LOCASININ RESMİ YAYIN ORGANIDIR.

YIL:16 SAYI:74 MAYIS 2008

Aydınlanma

Zina Gökaltı

Galileo

Zina Lasa

Voltaire

Resit Galip

Montesquieu

Rousseau

UĞURLU GLASS®
OTO CAMLARI / AUTO GLASS

CAMDAN

HAYALLERİNİZİ ÜRETİYORUZ

- Skylight Camlama
- Transparan Cephe Camlama
- Spider Camlama,
- Kapaklı Cephe Camları
- Slikon Cephe Camları
- Korkuluk Camları
- Saçak Camlamaları

www.ugurluotocam.com.tr

73 Yıllık Deneyim ve Kalite ...

ASRİ 212 516 27 18

(DIN EN) ISO 9001:2000
Certificate Reg. No 04190 20054649-E6

Moda Cad. Ferit Tek Sk. No:1 34710 Moda/Kadıköy/İSTANBUL
Tel: (0 216) 346 90 72 Fax: (0 216) 346 97 08
info@modadenizkulubu.org.tr • www.modadenizkulubu.org.tr

**MODA
DENİZ
KULÜBÜ
1935**

Değerli Kardeşlerim,

10 Mayıs tarihinde toplanacak Konvan - Genel Kurul'un gündeminde bütçe görüşmeleri ve tüzük değişiklik konuları var. 75. sayımızda bu Konvan'dan ve Beyaz Eldiven Derneğinin bursiyerlerimizin ihtiyaçlarını karşılamak üzere organize ettikleri kermesten haberler ve resimler verebileceğiz.

100. Yıl Komitemiz çalışmalarına devam ediyor. Ağustos 2009'dan Ağustos 2010 kadar geçen süre zarfında yüzüncü yılımızı sergiler, konferanslar, konserlerle kutlayacağız, ikinci bir ilköğretim okulunun temelini atacağız.

Dergimiz yurt dışındaki Kardeşlerimizle canlı bir bağ oluşturuyor. Avustralya'dan, Amerika'dan, Belçika ve İsviçre'den teşvik edici mektuplar alıyoruz. Bu sayımızın Okuyucu Mektupları köşesinde bunlardan bir örnek vermek istedik.

Kapak konumuzda 15. yüzyılda başlayan Avrupa Aydınlanmasını ve belirli bir gecikmeyle, Osmanlı'daki Aydınlanma hareketlerini ele aldık. Bunun bir devamı olarak, Cumhuriyet döneminin aydınlanmacılarından Millî Eğitim Bakanı Dr. Reşit Galip Kardeşimizi andık.

Sıra dışı Mason değerli Tanju Koray Kardeşimizi, uzun bir rahatsızlıktan sonra, Ebedî Maşrıık'a yolcu ettik. Ahmet Örs bu çalışkan, bilgili, sivri dilli, nüktedan, dost Kardeşimizi anlattı (s.8). Her yıl Mart ayında Çanakkale şehitleri anılır. Bu vesileyle, Yavuz Aksel 1908 – 1916 arası Osmanlı İmparatorluğu tarihinin satırbaşlarını yazdı. Çanakkale'de ölen Avustralya ve Yeni Zelanda'lı Mason askerlerin anısına her yıl bu ülkelerin Localarında "boş koltuk" anma merasimi uygulanır. Ne yazık ki, biz Çanakkale'de şehit düşen iki nesil üniversiteli Türk gencinin arasında bulunan Masonların listesine sahip değiliz.

Avrupa ve Amerika üniversitelerinin sosyoloji ve tarih kürsüleri, uzun zamandır ihmal edilen Hürmasonluğun tarih ve topluma olan katkılarını tetkik etmeye ve araştırma bursları vermeye başladı. S. 20'de Canonbury Masonik Araştırma Enstitüsü'nün organize ettiği 9. Enternasyonal Konferansı'nın özeti bulacaksınız. Aynı bağlamda, felsefesinin Kemalizm'le bu denli örtüşmesine rağmen 1935'de Masonluğun Türkiye'de kapanması ile ilgili doktora tezi çalışması yapan bir tarihçinin bizlerle olan görüşmesini ve bu vesileyle arşivimizde saklı bulunan bazı belgelerin ortaya çıkması ile ilgili yazıyı s. 36'da bulacaksınız.

Selim Sanver ünlü İngiliz yazar Rudyard Kipling Kardeşimizi s. 40'dan itibaren anlatıyor. Behzat Rızvani de özellikle Doğu illerimizde, çay içerken şekeri kırtlamanın İslâmî kökenini esprili bir tarzda anlatıyor. İlk beratımız Belçika Grand Orient'ından gelmektedir. Belçika Masonluğunun kısa tarihi ile Yüksek Şûra'mızın 3 Mart 1909'da yeniden kuruluşu ile ilgili yazıyı s. 48'de bulacaksınız.

Kardeşçe sevgi ve saygılarımla,

Celil Layiktez celillayiktez@gmail.com

Tanju Koray Kardeş

vefa, karşılıksız sevgi ve dayanışma kavramlarının içini doldurdu.

Ahmet ÖRS

His ve Kâbil Râhîmî Mâevîle Bîyîk... (text continues in columns)

Sıradışı Mason Sonsuz Doğu'da

"Çok sekente oturdular. Helimlerin su altları; koca koca... (text continues in columns)

İsmet öfken vane bir yıl... (text continues in columns)

bu yasa, tiyaz ölküğü Locala... (text continues in columns)

1945 yılında Ümit okulu... (text continues in columns)

"Tarih de bizim kaldırımları... (text continues in columns)

"Zamânın var" Mayın 1941'de İstanbul'da... (text continues in columns)

8 Kardeşimiz Tanju Koray'ı Sonsuz Doğu'ya uğurladık. Ahmet Örs'ün Koray Üstat'la ilgili yazdıklarını okurken, örnek bir Masonun hayatına tanık olacaksınız.

Hasta adamın onur savaşı Çanakkale

Çanakkale Savaşları'nda 253 bin Türk subay, er ve erbaş şehit oldu.

3045 yabanî grediğinden (Osmanlı İmparatorluğu yorgundu, burulanmıştı, gusuzdu). Avrupalılar'ın derinlikle "İtaliya adanmış" ve "Büyük Dünya Savaşı"na girişmek durumunda oldukları. BHI Trabzonşarç ve HİG Balkan muharibeleri yararlığı (Demirler ön arduya belirdi, bükülmüş Balkan Savaşı'nı varoluşunu süratle zaman ile bulanmıştı. Sen 5 yıl içinde büyük toprak kayıplarına uğramıştı. En değerli ordularını çıkartmış, kurak dolusu paralar ödemiş olsanız satır alınmış silah, top, cephane ne varsa, çarınla, yobazla, Komünist topraklarında dağıtmaya terk edilmişti)

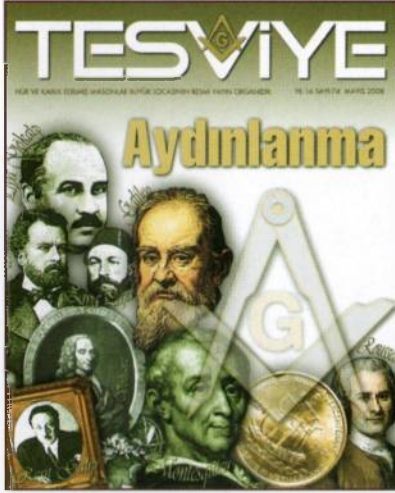
Değerli Tanju AKSEL
İstikrar ve devamlılık... (text continues in columns)

Balkan Savaşları'na ağır faturası
Balkan Savaşları... (text continues in columns)

Osmanlı Stratejik Durumları...
Osmanlı Stratejik Durumları... (text continues in columns)

12 Geçtiğimiz günlerde Çanakkale Savaşı'nın yıldönümüydü. Yavuz Aksel Çanakkale Savaşı'nı yazarken, Avustralya'da gerçekleştirilen masonik Boş Koltuk Töreni'ni de inceledi.

22

Avrupa'da, Osmanlı'da gerçekleşen aydınlanma ile bir Türk Aydınlanmacısı olan Reşid Galip bu sayımızın kapak konusunu oluşturuyor.

Bu üniversitelerde "Masonluk tarihi araştırmaları kürsüsü" kuruluyor

1935 Kapanışı ile ilgili Doktora tezi...

36

Tarih araştırmaları geliştikçe Masonlukla ilgili yeni bilgilere ulaşıyor. Atatürk ve Masonluk konusu her kesimden vatandaşımızın merak duyduğu bir konu. Bu konudaki gelişmeleri ilgiyle okuyacaksınız.

"Şimdi, dünyanın neresinde dolaşılıyor iseler, **Dul Kadınların Çocuklarına açılıyor;** Eğer arzuların öyle ise, **Bir an önce ülkelerine dönsünler!**"

Selim SANVER

HAYATI

İngiliz Edebiyatı'nın en önemli yazarlarından...
Kipling Kardeş

40

Selim Sanver'in kaleminden Nobel Edebiyat ödülünü en genç yaşta alan Rudyard Kipling

Kardeş'i, şair, düşünür ve mason kimliği ile daha yakından tanıyoruz.

Sedef, bağa, fildişi, altın varak, abanoz...

Özener Akdoğan

Eser-i İstanbul

İstanbul'un tarihini anlatan yeni kitabı...
Eser-i İstanbul'un yazarı Özener Akdoğan, İstanbul'un tarihini anlatan yeni kitabı 'Eser-i İstanbul' ile okuyucularla buluşuyor. Kitap, İstanbul'un tarihini, kültürünü ve sosyal hayatını anlatıyor. Akdoğan, İstanbul'un tarihini anlatırken, şehrin değişimini ve gelişimini de anlatıyor. Kitap, İstanbul'un tarihini anlatırken, şehrin değişimini ve gelişimini de anlatıyor.

Özener Akdoğan

Kitap, İstanbul'un tarihini anlatırken, şehrin değişimini ve gelişimini de anlatıyor.

Kitap, İstanbul'un tarihini anlatırken, şehrin değişimini ve gelişimini de anlatıyor.

Kitap, İstanbul'un tarihini anlatırken, şehrin değişimini ve gelişimini de anlatıyor.

Kitap, İstanbul'un tarihini anlatırken, şehrin değişimini ve gelişimini de anlatıyor.

Kitap, İstanbul'un tarihini anlatırken, şehrin değişimini ve gelişimini de anlatıyor.

Kitap, İstanbul'un tarihini anlatırken, şehrin değişimini ve gelişimini de anlatıyor.

46

Sedefkârlık yok olmaya yüz tutan mesleklerden biri. Eser-i İstanbul isimli atölyede bu mesleği yaşatmaya çalışanlardan biri de Mason.

6

Vadiler'de Mason yakını gençlerle toplantı yapıldı.

7

İnternet Locası'nın kısa yazı dalındaki ödülünü Alain Bergin aldı.

17

Tuluğ Baytin'in 50 yıl töreni için Kardeşlerine hitabı.

20

Canonbury Masonik Araştırma Merkezi'nin 2007 Kasım Konferansı: Ütopya Hayalleri

45

Kırtlama

48

Tarihi Kökenlerimiz bölümünde, Yüksek Şura'nın uyanış öyküsünü okuyacaksınız.

50

2040 yılının deniz aracı Volitan.

52

İçimizden Biri: Haluk Tezozar

54

İçimizden Biri: James Anderson

55

- Ahmet Şenkuş'un yeni kitabı: 101 soru, 101 cevap.
- Bingür Sönmez'den bir kitap: Sarıkaşık • Üner Birkan'dan, İdil Biret ile ilgili bir çeviri kitabı.

58

Filateli: Eleanor Roosevelt

61

Karikatür

62 - 63

- Briç • Bunları Biliyor musunuz?

64

Synopsis

Bu yıl da İstanbul, Ankara ve İzmir Vadilerinde, gençler bizimleydi.

Vadilerde genç sesleri

İstanbul, Ankara ve İzmir Vadilerinde "Mason yakını gençler Toplantısı", bu yıl 20 Ocak Pazar günü büyük bir katılımı ile gerçekleşti.

İstanbul

İstanbul'da yapılan toplantıya otuz genç katıldı. Gençlere Masonluğu tanıtmak üzere Önceki Büyük Üstatlarımızdan Tunç Timurkan bir konuşma yaptı. Erşan Tınay Kardeşimiz de, katılımcı gençlerin sorularını cevapladı. Gençlerin büyük bir ilgi ile dinledikleri aydınlatıcı konuşmalardan sonra hep birlikte öğle yemeği yenildi.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nda, her yıl mason yakını gençlere Masonluğu tanıtıcı toplantılar düzenleniyor. İstanbul, İzmir ve Ankara Vadileri'nde aynı günde düzenlenen toplantılarda, gençlere Masonluğun ne olduğu ve ne olmadığı anlatılıyor.

İzmir

İzmir'de toplantıya katılan 14-18 yaşlarındaki mason çocukları ve torunlarına önce İzmir binası gezdirildi. Büyük Üstat Yardımcısı Berkhan Savaşçın bir açış konuşması yaptı ve genç kardeşlerimize "hoş geldiniz" dedi. Daha sonra Demir Savaşçın Masonluk hakkında gençleri aydınlattı, Masonluk hakkında öğrenmek istediklerine cevap verdi. Toplantıdan sonra, lokalde birlikte bir öğle yemeği yenildi.

İstanbul Vadisi'nde gençlere Tunç Timurkan ve Erşan Tınay hitap etti.

Ankara

Ankara'da, gerçekleştirilen toplantıya mason yakını otuzbir genç katıldı. Ali Ulvi Dömez Kardeşimizin Masonluğu tanıtıcı konuşmasından sonra, gençlerin sorularının yanıtlandığı Yeğenler Toplantısı, bir öğle yemeği ile tamamlandı.

İzmir Vadisi'nde gençleri Demir Savaşçın bilgilendirdi.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın matrikülünde 9659 numara ile kayıtlı İnternet Locası 13 Şubat 1996'da kuruldu. 30 Mart 2008 tarihi itibarıyla dünyanın her tarafından muntazam 231 üyesi olan bu locanın amacı ve hedefleri şöyle:

Masonlar IT'yi sevdi

Amaç: Dünyanın her tarafından muntazam locaların üyesi olan Hürmasonları masonik amaç ve dostluk çerçevesinde, İngiltere Birleşik Büyük Locasına bağlı bir muntazam Locanın çatısı altında bir araya getirmek.

Hedefler: (Kendi Web sitelerinde tarif edildiği şekilde)

→ **Evrensellik:** Loca üyelerine global düzeyde haberleşme ve fikir alış verişini imkânını yaratarak Hürmasonluğun değişik Obediyanslarda uygulama farklılıklarını daha iyi görme ve anlama olgusunu oluşturarak evrenselliği teşvik etmek.

→ **İşbirliği:** Loca üyelerinin birlikte çalışarak masonik araştırmayı teşvik edecek ve müşterek yürütülebilecek projelere imkân tanyacak İnternet temelli bir çevre yaratmak.

→ **Gelişme:** Genelde Hürmasonluğun geleceğine odaklanmak, özel olarak da yeni haberleşme teknolojilerinin masonik amaçlarda kullanılmalarında öncülük etmek.

Çalışma Yöntemleri:

→ Üstadı Muhterem İ's'adı için Loca yılda bir Manchester'de toplanır.

→ Yıllık iki ek toplantının değişik bölgelerde yapılarak farklı mabet ve Kardeşleri tanıma fırsatını yaratır.

→ İngiltere dışındaki ülkelerde Loca ziyaretleri tertip eder.

→ Hemşirelerle yılda bir hafta sonu toplantıları tertip eder. (Bu toplantıların üçü Portekiz, Florida ve Hollanda'da tertip edildi.)

→ Üstadı Muhterem seçimini İnternet üzerinden açık oylama ile yapar.

→ İnternet üzerinden güncel masonik konular tartışılır, projeler yürütülür, yardım faaliyetleri teşvik edilir (Derince Cumhuriyet İlk Öğretim Okulu'na katkı olarak Büyük Locamıza 2000 Pound'luk bir yardım yaptılar).

→ Dünyanın her köşesinde geçerli olan değişik rit ve uygulamaları öğrenme fırsatını Kardeşlere sunar.

→ Kurulan masonik araştırma ve tebliğ arşivini Kardeşlerin hizmetine sunar.

İnternet Locası kısa metin yarışması:

İngiltere Büyük Üstad Naibinin sponsorluğunda, beş dakika içinde Locada okunabilecek eğitici metin yarışması. Tarihi, milli, ezoterik, ritüel, Masonluğun kökleri gibi, masonik ve eğitici temelli konuların seçilmesi gerekmektedir. Üç ayrı ödül verilmektedir. Tüm tebliğlerin

arasında jüri heyetinin seçtiği birinciye Büyük Üstad naibi Lord Northampton ödülü. İngiltere dışından katılanların birincisine ve Loca Üstadı Muhteremi henüz olmamış en çok 5 yıllık mason yarışmacıya "Nova" ödülü.

Tüm dünyadan 70'in üzerinde tebliğin sunulduğu 2007 yılı Kısa Metin yarışmasının birincilik "Northampton" ödülünü İspanya'dan Alan Bergin Kardeş, diğer iki ödülü Amerika'lı Kardeşler kazandı.

2008 Kısa Metin yarışması:

Yarışmanın başarısı üzerine 2008'de yarışmanın tekrarlanması uygun görüldü. İştirak etmek isteyen muntazam masonların tebliğlerini 31 Aralık tarihine kadar shortpapers2008@internet.lodge.org.uk sitesine yollamaları yeterli. Yarışmacının iletisinin başına kısa masonik özgeçmişini yazması gerekiyor. Yarışmanın sonucu 14 Mart 2009 tarihinde ilân edilecek.

2007 Kısa Metin yarışmasının birincilik ödülünü kazanan tebliğ:

Süleyman Mabedi'ndeki sütunlar altıgen miydi?

Doğu Lancashire'da çalışan 9659 numaralı İnternet Locası İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın desteklediği bir "kısa metin yarışması" tertip etti. Dünyadan 70 üzerinde iştiraki olan bu yarışmayı kazanan Alan Bergin adında İspanyol Kardeşin yarışmanın ödülü İngiltere Birleşik Büyük Locası Büyük Üstad Naibi Northampton Markisi tarafından, merasimle kendisine verildi. Yarışmanın şartına göre metin tek sayfalık ve Locada, eğitim amaçlı olarak, yüksek sesle okunacak tarzda yazılmış olmalıydı. Bergin Kardeşin çalışmasını dilimize A. İskender çevirdi.

İkinci Derece tablosundan alıntı yaparsak "sütunların çevresi 12, çapı 4 tür. Peki bu mümkün olabilir mi? Biraz matematik okumuş biri daire ve özellikleri konularını hatırlayarak bu ölçülerin imkânsız olacağını bilir. Yunan harfi Pi (π - yaklaşık olarak 3.142) çevre ve çap arasındaki oranı belirler. Bir dairenin 4 olan çapını 3.142 ile çarparsak sonuç 12, 12'yi de 3.142'ye bölersek sonuç 4 çıkmaz. Fakat Kutsal Kitaplar da yalan söylemez. Peki bu probleme nasıl bir çözüm bulabiliriz?

Bu gariplik belki de bizim sütunları yuvarlak olarak kabul etmemizden kaynaklanıyordu. Locanın etrafında tavaf ederken, gönye üzerinde yürürüz! Dükkânları dolaşırken veya evin etrafında dolaşırken yuvarlak mı çiziyoruz? Hayır. Biz sadece bir noktada başlayıp aynı noktada biten bir şeyden bahsediyoruz, peki ya sütunlar yuvarlak değilse? Şimdi bu sizi düşündürmelidir.

O halde sütunların şekli nasıl olabilir? Kare olamaz çünkü bir karenin çapı 4 olursa çevresinin 16 olması gerekir. Üçgen de olamaz, çünkü ölçüler uymaz. Bu problemi çözmek için başka hangi bilgileri kullanabiliriz? Sütunların üzerine nar ve zambak desenleri işlenmiştir. Şimdi "Bunun boyutlarla ne ilgisi var?" diye soracaksınız. Her zambağın 6 yaprağı, başka bir deyimle 6 yanı vardır.

Altı kenarlı olan hangi şekli biliyoruz?

Cevap, Kardeşlerim, altıgendir. Bir altıgen bütün bu kriterlere uyar. Çapı 4 ve çevresi 12 olabilir. Kenarları 2 olan bir altıgenin çevresi de 12 olur. Ve matematiksel olarak çevrede noktadan noktaya uzaklık 4 olur. Altıgen bir noktadan başlayıp aynı noktada bitiyor ve zaten bu nedenle "çevreden" söz edilebilir.

Bu sütunların biri tarafından yapıldıklarını unutmayalım. İçi ergiyik tunçla doldurulacak altıgen bir kalıp imal etmek kesinlikle yuvarlak bir kalıp imal etmekten kolaydır. Bu hiçbir şekilde sütunların mutlaka çok kenarlı olduklarını iddia etmek değildir. Fakat bu da bir ihtimaldir. Sütunların birer sembol olduklarını ve, şekilleri ne olursa olsun, Kardeşlik Sevgisini ifade ettiklerini asla unutmayalım..

Tanju Koray Kardeş

vefa, karşılıksız sevgi ve dayanışma kavramlarının içini doldurdu.

Ahmet ÖRS

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın son elli yıllık geçmişindeki en sıra dışı kişiydi Tanju Koray. Çok genç yaşta Mason önlüğü takmış, o dönemde bugünkünün ancak beşte biri kadar Masonun bulunduğu camiada pırlıtlı düşünce yapısı, Fransızca ve İngilizceye olan hâkimiyeti, çalışkanlığı ile hemen dikkatleri üzerine çekmiş, aynı zamanda da sivri dili ve doğru bildiklerini açıkça söylemesiyle de sürekli eleştirilere hedef olmuştu. Sevenleri çoktu. Tam merkezden vuran şakalarının hedefi olanlar, keskin zekâsı ile başa çıkamayan, onun düşünce yapısını kavrayamayanlar ise genellikle ondan hoşlanmazlardı...

Bir kitabının önsözünde, "1 Nisan 1963 Pazartesi akşamı Ankara'daki Barış Locası'nda tekris edildim. Törenden pek bir şey anlamadığımı söyleyemem çünkü çok heyecanlıydım. Bir kere babam yaşındaki adamların arasına girecektim. Bir de Loca o zaman Fransızca çalışıyordu, ben acaba onlarla konuşabileceğim miyim? Tekrisimin ertesi gün, öğleden sonra, akşam toplantı saatini bekleyemeden, Demeğe damladım; o gün bugündür ilgim, ilişğim aksamadan sürüyor," diye yazmıştı. Masonluk, daha dar anlamıyla muntazam Masonluk onun için son derece önemliydi. Kardeşleri, onların eşleri ve çocukları da onun Masonluk anlayışının ayrılmaz parçalarıydı.

"Zamanın var"

Mayıs 1941'de İstanbul'da doğmuştu. Galatasaray

Lisesi'nden sonra bir yıl Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne devam etmiş, buradan Ankara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisi Bölümü'ne kaydını almış ve bu fakülteyi bitirmişti. Tekris olduğunda henüz 22 yaşında bir öğrenciydi. Oysa o yıllarda Tanju Koray yaşında gençlere Localarda pek rastlanmıyordu. "Locada önemli bürokratlar, ilginç insanlar vardı. Hele bazıları işlerinden sonra mutlaka Demeğe gelirler, sonra evlerine giderlerdi. Bazıları vardı, yeni bir şey öğrendiklerinde, keyifle satarlardı. Ama soru sorduğumda, cevap vermezler, 'zamanın var' derlerdi" diye anlatıyor

Tanju Koray aynı önsöz yazısında. Kitaplık ve kitaplar

Tirilye'de bütün Vadilerden Loca Kardeşlerinin Hemşireler ve çocuklarıyla birlikte yaz kış yaptıkları geziler onu hep mutlu etti.

Sıradışı Mason Sonsuz Doğu'da

"Çok işkence ettiler. Belimden su aldılar, koca koca iğneler yaptılar, her tarafıma çekiçle vurdular. Ama bütün bunlara direndim. Bütün işkencelere rağmen ketumiyeti elden bırakmadım, Senelik Kelimeyi vermedim!"

bir yana, üyesi olduğu Locada Fransızca ritüel bile bulunmadığı, görevliler gelirken kendi ritüellerini birlikte getirdikleri için, Tanju Koray bir ritüel elde edip, Türkçe ritüellerle karşılaştırdıktan sonra, bunu o dönemin tek kopyalama yöntemi olan mumlu kağıda yazıp teksir etmişti. Bu onun ilk masonik çalışmasıydı. Bir yandan da Masonluk hakkında eline geçirdiği bütün kitapları okuyordu. "Okuyordum, öğreniyordum ama itiraf edeyim, bazı şeyleri çok ama çok sonra anlayabildim", diyor Koray.

6 Nisan 1964'te yine Barış Locası'nda Kalfalığa, 3 Mayıs 1965'te de Üstatlığa terfi etti. "Terfilerim hep zor geçti" diyor kendi hakkında çok ender

kaleme aldığı bir yazıda. "Çaktırırlar diye korkardım. Bir de Üstadı Muhteremler iyi öğrenci olduğumu göstermek için, herkese soru sordururlardı. O zamanlar sözlü sınav yapılıyordu. Bereket versin altınıza bir sandalye verip oturtuyorlardı da heyecandan bayılıp yere düşme tehlikesi kalmıyordu", diyor yine kendine özgü alaylı dille.

1965 yılında Üstat olduğunda, o dönemde çok kısıtlı olan kaynaklardan edindiği birçok kitabı okumuştur. Kendi deyişiyle, doğruları ve yanlışları az çok ayırt edebiliyor, ancak okuduklarını, öğrendiklerini Loca konuşmaları dışında da paylaşmak istiyordu. Bu enerji ve heyecanla bir kitap yazmaya karar verdi; elindeki kaynaklarla üç derece için üç ayrı kitap hazırladı.

"Bu uğurda bir daktilo bile satın aldım ve ilk kitabım 'Müptedi' yani 'Çırak'ı temize çektim, dosyaladım, dosyayı kap kâğıdı ile de kapladım. Kitabım Büyük Görevliler Kurulu'na gittiğini söylediler. Gitmiş ki Büyük Üstat Necdet Egeran'ın taltifkâr sözlerine mazhar oldum. Kurul'un çalışmamı tebrik ve

10 Mart 2008 günü Teşvikiye Camii'nde kılınan öğle namazının ardından Küçükyalı Mezarlığı'nda annesinin koynuna emanet edildi. Camide o gün sadece bir cenaze olduğu halde geniş avlu tıklım tıklımdı. O'nu başta Büyük Üstat Salih Evcilerli olmak üzere kardeşleri ve Tirilye'de edindiği dostları uğurladı.

teşvik eden bir yazısı da ayrıca sürpriz oldu. Kitap tetkike verilmişti,” diyor Tanju Koray. Gerçekten de daha çiçeği burnunda bir Mason iken, Necdet Egeran'dan başlayarak dönemin bütün Büyük Üstatları, Tanju Koray'ı çocukları gibi sevdiler. Zaman zaman fazla haşarlık yaptığında bir babanın çocuğunun kulağını çektiği gibi onu dizginlemeye çalıştılar. Kâh bunda başarılı oldular, kâh onlar bile bu sıra dışı genç Mason'u standart kalıplar içine yönlendirmeyi başaramadılar.

Üstad-ı Muhterem Koray

1967 yılında yurt dışına, Kenya'ya gitti. 1972 yılına kadar Nairobi Türk Büyükelçiliği'nde mahalli kâtip olarak çalıştı. Türkiye'ye döndüğünde İstanbul'a yerleşti ve 1973 yılında Fazilet Locasına tebenni etti. Burada Sekreterlik ve Gözcülüğün ardından 1976 yılında Üstadı Muhteremlik görevine seçildiğini görüyoruz. Bu görevini iki dönem sürdürdükten sonra 1980 yılında Üstadı Muhteremlikten ayrıldı. Yeni Üstat olduğunda

tamamladığı, teslim ettiği ve basılmasını beklediği kitabını Nairobi'den döndükten sonra, Nuruziya Sokak 25 numaralı binanın antre salonundaki pencerelerden birinin içinde bulunduğunu anlatıyor Tanju Koray: “Kitapları kendim bastırmak istedim ama param yetmedi. Orta için parama göre hazırladığım tek kitapçık ‘Çıracık Kalfa Usta’ ortaya çıktı. 4000 adet basıldı, kısa zamanda tükendi. Ya kitaba ihtiyaç vardı ya da üç derece bir aradaydı, meraklısı çok olmuştur.”

Kendisinin de ifadesiyle, o zamandan itibaren yazmayı sürdürdü Tanju Koray. “Arada sırada yazıyorum çünkü düzenli çalışmaya alışık değilim. Bir de yazar değilim. Arada sırada konuşma da yapıyorum. Konuşmacı da değilim. Ama yazmaya ve konuşmaya kalkmamın iki nedeni var. Birincisi, okuyup öğrendiklerimi paylaştıkça mutlu oluyorum. İkincisi, hem kendimi test ediyorum, hem de tenkitlerden ve katkılardan yararlanıyorum.”

Tanju Koray 1993 yılında

katıldığı Geometri Locasında da 1993-95 yılları arasında bir kez daha Üstadı Muhteremlik yaptı. Her zaman olduğu gibi, bu görevini sürdürürken de klasik kalıplara pek uyduğu söylenemez. Üstadı Muhteremliği döneminde Locanın Büyük Müfettişi olan Kardeş ile sık sık aralarında görüş ayrılıkları olurdu. Loca dışında birbirlerine kırılmadan, karşılıklı ağır sayılabilecek şakalar yapabilen bu iki Kardeş Masonluk konusunda genellikle farklı görüşleri savunurlardı. Bir gün Büyük Müfettiş mazeret bildirip Kardeş Sofrası'na katılmadı. Tanju Koray da yeni Çıracık olmuş bir Kardeşten, kurallara uymasa da, yanındaki Büyük Müfettiş'in koltuğuna oturmasını istedi. Genç Kardeş “Peki, benim bu durumda ne yapmam gerekiyor.?” diye sordu. “Kolay,” diye yanıt verdi Tanju Koray. “Ben ne

söylersem, tersini söyleyeceksin!..”

Yeni bir Locanın kuruluş törenini yönetiyordu Tanju Koray. Törendeki görevi bitmiş, Dul Kesesi dolaştırılmıştı. Toplantıda hazır bulunan Büyük Hasenat Emmini toplanan paranın Büyük Locaya ait olduğunu söyleyerek, Locanın Hazine Emininden keseyi istedi. Ardından Üstadı Muhterem toplantıyı kapatırken, Tanju Koray'a nezaket gereği, “Bize söyleyeceğiniz başka bir şey var mı?” diye sorduğunda, Koray hemen espriyi yapıştırdı: “Locanızın Hazine Emmini'nde iş yok. Daha ilk toplantıda keseyi kaptırdı!..”

Sağlam bir gerekçeye dayandığı sürece en acımasız eleştirilere bile tahammüllüydü; ama karşındakileri de aynı acınmazlıkla eleştirirdi. Kendisiyle alay eden bir kişiydi. Başkalarına yaptığı şakanın daha

fazlasını herkesin önünde kendisi için yapabildiğinden, alınanlar fazla olmazdı. Örneğin Büyük Görevliler Kurulu üyesiyken, Kurul üyesi bir Kardeşe sürekli takılırdı. Bir gün onu merdivenden çıkarken görüp, daha önce ona anlattığı bir hayvan fıkrasındaki "tavşan"ın adıyla arkasından seslenmişti. Kardeş onu duymazdan gelip merdivenleri çıkmaya devam etti. Koray bir daha seslenince, Kardeş çaresiz durdu "Böyle isim takmak hoş olmuyor, sana yakışmıyor" dedi ona. Tanju Koray hemen cevabı yapıştırdı: "Sen beni bunca yıldır 'Tanju' diye çağırıyorsun. Ben bugüne dek hiç alındım mı?"

Tirilye Büyük Locası

1998-2001 yılları arasında Büyük Görevliler Kurulu'na seçilip Büyük Hatiplik görevini sürdüren Tanju Koray'ın bu dönemde özellikle Loca ve Büyük Loca bijuları ile ilgili çalışmaları kayda değer. Ancak Pek Muhteremlik sıfatını almazdan önce de İdeal, Sadık Dostlar Localarının Büyük Müfettişliğinde bulunmuş, Eğitim Öğretim, Ritüel, Kanun Tüzük ve Hukuk İşleri, Kitaplık, Arşiv ve Müze Komitelerinde görev yapmıştı. British Columbia Büyük Locası'nın Dostluk Kefillğine atandı, 8 Mayıs 1999 tarihinde de Büyük Loca Mücevheri ile onurlandırıldı. 6 Aralık 2003 tarihli Konvan'da ise kendisine 40 yıllık Mason önlüğü takıldı.

Tanju Koray'ın masonik hayatı ne kadar başarılı geçtiyse, özel yaşamı o kadar başarısız oldu. İki kez evlendi, ayrıldı. Çocuğu olmadı. Babası çok önce vefat etmişti. Hayattaki tek yakını annesiydi. Onu da birkaç yıl önce kaybetti. Annesinin son döneminde gece gündüz yanından hiç ayrılmadan ona

06.12.2003'de "Masonlukta 40 yıl önlüğü" ile ödüllendirilmişti. Tanju Koray, ritüeller üzerinde devamlı çalıştı. Masonluğun temel belgelerini, ritüellerimizin kaynaklarını araştırdı. Ve bunlara dönerek yeniden kurgulama denemeleri yaptı. Çeşitli tarihlerde kaleme aldığı eserleri kütüphanelerimizi süslemektedir.

baktı. Onun kaybından kısa süre sonra da kendisinde hastalığın ilk belirtileri baş gösterdi.

Oysa yıllar öncesinden başlayarak Tirilye'de bahçe içinde kendi planlarını hazırladığı bir ev yapmak için çabalayıp durmuştu. Sonunda eve yerleşti. Bahçesinde meyve ağaçları, kümesinde tavukları, ördek ve kazları ve üç dev Kangal köpeğine ek olarak evin bodrum katını tahsis ettiği irili ufaklı kedileriyle tam bir Nuh'un Gemisi gibiydi, Tirilye'deki iki katlı ev. İstanbul, Ankara ve İzmir'den Tanju Koray'ı seven kardeşleri hafta sonları akın akın Mudanya'ya geliyor, hep birlikte Mudanya ve Tirilye'de hoş bir hafta sonu geçirdikten sonra geri dönüyorlardı. Bu yoğun ziyaretler sırasında Kardeşleri Tanju Koray'ın evine şaka olarak "Tirilye Büyük Locası" adını taktı. Hatta dönemin Büyük Üstadı bile bu şakayı Konvan'da dile getirdi. Öğleden sonraki çalışmaları erken bitirmeyi istediğini, zira "İzmirli Kardeşlerin dönüş yolunda

Tirilye Büyük Locası'na uğrayacaklarını" söyledi.

Tirilye'de bütün Vadilerden Loca Kardeşlerinin Hemşireler ve çocuklarıyla birlikte yaz kış yaptıkları gezilerle ilgili birçok öykü var. Birini Teoman Gürkan anlatıyor: "Tanju Koray, Tirilye'ye yerleşmiş; eski Mülkiyeliler olarak onu ziyarete gidiyoruz. Mudanya'daki o güzel otelde kalıyoruz. Akşam yemek var. Mudanya kaymakamını da davet etmiş Tanju. İki hafta sonra Gönül Locası üç, Tanyeri Locası bir otobüs olmak üzere dört otobüs Tirilye'de buluştuk. Yine aynı restoranda yemek yiyoruz. Kaymakam yine bizim masamızda. Kaymakam etrafı süzdü; geçen sefer Mülkiye grubunda herkes aynı yaşlardayken, bu kez genci var, yaşlısı var. Bir türlü bunların ne olduğunu çıkaramadı. 'Siz şimdi ne grubu oluyorsunuz?' diye sordu. Soruya muhatap olan Kardeş ne söyleyeceğini düşünürken Tanju gayet sakin, "Kaymakam bey, bunların hepsi Mason" dedi. Kaymakam bir an

durakladı, sonra yanında oturan eşine dönüp, "Hay Allah," dedi, "Biz de tam vali olmaya hazırlanıyorduk!.." Aradan beş dakika geçtikten sonra tekrar eşine döndü. Bu kez daha rahatlamış görünüyordu. "Hanım," dedi, "Bunlar beni bakan da yapar; kalk dans edelim!.."

Son masonik görevi, üç yıl önce İzmir'de, Özveri Locasında İsad Üstahlığı oldu. O sırada artık bir bacağı hareket ettirmekte zorlanıyordu. Acı içinde töreni sonuna kadar sürdürdü. Başlangıçta hastalığın nedeni anlamamıştı. Bunun için İzmir ve İstanbul'da yoğun tetkikler yapıldı. Bu tetkikler sırasında Büyük Loca sekreterimiz Selma Özkorkmaz hastaneye telefon edip hatırını sormuştu. Tanju Koray her zamanki her şeyi hafife alan, şakacı tavırla yanıt verdi: "Çok işkence ettiler" diye söze başladı. "Belimden su aldılar, koca koca iğneler yaptılar, her tarafıma çekiçle vurdular. Ama bütün bunlara direndim. Bütün işkencelere rağmen ketumiyeti elden bırakmadım, Senelik Kelimeyi vermedim!". Cerrahpaşa'da son tetkikler yapılırken artık iki bacağı da tutmuyordu ve parmaklarında da hafif uyuşma başlamıştı. Stephen Hawkins'in belki de 20 yıldır dayandığı ALS hastalığı Tanju Koray'da inanılmaz bir hızla ilerliyordu.

Doğan'a veda

Tirilye'deki evinde daha fazla kalamayacağı anlaşıldığında, kendisinden çok, dev Kangal çoban köpeği Doğan'ın geleceği onu düşündürüyordu. Artık konuşmakta zorlanıyordu. Cep telefonuma gönderdiği bir mesajla köpeğe rahat edebileceği bir yer bulmamı rica etti. Ben de onu bir dostumun Kangal çiftliğine aldırmağı sağladım,

Doğan'ı götürecekleri günü de mesajla bildirdim. O günün akşamı yine mesajla köpeği alıp almadıklarını sordum. Gelen notta, "Gitti; perişanım!" diyordu. Dayanamadım, telefon ettim. "Sen konuşmaya çalışma; ben sadece en doğru şeyi yaptığını söylemek istiyorum", dedim. Her kelimedenden sonra bir yandan nefes almaya çalışıp, bir yandan da ağlayarak, "Giderken dönüp, 'beni nasıl gönderirsin?' diye baktı. Bir köpeğe bakamayacak hale geldiğim için kendimden utanıyorum," dedi. Birkaç gün sonra Doğan'ın yeni arkadaşlarına uyum sağladığını cebine mesajla ilettiğimde, artık İstanbul'da, son aylarını geçireceği, onun durumundaki hastaları kabul eden ender sağlık kurumlarından Musevi Hastanesi'ne yatırılmıştı. Burada onu ziyaret ettiğim gün hastaneden ayrılırken, "Geçmiş olsun!" dedim. İlk ve son kez son derece ciddi bir ifadeyle yanıt verdi: "Allah çektirmesin!.."

Ne yazık ki son bir yılı aşkın süre çok çekti. Hastalığın kollarını tutması beklenirken, felç ciğerlerine atladığında, soluk alıp vermesi zorlaştı. Konuşması azap haline geldi. Ama o hâlâ şakacılığını bırakmıyordu. Yoğun bakımda yatarken bile ziyaretçi kardeşlerin kendisine

acımalarına fırsat vermeden gözleriyle ve artık konuşmadığı için sadece dudak hareketleriyle şaka yapmayı elden bırakmıyordu.

Nihayet 6 Mart günü böbrekleri ve kalbi durdu; 10 Mart 2008 günü Teşvikiye Camii'nde kılınan öğle namazının ardından Küçükyalı Mezarlığı'nda annesinin koynuna emanet edildi. Camide o gün sadece bir cenaze olduğu halde geniş avlu tıklım tıklımdı. Camide Tanju Koray'ın hiçbir aile bireyi yoktu. Onun ailesini Kardeşleri, onların eş ve çocukları, sınıf arkadaşları, Tirilye'de edindiği dostları oluşturuyordu ve bu aile çok kalabalıktı. Cenazesine Mülkiye'den de 13 arkadaşı gelmişti. Mülkiyelilerden biri, yanındaki arkadaşına Teşvikiye Camii'ndeki kalabalığı göstererek, "Amma da seveni varmış", dedi. Öteki, "Gerçekten öyle; üstelik iş hayatında da ünlü biri değildi", yanıtını verdi. Tanju Koray Mülkiye'de sadece bir yıl okumuştur. Bugün Facebook'da Tanju Koray adına açılmış bir grup var. Grubu kuran kişi de onun Mülkiye'den arkadaşı bir hanım. Bu yazıyı yazdığım grubun 128 üyesi bulunuyordu ve sevenleri bu sitede onunla ilgili 40'ın üzerinde fotoğrafı

sergilemişlerdi.

Hastalığının ileri aşamasında yoğun bakımda bir grup Kardeş kendisini ziyaret ettiğimizde, görevli doktor, "Arkadaşınız ne kadar şanslı insan. Onu arkadaşları burada bile yalnız bırakmıyor. Oysa burada yatan diğer hastaları kimsenin arayıp sorduğu yok," dediğinde, Tanju Koray'ın Mason camiasına eserlerinin, konuşmalarının dışında çok önemli bir başka katkıda bulunduğunu fark ettim. Onun hastalığı Masonlara vefa, karşılıksız sevgi ve dayanışma ilkelerini hatırlatmıştı.

Hiç yalnız kalmadı

Gerçekten de Kardeşler, Hemşireler, dostları onu hiç yalnız bırakmadılar; maddi manevi her türlü katkıyı yaptılar. Kimse bir başkasıyla önceden oturup planlamadan, kendi kendine, elinden gelen katkıyı yaptı. Kimi hastane masraflarını paylaştı, kimi cenazesinin ardından duasını okuttu. Eviyle, mali durumuyla, ihtiyaçlarıyla hep Kardeşleri ilgilendi. Büyük Loca çalışanlarımızdan, açıkladığım takdirde mahcup olacağımı bildiğim için ismini vermeyeceğim bir hanım arkadaşımız hastanede kaldığı sürece her gün onun çamaşırlarını, gömleklerini yıkadı. Geometri Locası bir önceki Üstadı Muhterem Burhanettin Çokbaş şöyle diyor: "O bir annenin, kız kardeşin ötesinde ilgilendi Tanju Koray ile. Ne zaman dolabını açsak, çamaşırları, çorapları ütülenmiş, istif edilmiş olarak dururdu. Damat gömleği gibiydi gömlekleri. Bizim kendi gömleklerimiz, pijamalarımız o kadar ütülü olmadı. Her gün akşamüstü gelir, sevgiyle bir gün önce aldıklarını yerleştirir, kirli çamaşırları alıp giderdi. En sonunda elinde üç parça kalmış, bana sordu, ne yapayım diye?.. Tirilye'de yılda en az üç kez

kendisini ziyaret eden çeşitli Vadilerden Kardeşler onu da manevi Kardeşlik Zinciri içine alarak yılda iki kez buluşmaya karar verdiler. İlk toplantı, bu yazıda bir bölümünü sizlere aktardığım anıların dile getirildiği, 29 Mart'ta, Tirilye'de, Mesut'un meyhanesinde yapıldı. Ertesi sabah Tanju Koray'ın evinde son kez bir araya gelindi. Onun yokluğunda anlamını yitiren, onun bir daha göremeyeceği çiçeklerle donanmış meyve ağaçları belleklere yerleştirildi. Kardeşler, sonbaharda tekrar buluşmak üzere gönül rahatlığı ile ayrıldılar.

40 yıldır bana öz kardeşimden daha yakın olmuş, "Babamın öteki oğlu" diyebilecek kadar benimsediğim, ailemizin gerçek bir ferdi kadar yakınım Tanju Koray'ın ardından onu anlatan bir yazı yazmak çok zor oldu benim için. Pek çok eksikliğim olduğunu biliyorum. Umarım onu sevenler, buluştuklarında, başka anıları, ayrıntıları dile getirerek Tanju Koray'ı yaşatmayı sürdürürler.

Yazımı 45 yıllık Mason Tanju Koray'ın Türk Masonluk tarihine geçen şu ölümsüz satırları ile bitirmek istiyorum: "Her şeyden önce Masonluğun sıradan bir topluluk olmadığının farkında olmak gerekir. Bu bilinç olursa Masonluk değerlerine sahip çıkılır, bu değerler benimsenir ve uygulanır. Mason olmak o zaman ayrıcalık olur. Yoksa sokak içeri girer. Gün gelir, Masonluğun ne olduğunu bilen Mason kalmaz, kalanlar da yaptıklarını Masonluk zannederler. İşte o zaman, kurumun kapısındaki tabelada hâlâ 'Mason Büyük Locası' yazar ama dışarıda 'önlüksüz mason'lar, içeride 'masonsuz önlük'ler olur..."

İstanbul, Ankara ve İzmir'den Tanju Koray'ı seven kardeşleri hafta sonları akın akın Mudanya'ya gidiyorlardı. Bu yoğun ziyaretler sonunda kardeşleri Tanju Koray'ın evine şaka olarak "Tirilye Büyük Locası" adını takmıştı.

Hasta adamın onur savaşı

Çanakkale

Çanakkale Savaşları'nda 253 bin Türk subay, er ve erbaş şehit oldu.

1914 yılına girildiğinde Osmanlı İmparatorluğu yorgundu, hırpalanmıştı, güçsüzdü. Avrupalılar'ın deyimiyle "hasta adamdı" ve Birinci Dünya Savaşı'na girecek durumda değildi. 1911 Trablusgarp ve 1913 Balkan Savaşlarındaki yenilgiler Osmanlı İmparatorluğu'nun adeta belini bükmüş, koca imparatorluk yaralarını saracak zaman bile bulamamıştı. Son beş yıl içinde en değerli ordular kaybedilmiş, büyük paralar ödenerek, borçlanılarak dışarıdan satın alınmış silah, top, cephane ve mühimmat çamurlu, yolsuz Rumeli topraklarında düşmana terk edilmiş, imparatorluk büyük toprak kayıplarına uğramıştı.

Derleyen: Yavuz AKSEL

Koca imparatorluk, çağın, sanayi devriminin, bilim ve teknolojinin çok gerilerinde kalmıştı ve zengin Avrupa'nın "kapitülasyon" denilen ekonomik ve mali boyunduruğu altında ezikti. Ülkede ne sanayi denebilecek bir tesis, ne de tam anlamıyla yapılabilen bir tarım vardı. Gaz yağından iğneye, silahından mermisine kadar her şey için dışa bağımlı olan memlekette ne düzgün bir yol, ne bir liman, ne de fabrika vardı.

İhmale uğramış insanları fakir ve okutulamamış, devlet yönetimi çürümüş, hazinesi tamtakır olmuştu. Bir çok bölgelerde asker aylardan beri maaşını alamamış, orduda moral kalmamıştı. Donanma da mutsuz ve demode bir haldeydi. Çanakkale'deki Garnizon perişandı. Silahları ise çağdışı idi.

Balkan Savaşı'nın ağır faturası

Dünya kaçınılmaz bir paylaşım savaşına doğru yönelirken, Osmanlı İmparatorluğu da bu savaş karşısında tarafsız kalamayacağını fark etti. Halk ve İttihat Terakki üyelerinin büyük çoğunluğu, Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşa girmesine taraftar değildi. Bununla beraber İttihatçılar, Alman Ordusu'ndan yetkililerin Türk askerini eğitmeye başlamış olmasına rağmen, Almanya yerine İngiltere ve Fransa'ya yakınlık duyuyorlardı. İngiltere ise, Jön Türkler'in iktidarına güvenmiyor ve onlarla ittifak yapma teklifini reddediyordu. Hakkı Paşa, İngiltere ile problemleri konuları halletmek ve ittifaka zemin hazırlamak amacıyla Londra'ya gönderildi. Diğer yandan, Balkan savaşları sırasında edinilen borçların tasfiyesi ve yeni borçlar alabilmek için Maliye Nazırı Cavit Bey Fransa'da faaliyette idi. Fransa da tıpkı İngiltere gibi borç yanında kapitülasyonlardan vazgeçmeye

ancak diğerleri vazgeçerse razı olacağını belirtti. Bu arada Almanya, sadece Almanya'da eğitim görmüş Enver Paşa ve bazı subaylara yakın geliyordu. Almanlar ise Osmanlı İmparatorluğu ile ittifak kurmayı çok istiyorlardı. Almanya, bu amacını gerçekleştirebilmek için Osmanlı İmparatorluğu'nu savaşa sokma hazırlıklarına girişti. 3 Ağustos'ta Akdeniz'de bulunan Goeben ve Breslau zırhlılarına İstanbul'a gitme emri verildi. İngilizlerin takibettiği iki gemi önce İzmir'e, 10 Ağustos günü de Çanakkale'ye geldi ve hükümetin bilgisi haricinde, Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın özel izniyle boğazlardan geçti. Bunun üzerine İtilaf Devletleri tarafsızlık anlaşmaları uyarınca, gemilerin 24 saat zarfında Türk karasularından çıkarılmasını ya da hemen silahlarından arındırılması gerektiğini bildirerek Osmanlı hükümetini protesto ettiler.

Odessa Sivastopol bombalanıyor...

Bu durum karşısında hükümet, Halil Mentesh Bey'in teklifi üzerine gemileri satın aldı. Her iki geminin mürettebatı da başlarına fes giyerek sanki Türk donanmasının denizcileriymiş gibi davranıyorlardı. 29 Ekim tarihinde Goeben ve Breslau Karadeniz'e açılarak Odessa Sivastopol ve Navrossis'deki Rus tahkimatlarını bombaladılar. Bunun üzerine, 30 Ekim'de İngiliz ve Fransızlar da Türkiye'ye karşı harekete geçti. Bu sıralarda Enver Paşa, Mustafa Kemal'i Sofya'ya Türk Elçiliği'nde ataşelik görevine göndererek uzaklaştırdı, çünkü Mustafa Kemal Almanlar'a güvenmiyor ve Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşa girmemesi gerektiğini düşünüyordu.

Rusya, limanlarının bombalanması üzerine, 31 Ekim günü Doğu Beyazıt'ın kuzeyinden sınırı geçti,

İngiliz'ler de ertesi gün Akabe'yi bombaladı. 3 Kasım'da Rusya, 5 Kasım'da Fransa ve İngiltere Osmanlı İmparatorluğu'na savaş ilan etti.

Osmanlı'nın karşı savaş ilanı ise 7 Kasım 1914 tarihinde yapıldı. Padişah V. Mehmet Reşat 23 Kasım 1914'te "Cihad-ı Ekber" ilan etti.

1914 Eylül'ü başlarında Donanma I. Lordu Winston Churchill, savaş işleriyle görevli Devlet Bakanı Lord Kitchener ve başta gelen kara ve deniz kuvvetleri danışmanları, yakında Türkiye'ye karşı girişileceğini varsaydıkları savaş için bir büyük strateji tartışması yaptılar. Yapılabilecek operasyonlar listesinin en başında zaten Kuzey Ege'de toplanmış olan güçlü filonun Çanakkale'yi zorlaması bulunuyordu. Churchill'in büyük gayretleri sonucu, 28 Ocak 1915'te Savaş Komitesi, Çanakkale Boğazı'nın donanmayla geçilmesine karar verdi.

Amiral Carden'in komutasında, İngiliz, Fransız ve Rus donanmasından oluşan 100'den fazla geminin bulunduğu filo, 1914 yılının Kasım ayından itibaren Limni Adası'nda toplanmaya başladı.

İngiliz gemileri boğazda

Türkler'in, Çanakkale Boğazı'nda yeterli savunma gücü yoktu. Almanlar boğazın zorlanacağını düşünmediklerinden burada bulunan 32 bataryayı 22'ye indirmişlerdi.

İngiliz gemilerinin boğazda görülmesinin ardından Türk cephesi, Erenköy ve İntepe arasında obüs bataryaları yerleştirdi. Fedakâr denizciler tarafından derinliğine mayın tarlaları ve hatları meydana getirildi. Savaş gemilerinden çıkarılan toplar, set bataryalarına yerleştirildi. Denizaltılarına karşı da eldeki malzeme ile balık ağlarından yararlanılarak en dar bölgede bir deniz ağı oluşturuldu.

Çanakkale Savaşı'nın savunma tertibatı, boğazın savunması, üç bölüm halinde derinliğe doğru düzenlendi. Buralardaki tabyalarda 59 ağır top vardı. Bunlardan ancak 8'i büyük çapta ve seri ateşliydi. Boğazın en çok tahkim edilen ve mayınlarla pekiştirilen bölgesi burasıydı. Boğazdaki topların mevcudu 170'i buluyordu.

Almanya'ya sipariş edilen ağır toplar ve diğer malzeme henüz gelmemişti. Bulgaristan ve Romanya tarafsızdı ve savaş malzemesinin topraklarından geçmesine izin vermiyordu. Bu haliyle imparatorluk, müttefiklerinden uzakta yalnız başınaydı...

3 Kasım 1914 sabahı İngiliz filosunun Seddülbahir, Ertuğrul, Kumkale ve Orhaniye'ye bombardımanı ilk deniz savaşı başladı. 3 İngiliz zırhlısı ve 2 kruvazörü Gelibolu yarımadası kıyılarına, 2 Fransız zırhlısı da Anadolu kıyılarına sabah saat 06.50'de yaklaştı. 20 dakika süren top ateşinden sonra çekip gittiler.

Bu bombardımanda şehit düşen 5 subay ile

Mustafa Kemal Anafartalarda

Enver Paşa'ya ve bazı subaylara Almanya'da eğitim gördükleri için Almanlar daha yakın geliyor.

Churchill'in büyük gayretleri sonucu, 28 Ocak 1915'te Savaş Komitesi, Çanakkale Boğazı'nın donanmayla geçilmesine karar verdi.

81 er, Çanakkale Savaşları'nın ilk şehitleri olarak tarihe geçti...

19 Şubat 1915 günü İtilaf Devletleri Donanması Kumkale, Seddülbahir, Ertuğrul, Orhaniye bataryalarını cehennem gibi bir ateş baskısı altında tuttular. Bu bombardıman 9.35'te başladı, 17.30'da sona erdi. Düşman, saldırı planının birinci merhalesini tamamlamıştı...

Havaların bozması, düşman donanmasının tutunamayarak uzaklaşmasını sağladıysa da 6 gün sonra müsait havadan yararlanarak İngilizler, 25 Şubat'ta tekrar boğaz önünde görüldü. Boğaz girişindeki tabyaların susturulmasından sonra Amiral Carden'in yaptığı plânın ikinci aşaması uygulanacaktı. Bu savaşa Queen Elizabeth,

Agamemnon, Golyat, Lord Nelson, Charlemagne, Triumph ve Albion zırhlıları ile birlikte bir çok irili ufaklı harp gemileri katıldı.

Nusret mayın gemisi görevde

Bu görkemli ve modern savaş gemileri, Ertuğrul tabyasından yapılan atışlarla bu kez bir hayli sıkıştılar. Agamemnon'a, Ertuğrul tabyasından bir mermi isabet ederek büyükçe bir yara aldırdı. Bu devrinin en modern ve güçlü gemilerine rağmen, savaşın kaderini 1910 yılında Almanya'da inşa edilmiş, kömür kazanlı, 40 metre boyunda, 7,5 metre genişliğinde, 360 tonluk, güvertesinde 40 mayın taşıyan Nusret mayın gemisi değiştirecekti. Saatte ancak 12 mil yapan bu geminin komutanı Yüzbaşı Tophaneli İsmail Hakkı Bey'di. Nusret mayın gemisi, 18 Mart deniz saldırısından önce, Rumeli sahilini takip edip, sonra karşıya dönerek Erenköy koyuna, kıyıya paralel olarak, Çimenlik Kalesi'nden aldığı mayınlardan 26 tanesini döşedi. Mayınların bırakıldığı Karanlık Liman özenle seçildi. Büyük düşman gemilerinin isabetli atış yaptığı bu saha, denizcilikte "durgun su" diye bilinen özelliği taşıdığı için zırhlılar karadaki sabit kaleler gibi atış yapabiliyordu. 8-18 Mart arasındaki süre içinde Erenköy Körfezi'ni tarayan İngiliz mayın temizleyicileri sadece 3 mayın bulabilmişti. Nusret'in döşediği mayınları ne onlar, ne de havadan sahayı kontrol eden keşif uçakları görebildi. Karanlık Liman üzerinde uçan bir düşman uçağı, hiçbir mayın görmemiş ve temiz raporu vermişti. Uçağın pilotu bu sürpriz mayınların başarısından 1 gün sonra kurşuna dizildi... İngiliz Deniz Bakanı Winston Churchill, Nusret mayın gemisinin başarısını şöyle özetlemiştir:

"Bu gün dünya denizlerinde görev yapmakta olan 5 bini aşkın savaş gemisinden hiçbiri Nusret ve onun döktüğü mayınlar kadar, harbin gidişine ve düşmanın geleceğine etkili olarak bir başarı gösterememiştir"...

Müttefik filo boğazda

Yedi aydır üstlendiği görevler ve Ege'nin tuzlu sularında geçirilen zor kış ayları, Amiral Carden'i çok yıpratmıştı, hastaydı ve son hareketi yürütecek gücü kalmamıştı. Doktorların kesin raporu üzerine görevi Amiral De Robeck'e devrederek 16 Mart'ta Londra'ya döndü.

18 Mart sabahı saat 10.30'da üç tümen halinde tertiplenmiş müttefik filo gemileri boğaza girmeye başladı. Birinci Tümen gemileri saat 12.00'ye kadar merkez tabyalarını yoğun ateş altına aldı. Saat 12.00'de İkinci Tümen gemileri Agamemnon, Ocean ve Irresistible, Birinci Tümen gemilerinin aralarından geçip 12 bin yarıdadaki yerlerini alarak ateşe başladı. Bu sırada, Erenköy bölgesindeki obüs

bataryalarının menziline giren Agamemnon, 25 dakikada 12 isabet aralık ağır hasara uğradı. Aynı şekilde Irresistible da aldığı 6 isabetle ağır hasarlı olarak çekilme manevrasına başladı. Üçüncü tümeni oluşturan Fransız gemileri, cesaretle tabyalara sokularak yoğun ateşe başladı. Aradaki bataryalar susturulmuş, merkez tabyalar henüz ezilememişti. Diğer gemiler de boğazdan içeri girmiş, bombardımana destek vermekteydi. Bu arada, şiddetli hasar görmüş olan Rumeli-Mecidiye Tabyası'nda Onbaşı Seyit, menzindeki Ocean zırhlısına nişan almış ve sağ kalan arkadaşlarının yardımıyla üçüncü atışta isabet kaydetmişti. Aldığı isabetlerle zor durumda kalan Fransız filosu, Amiral De Robeck tarafından geri çağırıldı. Gemiler, daha önce yaptıkları gibi Anadolu sahillerine doğru dönüşlerini tamamlarken saat 13.55'te Fransız zırhlısı Bouvet, hiç kimsenin beklemediği bir yerde, bir gece önce Nusret'in döşediği mayınlara çarptı ve yardımına dahi gidilemeyecek kısa sürede sulara gömüldü. Fransız gemilerinin terk ettiği hattı 11 adet İngiliz muharebe gemisi aldı, saat 15.35'te Irresistible ve Ocean gemileri de Nusret'in mayınlarına çarptı. Daha sonra her iki gemi de akıntıyla sürüklenerek Türk topçularının menziline girdi ve topçu ateşleriyle batırıldı. Bölgedeki mayın tehdidinin boyutlarını gören Amiral De Robeck, en kuvvetli 3 gemisini kaybetmiş olarak saat 19.00'da filosuna "boğazı terk edin" emrini verdi.

Geçemediler, geçemeyecekler...

Boğazdan çıkan gemilere bakan Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanı Cevat Paşa'nın şunları söylediği duyuldu:

"Gidiyorlar, geçemediler, geçemeyecekler"...

Müttefik filo 800 personel kaybederken, Türkler ise bu çarpışmada 58 şehit verdi.

Boğazı donanmayla zorlayıp geçmek için yapılan bu büyük girişim ancak "şiddetli bir yenilgi" olarak tanımlanabilecek biçimde son bulmuştu...

Bu denli fazla kayıp, kara kuvvetlerinin yardımı olmadan boğazın geçilmesini şüpheli kılıyordu. Sonunda, Deniz Bakanı Churchill, boğazın denizden kara hareketi olmadan geçilemeyeceğine ikna olmuştu. Böylece Çanakkale Harekatı'nda yeni bir sayfa açılıyordu: çıkarma hareketi ve kara savaşları...

18 Mart'ta kazanılan bu zafer, yıllardır süren yenilgiler nedeniyle ümitsizliğe kapılmak üzere olan Türk milletine yeni bir heyecan verdi. Sanki 18 Mart Zaferi; 19 Mayıs'ı, 23 Nisan'ı, 30 Ağustos'u ve 29 Ekim'i müjdeliyordu...

Savaş Günlüğü 1908-1916

Dönemin tarihinin ve Çanakkale Savaşına nasıl sürüklendiğinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmak amacıyla, İkinci Meşrutiyet'in ilanından 1916 yılı Şubat ayına kadar geçen sürede ülkede cereyan eden belli başlı sosyal ve siyasal olaylar, ülkede yankılanmış ya da sonradan etkisi hissedilmiş dünya olayları kronolojik bir liste halinde verilmiştir.

- **22 Temmuz 1908** Sadrazam Avlonyalı Ferid Paşa azledildi. Said Paşa sadrazam oldu.
- **23 Temmuz 1908** [Rumî 10 Temmuz 1324] Meşrutiyet Manastır'da top atışlarıyla ilan edildi. Aynı gece II. Abdülhamid'in Meşrutiyeti tekrar yürürlüğe koyduğunu bildiren iradesi yayınlandı.
- **5 Ekim 1908** Avusturya, Bosna-Hersek'i ilhak etti. Bulgar Krallığı kuruldu.
- **6 Ekim 1908** Yunanistan Girit'i ilhak etti.
- **17 Aralık 1908** Meclis-i Mebusan açıldı. Ahmed Rıza Bey Meclis-i Mebusan Reisi seçildi.
- **13 Nisan 1909** [Rumî 31 Mart 1325] Taşkışla'da 4. Avcı Taburu ayaklandı; kendilerine asker, medrese talebeleri ve halktan katılanlar oldu. Hükümet istifa etti.
- **14 Nisan 1909** Tefik Paşa sadrazam oldu.
- **15 Nisan 1909** İstanbul'daki olayları bastırmak üzere Rumeli'de oluşturulan Hareket Ordusu Selanik'ten yola çıktı.
- **24 Nisan 1909** Hareket Ordusu İstanbul'a geldi; ertesi gün duruma tamamen hakim oldu.
- **27 Nisan 1909** Meclis-i Mebusan, oy birliğiyle II. Abdülhamid'in tahtan indirilmesini, bir başka oylama ile Velihaht Reşat Efendi'nin padişah olmasını onayladı.
- **28 Nisan 1909** Padişah V. Mehmet Reşat Meclis-i Mebusan'da yemin etti.
- **5 Mayıs 1909** Hükümet istifa etti; Hüseyin Hilmi Paşa sadrazam oldu.
- **Ağustos 1909** Talât Bey, görevinden ayrılan Dahiliye Nazırı Ferit Paşa'nın yerine Nazır oldu.
- **1 Nisan 1910** Arnavutluk isyanı.
- **Haziran 1911** Arnavutluk isyanının bastırılması.
- **28 Eylül 1911** İtalya Osmanlı Devletine savaş ilan etti; Trablusgarp'a çıkartma yaptı ve denizden ablukaya aldı. Mustafa Kemal, Enver gibi genç subaylar Trablusgarp'ta direnişi örgütlediler.
- **17 Mayıs 1912** İtalya on iki adayı ele geçirdi.
- **10 Haziran 1912** Arnavutluk ayaklanması başladı.
- **24 Temmuz 1912** Hükümet sıkıyönetimi kaldırıp, genel af ilan etti. Arnavutluk'ta yürütülen askeri hareket durduruldu. Arnavutluk ve Trablusgarp'da sorunları barışçı yollarla çözmeye yolları aranmaya başladı.
- **4 Ağustos 1912** Meclis-i Mebusan, Padişah'ın irade-i seniyyesi ile yeniden seçilmek üzere feshedildi. Ülke 1914 Mayıs'ına kadar "Kanun-ı Muvakkat" denilen Vekiller Heyetince yönetilecektir.

- **Eylül 1912** Sırbistan, Karadağ, Bulgaristan ve Yunanistan arasında "Balkan İttifakı" kuruldu.
- **8 Ekim 1912** Karadağ, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti; "Balkan Harbi" başladı.
- **18 Ekim 1912** Bulgaristan, Sırbistan ve Yunanistan da savaş ilan ettiler.
- **22 Ekim 1912** Osmanlı orduları bozguna uğrayarak Çatalca'ya kadar geri çekildi. Selanik'de sürgünde olan II. Abdülhamid Beylerbeyi Sarayı'na getirildi. Sırpılar Üsküp ve Manastır'a, Yunanlılar Preveze ve Selanik'e girerken Bulgarlar Çatalca'ya dayandı.
- **29 Ekim 1912** Gazi Ahmet Muhtar Paşa istifa etti. Kâmil Paşa yeni hükümeti kurdu.
- **28 Kasım 1912** Arnavutluk bağımsızlık ilan etti.
- **23 Ocak 1913** "Babiâli baskını" Enver Bey, Yakup Cemil, Ömer Naci'nin aralarında olduğu bir grup İttihad ve Terakki üyesi Babiâli'ye yürüdü, Heyet-i Vükelâ'yı bastı, Harbiye Nazırı Nâzım Paşa ve yaverleri öldürüldü. Sadrazam Kâmil Paşa istifa etti. Enver Bey Saraya giderek Mahmud Şevket Paşa'nın sadrazam olmasını istedi. Mahmud Şevket Paşa sadrazam oldu.
- **5 Nisan 1913** Çatalca'da yeni bir ateşkes anlaşması yapıldı.
- **22 Nisan 1913** Edirne'den sonra İşkodra da düştü.
- **30 Mayıs 1913** Edirne'yi Bulgaristan'a bırakan ve Midye-Enez hattını sınır tanıyan Londra Antlaşması imzalandı. Birinci Balkan Harbi sona erdi. Osmanlı İmparatorluğu Arnavutluk'u tanıdı.
- **11 Haziran 1913** Mahmud Şevket Paşa Çarşıkapı'da arabasının içinde uğradığı suikaste öldürüldü.
- **12 Haziran 1913** Said Paşa sadrazam oldu. İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin tam iktidar dönemi başladı.
- **3 Temmuz 1913** Rusya'nın talebi üzerine Doğu Anadolu'nun durumunu görüşmek üzere Yeniköy Doğu Anadolu Islahatı Konferansı toplandı. Doğu Anadolu, iki umumi müfettişlik alanına ayrıldı.
- **22 Temmuz 1913** Ganimet paylaşımında anlaşamayan Balkanlı müttefikler birbirleriyle harbe tutuşması sonucu İkinci Balkan Harbi'nde Bulgaristan neredeyse bütün kazançlarını kaybetti ve Enver bey'in başında olduğu Osmanlı kuvvetleri iki gün önce Bulgarların boşalttığı Edirne'ye girdi.
- **10 Ağustos 1913** Balkan devletleri kendi aralarında Bükreş Antlaşmasını imzaladılar.

→ **30 Eylül 1913** Bulgaristan'la İstanbul Anlaşması imzalandı. Meriç nehrinin sınır olması, Edirne'nin Osmanlılarda kalması, Geçici Batı Trakya Hükümeti'nin lağvı ve bu toprakların Bulgaristan'a terki kabul edildi.

→ **27 Ekim 1913** Mustafa Kemal Sofya'ya askeri ataşe olarak atandı.

→ **14 Kasım 1913** Osmanlı Devleti Yunanistan'la Atina Antlaşmasını imzaladı.

→ **Ocak 1914** Enver Paşa Harbiye Nazırı oldu. Cemal Bey de terfi ettirilerek Bahriye Nazırı olarak kabineye girdi.

→ **13 Mart 1914** Osmanlı Devleti Sırplarla İstanbul Antlaşmasını imzaladı.

→ **14 Mayıs 1914** Meclis-i Mebusan açıldı.

→ **28 Haziran 1914** Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun varisi arşidük François Ferdinand ve eşi, Sırp öğrenci Gavrilo Princip tarafından Saraybosna'da öldürüldü.

→ **28 Temmuz 1914** Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Sırbistan'a savaş ilan etti.

→ **31 Temmuz 1914**. Rusya ve Fransa'da seferberlik ilan edildi.

→ **1 Ağustos 1914** Almanya Rusya'ya savaş ilan etti.

→ **2 Ağustos 1914** Osmanlı Devleti de topraklarında genel seferberlik ve sıkıyönetim ilan etti. Osmanlı-Alman ittifakı imzalandı. İttifak uyarınca iki devlet, Avusturya-Sırbistan arasındaki anlaşmazlıkta tarafsızlık gösterecekti.

→ **10 Ağustos 1914** Alman Goeben ve Breslau zırhlıları Çanakkale Boğazı'ndan geçerek Marmara'ya girdi. Gemilerin satın alındığı ilan edilerek Yavuz Sultan Selim ve Midilli adları verildi.

→ **12 Eylül 1914**. Çanakkale Boğazı girişine mayın döşendi.

→ **27 Eylül 1914**. Çanakkale Boğazı tamamen kapatıldı.

→ **29, 30 Ekim 1914**. Alman Amiral Souchon komutasındaki Yavuz ve Midilli, gece Karadeniz'e çıktı ve Odessa ile Sivastopol limanlarını bombaladı.

1 Kasım 1914 Rusya Kafkas sınırında saldırıya geçti.

→ **2 Kasım 1914** Rusya Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti.

→ **3 Kasım 1914** İngiltere Çanakkale tabyalarını bombaladı, Urla'da iki Osmanlı gemisini batırdı.

→ **5 Kasım 1914** İngiltere ve Fransa Osmanlı Devleti'ne savaş ilan ettiler.

→ **7 Kasım 1914**. Osmanlı İmparatorluğu, İtilaf Devletleri'ne karşı savaş ilan etti.

→ **23 Kasım 1914** "Cihad-ı Mukaddes" fetvası verildi. "Cihad-ı Ekber" ilan edildi.

→ **Kasım 1914** İngiltere Kıbrıs'ı ilhak ettiğini bildirdi.

→ **29 Kasım 1914**. Mesudiye Zırhlısı, İngiliz denizaltısı (B-11) tarafından Çanakkale Boğazı'nda batırıldı.

→ **22 Aralık – 5 Ocak 1914** Sarıkamış, Allahüekber dağlarında ağır kış şartlarında Ordunun çoğu savaşmadan yok oldu; on binlerce asker kaybedildi.

→ **11 Ocak 1915**. Amiral Carden, İngiltere Deniz Bakanlığı'na, Çanakkale Boğazı'na taarruz için hazırladığı plânı sundu.

→ **14 Ocak 1915** Osmanlı ordusunun Sina çölünü aşarak Süveyş'e saldırısı başarısızlıkla sonuçlandı.

→ **20 Ocak 1915**. Mustafa Kemâl, Tekirdağ'da 19 Fırka Komutanlığı'na atandı ve 2 Şubat'ta tümeni kurmaya başladı.

→ **19 Şubat 1915**. 12'si İngiliz, 4'ü Fransız olmak üzere 16 muharebe gemisi, 6 muhrip, 14 mayın tarama ve 1 uçak gemisinden oluşan İtilaf Devletleri Donanmasının Çanakkale Boğazı giriş tabyalarına taarruzu ile İtilaf Devletlerinin Çanakkale Boğazı'na ikinci büyük saldırısı başlatıldı.

→ **25 Şubat 1915**. Mustafa Kemal'in kuruluşunu tamamladığı 19. Tümen, Gelibolu Yarımadası'nın doğu kıyısındaki Maydos'ta (Eceabat) görevlendirildi.

→ **25 Şubat 1915**. İtilaf Devletleri donanması, Boğaz giriş tabyalarındaki topları tahrip ederek, Boğaz'a girmeye başladı.

→ **26 Şubat 1915**. Değirmenburnu-Çanakkale Feneri arasında 10. Mayın Hattı oluşturuldu. Seddülbahir ve Kumkale'ye çıkarma başlatıldı.

→ **2 Mart 1915**. General Liman Von Sanders, Çanakkale'deki Osmanlı Kara Kuvvetleri Başkomutanlığı'na atandı.

→ **4 Mart 1915**. 3. Avustralya Tugayı, Mondros'ta limana girdi.

→ **5, 6 Mart 1915**. Çankoyu batısından, HMS Queen Elizabeth gemisinden, Merkez Tahkimatı'nı aşırma biçiminde bombardıman başlatıldı.

→ **17 Mart 1915**. Amiral J. de Robeck, İtilaf Devletleri Donanması Komutanlığı görevine başladı.

→ **17, 18 Mart 1915**. Nusret Mayın Gemisi, gece

elde kalan son 26 mayını, Boğaz girişindeki Karanlık Koy'a döşedi.

18 Mart 1915. Çanakkale Deniz Zaferi

İtilaf Devletleri Donanması, yaklaşık 30 savaş gemisiyle en geniş kapsamlı saldırıyı başlattı. Çanakkale Boğazı tahkimatı 7 saat süreyle ateş altında tutuldu. Nusret Mayın Gemisinin gizlice döşediği mayınlar ve kıyı topçularının etkili ateşi altında, kuvvetinin üçte birini kaybeden İtilaf Devletleri Donanması geri çekildi. Altı büyük gemiden Bouvet, Irresistible ve Ocean zırhlıları battı, diğer üçü de kullanılamaz hale geldi.

→ **24 Mart 1915**. General Liman Von Sanders, 5. Ordu Komutanlığı'na getirildi. Bu ordunun ihtiyatı, komutanı Kurmay Yarbay Mustafa Kemal olan 19. Fırka tarafından oluşturulacaktı.

→ **25 Nisan 1915**. ARIBURNU ZAFERİ: İtilaf Devletleri, geniş kapsamlı ilk çıkarmayı başlattılar. Gelibolu ve Çanakkale yarımadalarının Arıburnu, Seddülbahir ve Kumkale gibi yerlerine yapılan çıkarma, 308 savaş ve nakliye gemisi ile gerçekleştirildi. Ordu komutanı, Saros'ta olduğundan, Mustafa Kemâl, emir beklemeksizin birliklerini harekete geçirdi ve Arıburnu'na çıkıp yarımadanın en kritik tepesi olan Kocaçimen'de ilerleyen İngiliz birliklerini durdurdu ve kıyıya kadar sürdü. İngiliz birlikleri, donanmalarının ateşi sonucu denize dökülmekten kurtuldular ve Arıburnu Zaferi kazanıldı.

→ **27 Nisan 1915**. İngiliz denizaltı gemileri, Marmara'da Barbaros zırhlısını batırdılar.

→ **14 Mayıs 1915**. İngiltere Bahriye 1. Lordu Winston Churchill ve Amiral John Arbuthont Fisher, görevlerinden istifa ettiler.

→ **1 Haziran 1915**. Atatürk albaylığa yükseltildi.

→ **6, 7 Ağustos 1915**. İngilizler, Gelibolu'ya yeni kuvvetler çıkardılar.

→ **8 Ağustos 1915**. Mustafa Kemâl, Anafartalar Grup Komutanlığı'na getirildi.

→ **9 Ağustos 1915**. Mustafa Kemâl'in komutasında 1. Anafartalar Savaşı kazanıldı. İtilaf Güçleri, Seddülbahir'i boşalttılar.

→ **10 Ağustos 1915**. Anafartalar Grup Komutanı Albay Mustafa Kemâl öncülüğünde geniş kapsamlı Conkbayırı taarruzu başlatıldı.

→ **21, 22 Ağustos 1915**. 2. Anafartalar Savaşı kazanıldı.

→ **17 Ekim 1915**. Çanakkale bölgesinde General Hamilton, komutayı General Birdwood'a devrederek cepheden ayrıldı.

→ **19, 20 Aralık 1915**. İtilaf Güçleri, işgal ettikleri siperleri boşaltarak gece Anafartalar, Arıburnu bölgesinden gizlice çekildiler.

→ **9 Ocak 1916**. 5. İtilaf Güçleri Çanakkale cephesinden çekilmeye başladı.

→ **17 Ocak 1916**. Mustafa Kemâl'e Çanakkale Savaşı'ndaki üstün başarılarından dolayı "Muharebe Altın Liyakat Madalyası" verildi.

Atatürk'ün 1934 yılında dünya ülkelerine ve insanlığa hitaben yazdığı, tarihe mal olmuş, anıtlaşan altın sözleri

127 No'lu Altar Loca Kardeşlerinin çocukları Atatürk'ün muhteşem sözlerini taşıyan anıtın önünde.

"THOSE HEROES THAT SHED THEIR BLOOD AND LOST THEIR LIVES... YOU ARE NOW LYING IN THE SOIL OF A FRIENDLY COUNTRY. THEREFORE REST IN PEACE. THERE IS NO DIFFERENCE BETWEEN THE JOHNNIES AND THE MEHMETS TO US WHERE THEY LIE SIDE BY SIDE HERE IN THIS COUNTRY OF OURS..."

YOU, THE MOTHERS, WHO SENT THEIR SONS FROM FAR AWAY COUNTRIES, WIPE AWAY YOUR TEARS; YOUR SONS ARE NOW LYING IN OUR BOSOM AND ARE IN PEACE. AFTER HAVING LOST THEIR LIVES ON THIS LAND THEY HAVE BECOME OUR SONS AS WELL."

Mustafa Kemâl ATATÜRK, 1934

"Bu memlekette kanlarını döken kahramanlar! Burada bir dost vatanın toprağında, huzur içinde uyuyunuz. Sizler Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlâtlarını harbe gönderen analar, gözyaşlarınızı siliniz. Evlâtlarınız bizim bağrımızdadır. Huzur içindedirler, onlar bu topraklarda canlarını verdikten sonra artık bizim evlâtlarımız olmuşlardır."

Mustafa Kemâl ATATÜRK, 1934

Boş Koltuk Töreni (Vacant Chair Ceremony)

Avustralya'da Victoria Büyük Locası'na bağlı olarak çalışan, eski askerlerin kurmuş oldukları birçok Loca mevcuttur. Her bakımdan normal birer Loca olarak çalışan bu Localar her sene 25 Nisan ANZAC Günü'nde "BOŞ KOLTUK TÖRENİ" (Vacant Chair Ceremony) adını verdikleri ritüel bir tören icra ederler. Herhangi bir diğer Loca'nın da uygulayabileceği bu tören genelde eski askerler tarafından kurulmuş Localarda gelenekleşmiştir. Özel ritüeli olan tören oldukça kısadır. Mabedin ortasına, üstünde bir Üstat Mason önlüğü ve bir çelenk olan boş bir koltuk konur. Bu koltuk ve üzerindeki regalyalar savaşta ölüp de Localarına dönemeyen Mason Anzac'ları temsil eder. Tüm Kardeşler matem duruşunda koltuğu selâmlarlar. Queensland Büyük Locasının, 2002 yılında Ann Street

Memorial Centre'de tertipleddiği Anzac Anma Gününe Büyük Üstat, Büyük Üstat Kaymakamı, Locaların Temsilcileri katılmıştı. Kardeşler Anzac meydanındaki Anma anıtına kortej halinde yürümüş ve anıta çelenkler bırakmıştı. 2002 yılında törenleri düzenleme görevini üstlenen 434 numaralı Broadwater Locasının o dönemki Üstadı Muhterem Eyüp Ertuğrul Köse Kardeşti. Mabetteki törende Doğuda Avustralya Bayrağının yanında Türk Bayrağı'da yer almıştı. Bütün bu törenlerin sonunda gece ANZAC ANMA YEMEĞİ ile sonuçlanmıştı. Avustralya'daki Localarda 1. Dünya savaşının hemen akabinde uygulanmaya başlayan bu anlamlı tören, bugün Çanakkale Savaşlarında ölen Kardeşlerin yanısıra bütün savaşlarda kaybettiğimiz Kardeşleri de anmak amacıyla yapılmaktadır.

Anzak çavuş W. O. Mc Ewan'a ait bu koleksiyon, ailesi tarafından, 1998 yılı 25 Nisan "Anzak Günü"nde, Türk Halkı'na hediye edilmiştir. Çanakkale'de sergilenen bu koleksiyonun içindeki Gönye – Pergel ve içindeki G harfi özellikle dikkat çekmektedir.

50 yılda ne öğrendim?

Kardeşlerim;

Bugün bir arada olamadığımız için üzgünüm. Fiziksel durumum buna engel. Ama: "İnsan sevdikleri ile beraber olmak için bir arada olmak zorunda değildir."

Berberiz değil mi?

50 yıl nasıl geçmiş, ömrümün yarısından fazlası...

Bir an gözlerimi kapadım ve düşündüm. Bu yarım asır bana ne öğretti, neleri anladım? Sizlerle paylaşmak isterim:

→ *Önemli olanın ne kadar yaşadığımız değil, nasıl yaşadığımız olduğunu gördüm.*

→ *Hayatın, insanın gelecek için projeler kurarken olan bitenler ve geçen zaman olduğunu anladım.*

→ *Öğrenmenin akıntıya karşı yüzmeye benzediğini, ilerleyemediğim zaman gerilediğimi farkettim.*

→ *Önemin bakılan şeyde değil, bakışta olduğunu anladım.*

→ *Olayları değil, arkasındaki düşünceleri öğrenmeye çalıştım.*

→ *Ne yaptığımı ve onu niçin yaptığımı düşünmem gerektiğini anladım.*

→ *Fikirlere sahip olmayı, ama fikirleri tarafından sahip olunmamayı öğrendim.*

→ *Başarının ilk sırrının, her an hazır bulunmak olduğunu öğrendim.*

→ *Hiçbir şeye cesaret*

Musavat Locası'nda 1. Şubat. 2008'de 50. Yıl'ı kutlanan Tuluğ Baytin Kardeş'imiz, sağlık nedeniyle kendisi için gerçekleşen törene katılamadı. Baytin'in tören münasebetiyle yazdığı ve Kardeşlerine okunmasını istediği mektubun hepimize ışık tutacağını düşünüyoruz. Bu vesileyle, Tuluğ Baytin Kardeşimiz'in Masonlukta 50. Yılı'nı kutluyoruz. Tesviye.

edemeyenin, hiçbir şey için umut beslememesi gerektiğini anladım.

→ *Ağacı ben sarsmadan düşen meyvenin, bana göre fazla olgun olduğunu anladım.*

→ *Dut yaprağı yiyen her tırtılın, ipek yapmadığını gördüm.*

→ *Güneşten çakıl taşını filizlendirilmesini isteye-meyeceğimi anladım.*

→ *Herkesin karşılaştığı fırtınalarla değil, gemiyi geri getirip getirmediğinizle ilgilendiğini anladım.*

→ *Sadece söylediklerimden değil, sustuklarımdan da sorumlu olduğumu anladım.*

→ *Cesarete sahip tek bir kişinin çoğunluğu oluşturduğunu gördüm.*

→ *Bir avuç mayanın bir tekne hamuru kabarttığını gördüm.*

→ *Evet ve hayır telaffuzlarının en kısa kelimeler oldukları halde en çok düşünmeye lüzum gösteren kelimeler olduğunu öğrendim.*

→ *Ne söyleyeyim diye düşünmenin, niçin söyledim diye pişman olmaktan iyi olduğunu anladım.*

→ *Başkasının öğrenmesinden çekindiğim şeyi, yapmamak gerektiğini anladım.*

→ *En ziyade sabra muhtaç olduğumuz zamanın, sabrımızı kaybettiğimiz an olduğunu farkettim.*

Ve sevginin en büyük şey olduğunu hissettim.

Ama bir hususu çok iyi anladım:

İnsan yaşadığı için bazı şeyleri yapmaktan vazgeçmiyor.

Bazı şeyleri yapmaktan vazgeçmediği için yaşıyor.

Ancak yılların ilerlemesi ile ümidin kaybolmaması

gerektiğini, bazı günlerin gurubunun, güneşin

doğuşundan daha güzel olduğunu hissediyor.

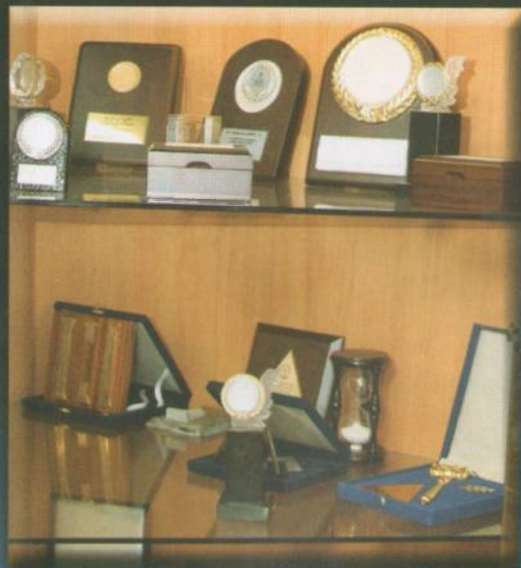
Solon'a: "Yaşlandın artık" demişler. Yanıt, şöyle olmuş:

"Ama yaşlanırken çok şey öğreniyorum."

Kardeşim

Sabırlı, sevgi dolu ve faziletli ol. Bütün servetim Sensin.

Her insan Kendine emanettir. 01.02.2008

Sizin için, size özel...

Yeniliklerle...
binlerce ürünü
beğeninize
sunuyoruz.

www.mason.org.tr

İktisadi işletmeyi tıklayınız,

Ürününüzü seçerek
siparişiniz veriniz.

Canonbury Masonik Araştırma Merkezi 2007 Kasım Konferansı Ütopya Hayalleri

2007 yılının Kasım ayının ilk hafta sonunda (2 - 5 Kasım) Canonbury Masonic Research Centre (CMRC) (Canonbury Masonik Araştırma Merkezi) Avrupa ve Kuzey Amerika'dan gelen delegelere Dokuzuncu Enternasyonal Konferans için ev sahipliği yaptı. CMRC'in ana hedefi Birleşik Krallık ve genelde dünyada Hürmasonluk hakkındaki akademik araştırma eksikliğine çare bulmaktır. Freemasonry Today'in editörü *Matthew Scanlan*'ın, "Canonbury Masonic Research Centre Konferansı" hakkındaki röportajını dilimize *Celil Layiktez* çevirdi.

Hürmasonluk hakkında bu denli akademik araştırma eksikliğine Oxford tarihçisi John Morris Roberts 1969 yılında değinerek, tarihin bu çok ihmal edilmiş sahasının araştırılması için meslektaşları akademisyenlere heyecanlı bir çağrıda bulunmuştu. Ancak bu çağrıya yaklaşık otuz yıl müddetçe cevap verilmemiştir.

Lord Northampton ödül verirken.

Ekim 1998'de, Pro Büyük Üstat (İngiltere'de Büyük Üstat Naibi) Lord Northampton'la Lady Northampton, bu sahada burs verilmesini sağlamak ve Hürmasonluk, Batı Ezoterizmi ve kutsalın sembollerle ifade edilmesi sahalarına ökümenik bir yaklaşımı teşvik etmek amacıyla CMRC'i kurdular. Ek olarak, CMRC araştırmacılara Büyük Locaların masonik arşivleri ve kütüphanelerini açarak, buralarda birikmiş

çok zengin içerikli dokümanların araştırmalara açılmasını amaçladı. CMRC'nin yıllık takviminin kilit olayı sonbahar konferansıdır. Bu konferansta akademik ve masonik araştırmacılar bir araya gelerek ortamın gerilimsiz, rahat havasında, ilgilendikleri konular üzerinde fikir teati etme fırsatını bulurlar.

Merkezin Kuzey Londra'da sakin bir vahada bulunması dostluk havasını pekiştirmeye yardımcı olmaktadır. Bu tarih yüklü bölgede, St. Bartholomew Tampliye Şövalyeleri Mabedi ve filozof, devlet adamı (şansölye) Sir Francis Bacon'un evi bulunmaktadır.

1999'da gerçekleşen ilk konferanstan bu yana CMRC'de dokuz enternasyonal konferans tertip edilmiştir. Bunların her biri değişik (önceden belirlenmiş) eklektik konulara ayrılmıştı. Şimdiye kadar ele alınan konular şunlardır:

- Modern Batı dünyasında Hürmasonluğun sosyal etkisi.
- Hürmasonluk ve Aydınlanma.
- Hürmasonluğun görsel sanatlara etkisi.
- Hürmasonluğun edebiyat ve müziğe etkisi.
- Hürmasonluk ve din - Hürmasonluk ve inisiyatik gelenekler.
- Gnostik hareketler ve gizli gelenekler. (Halen, bu konferansların edite edilmiş tutanakları bastırılma aşamasındadır.)

Mükemmel bir Ülkenin Hayali

THOMAS MORE "Ütopya"yı Olmayan Ülke (Noland) olarak tanımlar. Bu hayali adanın modeli Plato'nun Cumhuriyetidir.

Bu yılın konferans konusu "*Masonik, dinsel ve ezoterik Ütopya Hayalleri*" olmuştur. Konu Hürmasonluğun muhtelif derecelerinin temalarını içermekte, tamamlamakta veya onların paralelindedir. Yunanca ütopya sözcüğü "olmayan yer" demektir ve olamayan mükemmel bir devlet veya ülkeye atıf yapmakta, Masonlukta da ülkü mabedi veya tam düzenli toplumu simgelemektedir. İngiliz Rönesansı'nın ünlü devlet adamı ve humanist Sir Thomas More (1478-1535) 1516'da yazdığı fantastik

romanda Atlantik Okyanusunda "Utopia" adındaki adadan bahsederek bu sözcüğü dilimize sokmuştur. Reading Üniversitesini Erken Modern Edebiyat öğretim üyesi **Dr. Chloe Houston**'un açıklamasına göre, Sir Thomas More "Ütopya"yı Olmayan Ülke (Noland) olarak tanımlar. Bu hayali adanın modeli Plato'nun Cumhuriyetidir. Ütopya mükemmel sosyal, hukuksal ve siyasal sistemlere sahiptir. Bu adada her fert eşittir ve barışçıdır, yoksulluk tümüyle yok edilmiştir ve tüm dinler eşit toleransla karşılanmaktadır.

TOMMASO CAMPANELLA

Aristo'nun ortodoks felsefesine meydan okuyarak değişik felsefe ve inanışlara sahip çıkmış, Galileo ve Copernicus'u savunduğu için ömrünü Engizisyon zindanlarında geçirmiştir.

Dr. Peter Forshaw, Birkbeck College, London Üniversitesi'nde öğretim üyesi, Ütopyanizm üzerine yazan diğer bir ünlü düşünür Dominiken rahip, Tommaso Campanella'yı (1568-1639) ele aldı. More'dan yüz yıl sonra yaşayan Campanella, Aristo'nun ortodoks felsefesine meydan okuyarak değişik felsefe ve inanışlara sahip çıkmış, Galileo ve Copernicus'un sistemini savunduğu için ömrünün çoğunu Engizisyonun zindanlarında geçirmiştir. Campanella, döneminin en önemli ütopyik eserini hâpiste yazdı : "Güneşin Kenti". Eser, Kristof Kolomb'un maiyetinde Yeni Dünya'ya giden bir denizci ile bir Hospitalier¹ Şövalyesi'nin diyalogu şeklinde gelişmektedir. Hayali kentte felsefenin hâkim olduğu komünist cumhuriyet vardır ve yönetim doğa yasalarına göre yapılmaktadır. Kentin iç içe dairesel surları geleneksel astrolojinin yedi gezegenini çağırıştır ve Dr. Forshaw'a göre, zamanın entelektüellerinin çoğunda olduğu gibi, Campanella'nın doğal

sihire olan ilgisini gösterir. Warburg Enstitüsünden **Dr. Guido Gighioni** Francis Bacon'un "Yeni Atlantis" (New Atlantis) eseri hakkında bir tebliğ sundu. "Eşyanın gizli hareketini" anlamaya çalışan bu eserde, Bensalem adındaki ideal bir devlette sivil ve dinsel kurumların tümü, insanın her şekliyle eğitimi ile ilerlemesini teşvik etmek üzere birlikte çalışmaktadır.

Francis Bacon

Cambridge Üniversitesi Clare College'de Profesör olan **Tony Lentin**, Rus Prensi Mikhail Mikhailovich Scherbatov'un 1784'de yazdığı "Ofir Ülkesine Seyahat" adlı eseri üzerine olağanüstü bir konferans verdi. Prens Scherbatov Büyük Katerina'nın Emperyal Tarihçisi idi ve İmparatorluğun Büyük Katerina dönemini en iyi tahlil eden tarihçi olarak bilinir. Ancak, Katerina'nın istibdat yönetimini eleştiren gizli yazıların sahibi olarak da tanınmış olduğundan, Katerina onun politik kariyerinin önünü kesmişti. Bu nedenle, birçok akademisyen, Scherbatov'un ütopyik ülkesini anlatırken, siyasi düşüncelerini edebi tarza dökmüş olduğuna, ve bu şekilde olabilecek siyasi reformların yolunu imâ ettiğine inanırlar. Prens Scherbatov Masondu ve 1770'te "Equality" (Eşitlik) Locası ve Royal Arch Şapitinin üyesiydi..

Bu siyasi görüşlerin devamında, Fransa Grand Orient'nin Kütüphane ve Müze

Charles Fourier'ye göre, Fransız toplumu, bilimsel araştırma sonucunda tanımlanacak "kendine yeten üniteler" halinde yeniden teşkilatlanmalıdır.

Müdürü **Pierre Mollier** 19. yüzyıl sosyal utopist yazarları üzerine bir tebliğ sunarken, yoğunlukla sosyal kuramcı Charles Fourier (1772-1837) üzerinde durdu. Fourier'ye göre Fransız toplumu, bilimsel araştırma sonucunda tanımlanacak kendi kendine yeten üniteler halinde yeniden teşkilatlanmalıdır. Böylece fertler arasında işbirliği ve tatmin en üst derecesine çıkabilecektir. Bu ütopyik toplumda evlilik müessesesinin, özel mülkiyetin ve yaşam şeklinin tarzları radikal olarak değişecektir.

Sunusunda, Mollier, Fourier'in kuramlarının Fransız Masonluğunun değişim dönemine rastladığına işaret etmektedir. Localar filantropi ve ezoterizmden uzaklaşarak sosyal sorunlara ve yeni dinsel konseptlere karşı ilgi duymaya başlıyordu.

Bu akımın etkisiyle birçok Fransız Mason Fourier'nin kuramlarını kabul etmeye başladı. 1836'da Brest kentinde bir Loca, Les Elus de Sully, Fransa Grand Orient'nin adını "Fourier'nin Müritleri" olarak değiştirmesini öneriyordu. Fourier'nin Mason olması bu düşünceye güç veriyordu.

Profesör Wouter Hanegraaff (Amsterdam Üniversitesi Hermetik Felsefe ve İlgili Cereyanlar Kürsüsü Başkanı) "Zihnin Ütopyası" başlığı ile sunduğu tebliğde ütopyaların mutlaka üç buutlu ideal toplumlar olarak anlaşılmasının gerekmediğini söyledi. Hatta, ütopya sözcüğünün orijinal anlamına dönersek, gerçekte bu bir "olmayan yerdir" (no place), bir başka deyimle, fiziksel varlığı yoktur, bu yerler hayal dünyasına aittir.

Bu tür yerler şuurun değişik hallerinde ziyaret edilmiş olabilir. Alternatif şuurunda olan seyyah bu yerleri gerçekmiş gibi görebilir. Bu tür yerler, günümüzde "new age" (yeni çağ) diye adlandırılan hareketin müritleri dahil olmak üzere, tüm zamanlarda ve her kültürdeki mistiklere malûm olmuştur. Gerçekten her Mason belki de böyle yerlere seyyahat ederek, Masonik Ülkü Mabedi'nin inşaatına gerekli yapı taşlarını aramalıdır.

1- Tampliye Şövalyeleri ile birlikte Haçlılara hizmet eden şövalye örgütü. 15. yüzyılda Tampliye Şövalyelerinin hazinesi Papa tarafından Hospitalier Şövalye örgütüne transfer edilmişti.

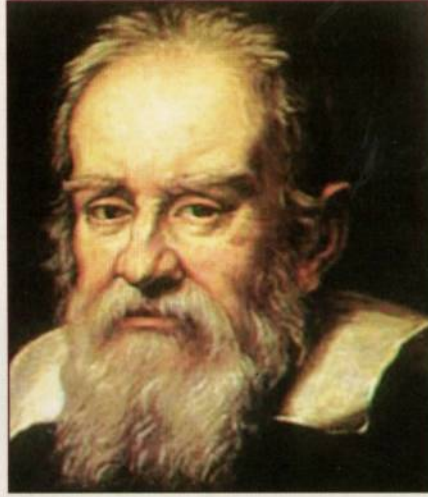
Avrupa'da aydınlanma

17. yüzyılda Avrupa'da, dinsel dogmalar sorgulanmaya başlanmış, dinde devrim sürecine girilmişti. Avrupalı aydınlar, son on üç yüzyılda teolojinin desteği ile emperyalist bir inanç yumağı haline gelen Kilise'ye karşı bir çalışma içindeydiler. Kilise, emperyal gücünü kaybetmemek için teolojisini korumaya mecburdu. Dogmaların zedelenmemesi için rahipler özel tartışma metotlarında eğitim görürlerdi. Tüm üniversiteler Kilisenin kontrolündeydi, ders müfredatı dahi Kilise tarafından tespit edilirdi.

15. yüzyılda Floransa'lı Cosimo de Medici, Egnatio Danti adında bir genç mimardan Paskalya yortusunun (ilkbahar gün dönümü) tarihini tespit edebilecek bir rasathane inşa etmesini istedi. Mimar tepesinde bir yuvarlak deliği olan bir kubbe inşa etti, güneşten gelen ışık huzmesi yerdeki bir skalanın üzerine düşüyordu. Bu gözlemlerin sayesinde güneşin dünyanın etrafında mükemmel bir daire üzerinde dönmediği anlaşıldı. Kışın, yaz aylarına göre güneş ufka daha yakın olunca, ışık deliğe yandan geliyor ve güneşin skala üzerine yansıyan şekli daireden elipse dönüşüyordu. Oysa, dogmaya göre Tanrı'nın yaradılışı mükemmeldi ve güneş mutlaka mükemmel bir daire üzerinde hareket etmeliydi. Egnatio Danti Engizisyonun pençesine düştü, keşfinin yazılması, anlatılması yasaklandı.

Galileo'nun Piza Kulesi'nin tepesinden muhtelif objeleri atarak gerçekleştirdiği yer çekimi deneylerinin sonunda, aynı ağırlıkta olan ama şekilleri ve hacimleri değişik objelerin aynı hızla düştüklerine dair geliştirdiği teori, Engizisyon teologları tarafından reddedildi.

Copernicus'un düşünceleri Kilise ve Aristo öğretileri ile çelişiyordu. 1616'da Copernicus'un kitapları yasaklandı, Copernicus'un düşüncelerini geliştiren Galileo da Engizisyon mahkemesi tarafından bu defa tutuklandı, idam cezası ömür boyu hapse çevrildi ve Galileo, nispeten rahat da

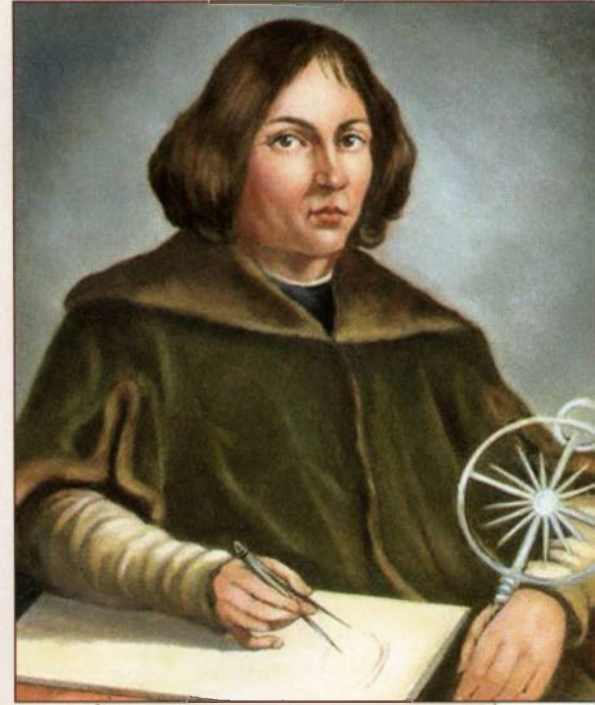
1616'da Copernicus'un kitapları yasaklandı, Copernicus'un düşüncelerini geliştiren Galileo da Engizisyon mahkemesi tarafından ömür boyu hapse mahkum edildi. (Üstte)

olsa, ömrünü hapishane şartlarında tamamladı.

Bu örnekleri çoğaltmak mümkün.

Netice olarak, teolojik argümanlarla deneysel fizik sonuçları tartışılmış, dogmaya uymayanlar yasaklanmış, araştırmacılar Engizisyon tarafından yargılanmış,

Giordano Bruno 1600 yılında yakılarak

idam edilmiş, ondan 20 yıl sonra Galileo ömür boyu hapse mahkûm edilmişti

Bu olaylardan sonra Katolik ülkelerde bilim adamları sindiler.

Oysa, İngiltere'de, bilim yüceltildi. Francis Bacon (1561 – 1626) deneylerden prensiplere gidilmesi gerektiğini savunuyor ve böylece deneysel mekanik bilimlerinin yolunu açıyordu.

Kral 2. Charles'ın tahta geçtikten sonra ilk icraatı, babasını idam ettirmiş olan Cromwell'in cesedini mezarından çıkartıp vücudunu parçalatmak ve başını bir direğe geçirterek halka teşhir etmek olmuştur.

Din ve politika tartışmalarının yasaklanması

Değişik inanç ve politik görüşlerden, kimi zengin, kimi yoksul on iki idealist bilim adamı nasıl bir araya gelip Royal Society'yi kurdular?

Londra'da bir grup bilim adamı doğanın mekanizmalarını denemek üzere, ilerici, Mason Kral 2. Charles'ın himayesinde, batıl ile mücadele edecek, yeni deneysel fizik felsefesini halka yayacak bir cemiyet kurma kararını aldılar. Parlatonun çıkardığı yeni yasalarla tutuklanma korkusu gitmiş, gizlilik mecburiyetinden kurtuluşla, suyun yüzüne çıkma zamanı gelmişti. Dogmaların aralarında kısırtışmalara meydan vermelerini önlemek amacıyla da, politika ve din tartışmalarını yasakladılar. Bu karardan modern deneysel bilim doğdu.

28 Kasım 1660 Çarşamba günü on iki bilim adamı Gresham College'de

geometri hocasının odasında toplandılar, onları bir araya getiren Kral'ın tahta çıkmasında büyük hizmeti geçen Sir Robert Moray oldu. Kral 2. Charles'ın tahta geçtikten sonra ilk icraatı, babasını idam ettirmiş olan Cromwell'in cesedini mezarından çıkartıp vücudunu parçalatmak ve başını bir direğe geçirterek halka teşhir etmek olmuştur. Bu kin birikimine rağmen, Kral'ın himayesindeki Royal Society, kuruluş oturumunun başkanı olarak, Cromwell'in kızkardeşinin dul kocası, koyu cumhuriyetçi, matematikçi Rahip John Wilkins'i seçti. Din ile politika tartışmaları yasaklanınca bu on iki bilim adamı ve sonradan onlara katılanlar huzur içinde salt bilimsel tartışmalara kendilerini adayabildiler. Royal Society günümüzde prestijini korumaya devam etmektedir.

Cromwell'in iktidar döneminde, Operatif Mason Localarına üye olarak kabul edilmiş bilim adamları Mason Localarının gizliliğinde toplanabiliyor ve birbirlerini tanıma fırsatını elde ediyorlardı.

1642 yılında bu kişiler, Sir Francis Bacon'un düşüncelerinin etkisinde, yukarıda gördüğümüz şekilde, Invisible College adında, sonradan Royal Society'ye dönüştürülecek bir kuruluş gerçekleştirmişlerdi. Masonluk katalizör olmuştur. Bu on iki bilim adamının bazıları Protestan, bazıları da Katolik; bazıları Kralcı, bazıları da Cromwell'ci Cumhuriyetçilerdi. Hepsi de, Masonluğun şemsiyesi altında, din ve politika tartışmalarını yasaklayarak, tüm dikkatlerini yeni gelişmekte olan deneysel bilime veya doğa felsefesine odaklayabiliyorlardı

Newton'cu Aydınlanmanın Kıt'a Avrupa'sına geçişi

18. yüzyıl felsefesinde bir yanda rasyonalizmin, öte yandan ampirizmin güçlenmesi ve bunlardan meydana gelen teorik sorunların yeni bir takım sentezlerle aşılmasına çalışılması söz konusu olacaktır. Aydınlanma çağı, aklın ışığında felsefenin de yepyeni bir etkileycilikle ortaya çıkışına, yaygınlaşmasına, yeni sentezlerle sistematikleştirilmesine etki etmiştir. Bu bakımdan bu yüzyıla "felsefe yüzyılı" denmesi de söz konusudur.

Huguenot'lar ve Spinoza: Tolerans

18. yüzyılın başlarında, İngiltere'deki devrimin sonuçlarından hüsrana uğrayan Cumhuriyetçiler, XIV Louis'nin mütecaviz Fransa'sına karşı ittifakı güçlendirmek arzusu ile Felemenk Cumhuriyeti'ne geçtiler.

Orada, Fransa'daki zulümden kaçan Protestan (Huguenot) sığınmacılarla birleşerek ve Spinoza'nın tolerans anlayışından da etkilenecek, Newton'cu Aydınlanmayı Kıta Avrupa'sına taşıdılar.

Burada İngiliz Hürmasonluğunun da büyük rolü oldu, Böylece, bu hareket, Hollanda'dan, önce Avusturya, daha sonra da Fransa'ya

Fransa'daki zulümden kaçan Protestanlar (Huguenot) sığınmacılarla birleşerek ve Spinoza'nın tolerans anlayışından da etkilenererek, Newton'cu Aydınlanmayı Kıta Avrupası'na taşıdılar.

ve diğer ülkelerin Büyük Üstatları, Kardeşliğimizin üyesi olan tüm bilginlerle zanaatkarları birleşmeye ve birlikte bir Liberal San'atlar ve Faydalı Bilimler Evrensel Lügatının hazırlanmasına gerekli malzemeleri sağlamak üzere çalışmaya davet etmektedirler. Yalnızca teoloji ve politika bu çalışmanın dışında tutulacaktır. Böyle bir çalışmaya Londra'da başlamıştır (burada Ramsay Royal Society'den Ephraim Chambers'in yayınladığı ansiklopediye atıf yapıyor). Kardeşlerimizin müşterek çalışması sayesinde bir kaç yıl içinde sonuç alınabilecektir. Bu çalışmada teknik kelimelerle etimolojileri izah edilmekle yetinilmeyecek, her bilim ve sanatın tarihçesi ile çalışma prensipleri de anlatılacak. Bu yoldan giderek, tüm ülkelerin ışıkları tek bir eserde toplanabilecek. Bu eser, asıl sanatlarda bulunan her türlü güzel, büyük, aydınlık ve sağlam öğeleri bünyesinde toplayan bir Evrensel Kütüphane gibi olacaktır. Bu eser her yüz yılda, ışıkların artmasıyla büyüyecek ve her yönde gelişme arzusunu, güzel ve faydalı şeylerin tadı ile sevgisini yayacaktır."

Royal Society üyesi Ephraim Chambers (1680 – 1740) 1728 yılında *Cyclopaedia or Dictionary of Arts and Sciences* (Ansiklopedi veya Sanat ve Bilimlerin Evrensel Lügatı) adını verdiği eserini, 1728 yılında abonman usulü dağıtımla yayınlamaya başladı. Bu eser d'Alembert ve Diderot'nun Ansiklopedisinin temel kaynağını oluşturmuştur.

Ansiklopedi

Diderot, d'Alembert, Voltaire, Montesquieu, Rousseau, Jaucourt, de Prades

1751 – 1774 yıllarında yayınlanan ünlü Fransız Ansiklopedisi "Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers" (bilim, zanaat ve mesleklerin akıl süzgecinden geçirilmiş – yani dogmalardan arındırılmış - lügati) halk dilinde yazılmış, Chambers'in ansiklopedisinden esinlenen, bilimsel ve felsefi kolektif bir eserdir. Ansiklopedi, teknik açıdan bilgilendirici ve felsefi yönleri öne çıkaran, 17 cilt in folio metin, 11 cilt şekilden oluşmaktadır, 1777 yılında 5 ek ve 2 analitik cilt külliyata ilâve edildi. Ansiklopedinin yönetimi 21 Ocak 1746'da

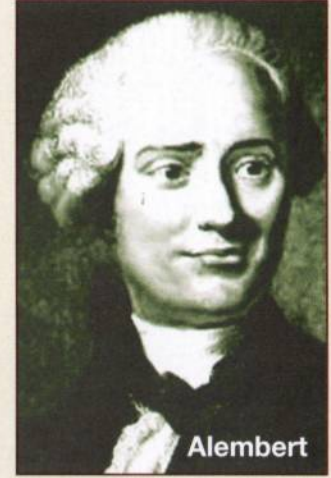
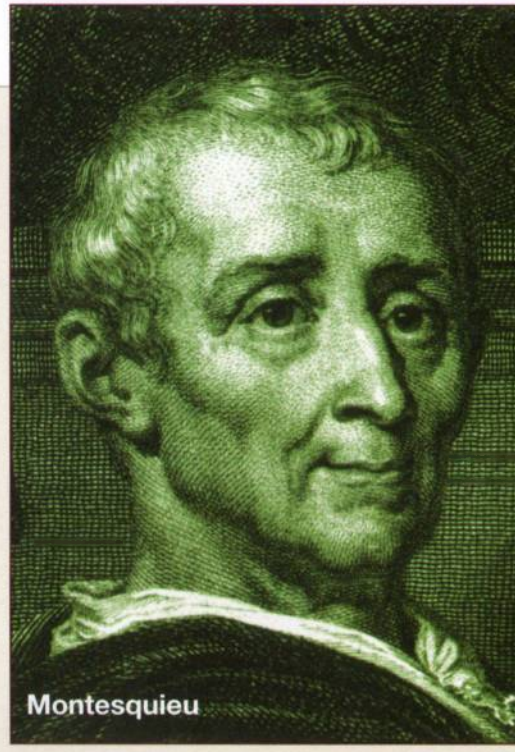
şıçrayarak Ansiklopedist akımı ve Büyük Fransız Devrimi'nin yolunu açan, 18. yüzyıl Fransız Aydınlanmasının tohumlarını atmış oldu.

Ramsay'in Ansiklopedi çağrısı (1736)

Royal Society ve İngiliz Aydınlanması bahsinde Ramsay'in Paris'te çok bilinen ve Masonluğun köklerini Haçlı Seferleri'nde arayan ünlü nutkunda Ansiklopedi projesini de dile getirmişti. Konuşmasında

Ansiklopedi ile ilgili bölüm şöyledir:

"Hürmasonlukta aranan dördüncü nitelik Bilimlere ve Liberal San'atlara olan sevgidir. Bu nedenle, Hürmasonluk her birimizin koruması, katkısı veya çalışmasıyla, hiç bir Akademinin kendi başına yetmeyeceği büyük bir çalışmaya katılmalıdır. Akademi gibi cemiyetlerin üye sayısı hep az olduğundan, hiç birinin çalışmaları böyle geniş bir projeyi kapsayamaz. Almanya, İngiltere, İtalya

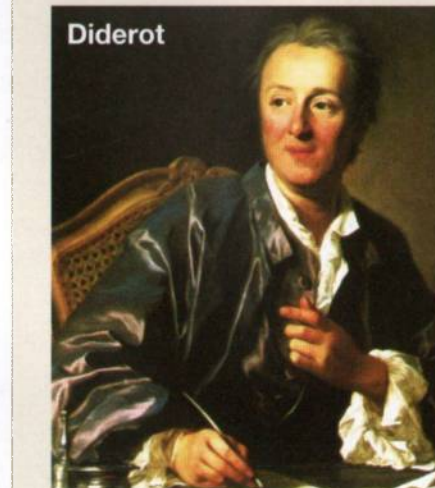
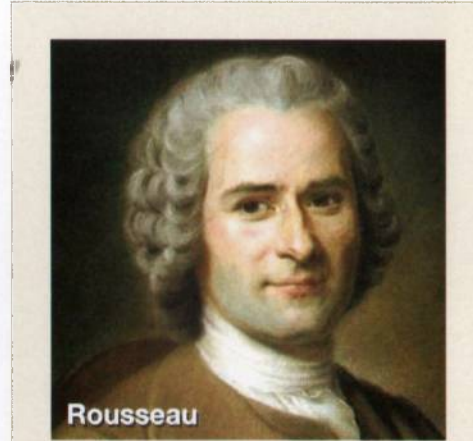
Ansiklopedinin motor ve redaktörleri Diderot ve d'Alembert'e, bilimsel yazılarda başlıca Voltaire, Montesquieu, Rousseau, Jaucourt ve de Prades gibi bilim adamlarının önemli katkıları oldu. Ansiklopedinin dağıtımı, çalışmaya mali destek veren ve çoğu Mason olan abonelere ulaştırılmak şeklinde gerçekleşti.

yapılan ön anlaşmadan sonra 16 Ekim 1747 yılında Diderot ile d'Alembert'e emanet edildi. Ekim 1750'de dağıtılan broşürlerle ilân edilen Ansiklopedinin ilk cildi 28 Haziran 1751'de yayımlandı. Royal Society üyesi Şövalye Louis de Jaucourt, Diderot'nun daveti üzerine çalışmalara katıldı. Mali güçlüklerle karşı, Çariçe 2. Katerina Diderot'ya çalışmaların Rusya'da devam etmesini önerdiyse de, Diderot bu teklifi reddetti. Son 10 cilt Aralık 1765'te tamamlanabildi. 28. ci cilt 1772'de yayımlandı, Eser İtalya, İsviçre ve Fransa'da birkaç kez tekrar edite edilerek basıldı.

Ansiklopedinin motor ve redaktörleri Diderot ve d'Alembert'e, bilimsel yazılarda başlıca Voltaire, Montesquieu, Rousseau, Jaucourt ve de Prades gibi bilim adamlarının önemli katkıları oldu. Ansiklopedinin dağıtımı, çalışmaya mali destek veren ve çoğu Mason olan abonelere ulaştırılmak şeklinde gerçekleşti.

Eserin giriş nutku (Discours Préliminaire) Ansiklopediyi şöyle tarif eder: "Tüm veçheleriyle insan aklı gayretlerinin genel tablosu". (*Tableau général des efforts de l'esprit humain dans tous les genres*). Eserde özellikle mekanik zanaatlar ve mesleklerle

geniş yer verilerek zanaatkârın onuru ile toplumdaki yeri yüceltilmektedir. Gerçekçi

ve pratik bir ruhla kaleme alınan eserde insan kâinatın şeklini etkileyebilecek nitelikleriyle gösterilmeye çalışılmıştır. Ancak, insanın bunu başarabilmesi için akıl ve hikmeti (raison) ile, din, politika ve ahlâkı kontrol altına alarak ön yargılarından kurtulmalıdır. Akıl ve hikmet'in dogmaya üstünlüğü vurgulanırken, Kilisenin sansürüne hedef olmamak için, bazı büyük makalelerde Hıristiyan dogmalarına uyum varmış gibi gösterilirken, muhtelif yazılar arasında iktibaslar yoluyla en ileri fikirler desteklenmiştir. Böylece, Ansiklopedi, tarz olarak, 18. yüzyılın sürekli sansürün tehdidinde olan edebiyatının da bir aynası olmuştur.

Yukarıda da ifade edildiği gibi, Diderot ve d'Alembert'in ansiklopedisinden önce İngiltere'de Ephraim Chambers'in *Cyclopaedia or Dictionary of Arts and Sciences* 1728'de, onu takiben de Mason olan Panckouke'un (1736 – 1798) ansiklopedisinin yayımlandığını not edelim. Nihayet, 18. yüzyılda Voltaire, Duclos ve Marmontel Kardeşlerin Fransız Akademisi'nin adına yayınladıkları *Dictionnaire de l'Académie Française*'in de Aydınlanma'ya önemli katkıda bulunduğunu ifade etmek gerekir.

Osmanlı'da aydınlanma

Hür düşüncenin serpilip gelişmesi, hürriyetin giderek hâkim hayat tarzı olması, bazı insanlar ve insan toplulukları için olağanüstü önemlidir. Aydınlar, sanatçılar, bilim insanları, bir başka deyişle içinde yaşadıkları topluma söyleyecek sözü olanlar, hürriyet olmadan var olamazlar. Masonlar da böyledir.

Kurumsal olarak mercek altına alınıp, tarihi, landmarkları, ritüelleri, hassasiyetleri, incelendiğinde ya da bireysel olarak ele alınıp, kişisel serüvenleri göz önünde bulundurulduğunda, Masonluğun ve Masonların gerekli ve yeterli hürriyet ortamı olmadan var olamayacakları veya en azından hem kendileri hem de başkaları için mutlu olamayacakları görülecektir.

Hürriyet'in olabilmesi, düşüncelerin özgürce ifade edilebilmesi için ise, aydınlanma gerekmektedir.

Eğer nefes alınan yerde aydınlanma tam ve kusursuz ise, masonlar bu durumu doğal olarak savunacaklardır.

Masonlar, bir karanlık dönemde Tampliye Şövalyeleri'nin Engizisyon'un elinde trajik akibetlerini bilirler. Rusya'da başlayıp koca bir coğrafyayı etkileyen Komünizm'in öncelikle yok etmeye çalıştığı kurum da aydınlanma'ya olan düşkünlüğü nedeniyle Masonluk olmuştur. Bir başka karanlık dönem olan İkinci Dünya Savaşı esnasında,

Tasavvuf Felsefesi, İslam dini ve felsefesi içinde bir aydınlanma hareketi olarak kabul edilmelidir. Alevi-Bektaşî düşüncesi, Ahilik örgütü de bu şekilde değerlendirilmelidir.

masonların, başta Hitler Almanyası, Mussolini İtalyası ve Franco İspanyası olmak üzere tüm Kıta Avrupası'nda uğradıkları kıyım dün gibidir. İran'da meydana gelen gerici

ihtilalden sonra İran'da Masonluğun yasaklandığı hatırlardadır.

Osmanlı aydınlanması

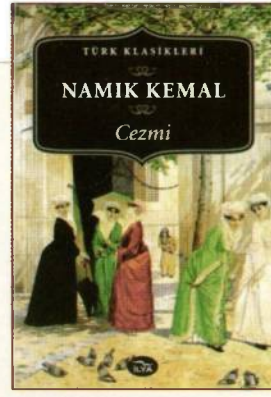
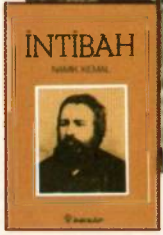
Tam olarak bugün kullandığımız

aydınlanma kavramına tekâbül etmese de, Osmanlı, Selçuklu'dan devraldığı akılcılığı, Anadolu'nun kendine özgü fikir ve düşün platformunda geliştirmeye çalışmış, bunda yer yer büyük başarılar kaydetmiştir.

Sözgelimi Tasavvuf Felsefesi, İslam dini ve felsefesi içinde bir aydınlanma hareketi olarak kabul edilmelidir. Alevi-Bektaşî düşüncesi, Ahilik örgütü de bu şekilde değerlendirilmelidir. Anadolu Selçuklu Devleti'nin bir devamı olan Osmanlı'da, geçmişinden süzülerek gelen bu akımlar önemli rol oynamış, düşünce alanında ve sosyal hayatta ciddi etkiler yaratmıştır.

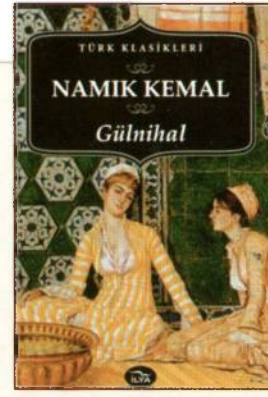
Bir önceki yazıda, Celil Layiktez belirttiği gibi, Avrupa'da hüküm sürmekte olan karanlık dönemi sona erdirmeye çabalan sürerken, Osmanlı'nın aydınları, kendi topraklarındaki bu potansiyeli, yarı başlarında meydana gelen gelişmelerle harmanlamak için dikkatle izlemekteydiler. İşte Osmanlı Aydınlanması'na hizmet eden Kardeşlerimiz'den bazıları:

Namık Kemâl 1840/1888

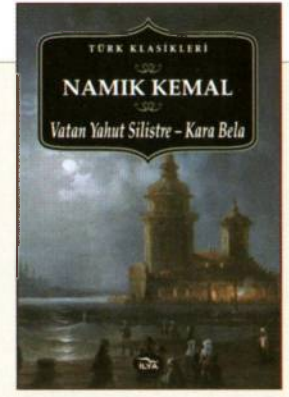
Namık Kemâl, Osmanlı Devleti'nin özgürlük, adalet ve eşitliğe dayanan bir şekilde yönetilmesinin üzerinde durdu.

Genç Osmanlılar Cemiyeti'nin ana fikrini oluşturdu, doğu toplumlarına mahsus kaderciliğe karşı çıktı, onun yerine insanoglunun irade ve gücünün etkinliğinin yüceltilmesini savundu.

Tasvir-i Efkâr gazetesinde ülke sorunları, kadın hakları, Türk dilinin yenileştirilmesi gibi konularda yazılar yazdı. Yazılardan rahatsız olanlar Tasvir-i Efkâr'ı hedef haline getirdiler ve kapatılmasını sağladılar.

Namık Kemâl susmadı, 1873'de, Vatan Yahut Silistre'yi yazdı. Bu oyununu Gülnihal,

Âkif Bey, Kara Belâ, Zavallı Çocuk, Celalettin Harzemşah izledi. İntibah ve Cezmi'yi kaleme aldı. Şiirde, divan edebiyatına karşı çıktı. Yeni Şiir' e yol açan şairlerimizdendir.

Hürriyet konusunda Rousseau'nun fikirlerini savunan aydınlanma'cı Namık Kemâl'e göre, "İnsan, düşünce yapısı icabı hürdür".

Ziya Paşa 1825/1880

1865'te Yeni Osmanlılar Cemiyeti'ne katıldı. 1867'de Namık Kemal ile birlikte Londra'ya kaçtı. Birlikte Yeni Osmanlılar'ın yaygın organı olan Hürriyet gazetesini yayınladılar. Namık Kemal'in ayrılmasından sonra gazetenin sorumluluğunu üstlendi. Ali Paşa'nın ölümünden sonra 1871'de İstanbul'a döndü.

1872-1876 arasında Şurayı Devlet Üyeliği ve Maarif Müsteşarlığı yaptı. Anayasa'yı hazırlayan Kanun-i Esasi adlı kurumda görevlendirildi. Birinci Meşrutiyet'in ilanından sonra 1877'de vezir rütbesiyle önce Suriye Valiliği'ne

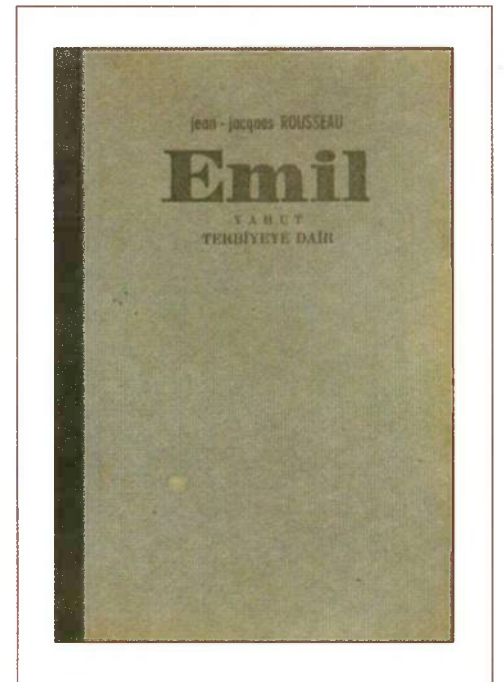
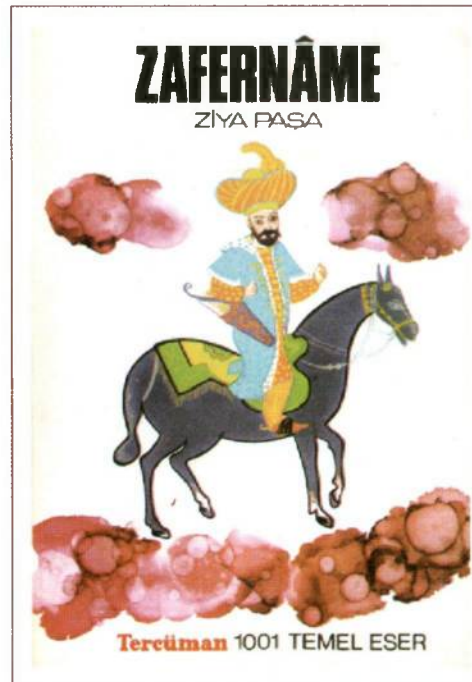

ardından Adana Valiliği'ne atandı.

2. Abdülhamit yönetimine karşı özgürlükleri ve meşrutiyeti savundu. Batılılaşma yanlısı, yenilikçi Tanzimat Edebiyatı'nın öncüleri

arasında yer aldı. Namık Kemal ve Şinasi ile birlikte yeni Türk edebiyatının temellerini attı. Türk edebiyatının kendi geleneğine sahip çıkmasını istedi, şiir ve yazı dilinin halkın dili olması gerektiğini savundu. Şiirlerinde divan şiir biçimlerini kullandı

ama içerikte hak, adalet, uygarlık, hürriyet gibi temaları işledi. Viardot'tan, Endülüs Târihi'ni, Cheruel ile Lavallee'den, Engizisyon Târihi'ni, J.J. Rousseau'dan Emil'i, ve Moliere'den Tartuffe'ü Türkçe'ye çevirerek aydınlanma'nın yolunu açtı.

Ahmet Mithat 1844 /1912

Başlangıçta materyalist dünya görüşünü savunan Ahmet Mithat, sonra çıkar yolu İslâm ahlâkına ve doktrinine kuvvetle bağlanmakta buldu. Draper'in, Din ve Bilim Çatışması adlı kitabını dilimize çevirdi.

Tarih-i Hikmet'i yazdı. Bu kitapla, kısa da olsa, bir felsefe tarihi kitabı denemesi yapılmış oldu.

Ahmet Mithat, kendi çıkarmış olduğu Dağarcık dergisinde, tercüme ve telif bazı felsefî makaleler yayınlayarak, Osmanlı'da

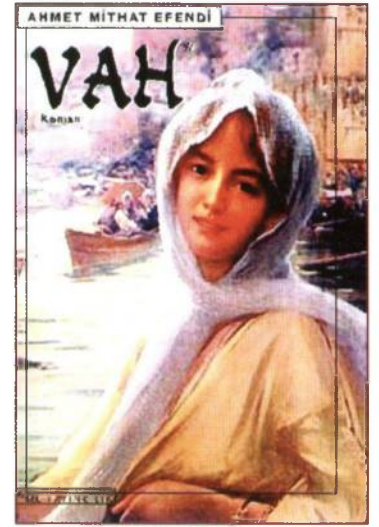
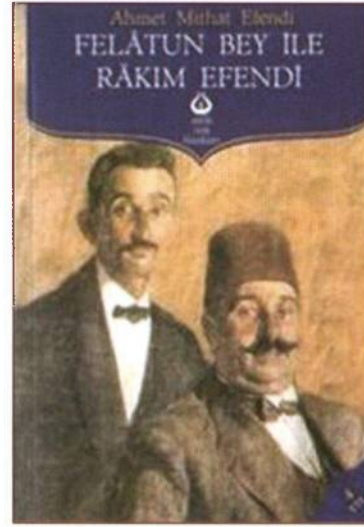
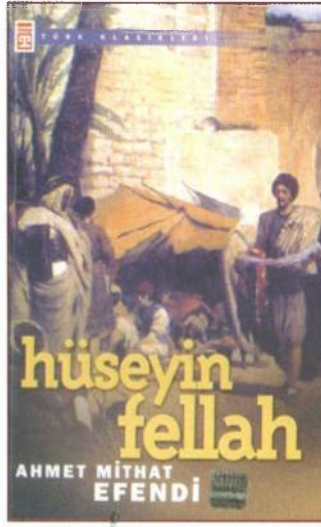
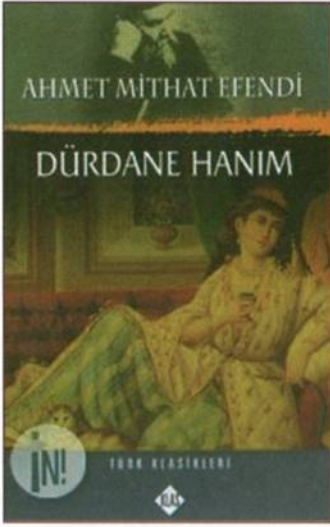
aydınlanma'nın gelişmesine katkıda bulundu.

Ahmet Mithat bir yazısında, Osmanlı'da "feylesof" deyince dinsiz bir insan fikri uyandırdığını, oysa Avrupa'da "filozofun mu bilim adamı, yoksa bilim adamının mı filozof" olduğu tartışmalarının sürdüğünden söz etti.

Felsefenin Sergüzeşt-i Ahvâli adlı yazısında, dinlerin sonradan saplandıkları dar görüşlülük ve taassup yüzünden fikir özgürlüğüne karşı baskı yaptıklarını dile getirdi.

Ahmet Mithat ayrıca İttihâd, Matbaa-i Amire, Takvim-i Vekâyi ve Tercümân-ı Hakikat gazetelerinin de kuruculuğunu yaparak, Osmanlı'da filizlenmekte olan aydınlanma'ya önderlik etti.

İyi bir eğitim ve başarılı bir çalışma hayatının ardından, 1834'te Paris elçiliğine atandı. 1836'da da Londra elçisi oldu. Padişah 2. Mahmut, onun parlak bir devlet adamı olduğunu keşfetti. Gerçekleştirmek istediği reformlar çerçevesinde, yeni kurduğu Hariciye Nezareti Müsteşarlığı'na getirdi.

1837'de Hariciye Nazırın olan Paşa, 2. Mahmud'a sunduğu raporlarla "ülkede köklü reformlar yapılması gerektiğine" dikkat çekti.

1839'da 2. Mahmut ölüp Abdülmecid padişah olduğunda, Mustafa Reşit Paşa yeni padişahı kapsamlı bir reform

Mustafa Reşit Paşa 1800/1858

programının gereğine inandırmayı başardı. Bunun ilk adımı ve hukuki temeli olarak da 3 Kasım 1839'da Tanzimat Fermanı ilân edildi.

Muhafazakarların tepkisiyle karşılaştı. Abdülmecid ortalığı yatıştırmak amacıyla 1841'de Mustafa Reşit Paşa'yı nazırlıktan alarak Paris Büyükelçisi yaptı.

Mustafa Reşit Paşa 1845'te üçüncü kez Hariciye Nazırın oldu. 1846'da Sadrazamlığa getirildi. 1839'dan sonra Tanzimat Fermanı'nın getirdiği yenilikler konusunda fazla bir şey yapılmadığını üzümlere

gördü ve yetkisini de kullanarak atılımlara başladı. Devlet yönetimi, eğitim ve

hukuk alanlarında büyük yeniliklere imza attı. Ancak yenileşmenin kendi durumlarını zayıflatacağını düşünen gerici çevreler, her fırsatta Mustafa Reşit Paşa'nın önünü kesmeye çalıştılar. Üzerindeki baskılar nedeniyle 1846-52 arasında üç kez istifa etmek zorunda kaldı. Her defasında yeniden sadrazamlığa getirildi.

İyi yetişmiş bir devlet adamı ve usta bir diplomat olarak göz dolduran ve ülkesine başarıyla hizmet eden Mustafa Reşit Paşa, her defasında aydınlığı hedefleyerek dört kez hariciye nazırlığı, altı kez de sadrazamlık yaptı.

Mithat Paşa

1822 /1884

Kıbrıslı Mehmet Emin Paşa'nın ikinci sadrazamlığı sırasında, 1861'de vezir rütbesiyle Niş Valiliği'ne atandı. Başarılı reformları nedeniyle, Abdülaziz tarafından genel bir reform programı hazırlamakla görevlendirildi.

1864'te Silistre, Vidin ve Niş'in birleştirilmesiyle oluşturulan Tuna Vilayeti'nin başına getirildi ve Osmanlı idari düzenini yeniden belirleyen Vilayet Nizamnamesi'nin uygulanmasına öncülük etti. Vilayet

merkezinden köylere kadar yeni meclisler, bayındırlık, fen ve eğitim işlerine bakacak daire müdürlükleri oluşturdu.

Ziraat Bankası'nın çekirdeğini oluşturan Memleket Sandığı'nı kurdu. Vergi türlerini ve yükümlülüğünü azaltan düzenlemeler yaptı.

İstanbul Emniyet Sandığı'nın ve ilk sanayi mektebinin kurulmasına öncülük etti. 1876'da sadrazamlığa atanan Mithat Paşa, uzun süreden beri üzerinde çalıştığı ve Ziya Paşa ile Namık Kemal'in katkılarıyla tamamladığı Anayasa taslağını Padişaha sundu. "Kanun-ı Cedid" adlı bu taslağı geri çeviren II. Abdülhamit, Fransız Anayasası'nı çevirterek yeni bir taslak hazırlattı ve Padişaha "tehlikeli kişileri" sürgüne gönderme yetkisi veren, ünlü 113. maddeyi de ekletti. Kanun-i Esasi olarak bilinen Anayasa, kesin biçimini aldıktan sonra, padişahın hatt-ı hümayunuyla 1876'da kabul ve ilan edildi. Paşa'nın saraya karşı tutumundan rahatsız olan II. Abdülhamit, Mithat Paşa'yı 5 Şubat 1877'de sadrazamlıktan alarak ülkeyi terk etmesini emretti. 1881'de Abdülaziz'in ölümüne neden olmaktan suçlu bulundu ve ölüme mahkûm edildi. Cezası ömür boyu hapse çevrildi, Tai'fe gönderildi. Bir aydınlanmacı olduğu için, II. Abdülhamid'in emriyle burada, 8 Mayıs 1884 gecesi öldürüldü.

Ziya Gökalp 1876 - 1924

Ciddi bir entelektüel olan Gökalp, Jön Türkler'in fikirlerinden etkilendi. 1885 yılında İstanbul'da gizli bir örgüt olan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin üyesi oldu. 1898'de tutuklandı. Bir yıllık mahpusluk devresinden sonra, doğduğu şehir olan Diyarbakır'a sürgün edildi.

1908'de Gökalp İttihat ve Terakki Fırkası'nın Diyarbakır'daki temsilcisi oldu.

İstanbul Üniversitesi'nin ilk sosyoloji profesörü Ziya Gökalp, Osmanlı'yı sosyoloji ile tanıştıran aydınlanmacı'dır.

Balkan savaşı yenilgisinden

sonra, Türkiye için kritik bir dönem başladı. Reformlar üzerindeki tartışmalara İslamcılık, Batıcılık ve Türkçülük arasındaki çatışmalar damgasını vurdu. 1912'de İstanbul'a gelen Gökalp, bu çatışmaların daha geniş bir bakışla ele alınarak, giderilmesi gerektiğini hissetti.

Dünya Savaşı sonrasında Malta'ya sürgüne gönderilen Gökalp, yürekli bir Atatürk taraftarı olarak 1921'de Diyarbakır'a geri döndü ve milli liderlere yol göstermek amacıyla sosyolojik makale serileri hazırladığı küçük bir derginin sorumlu müdürü oldu.

1922'de Ankara'daki Kültürel Yayınlar Dairesi'ne müdür olarak atandı ve orada ünlü eseri Türkçülüğün Esasları'nı yayınladı.

A.Cevdet Paşa 1822/1895

Medrese tahsilinin yanı sıra matematik, astronomi, tarih ve coğrafya gibi ilimlerle de uğraşarak kültürünü artırdı. 1845 yılında müderris olarak İstanbul camilerinde ders vermek hakkını elde etti. 1850'de Meclis-i Maarif azalığı ile birlikte Dar-ül-Muallimin (Öğretmen Okulu) müdürlüğüne getirildi. 1851'de Encümen-i Daniş'e (Osmanlı Akademisi) asli üye seçildi. Tarih-i Cevdet adıyla şöhret bulan kıymetli eserinin üç cildini 1854 yılında bitirip Sultan Abdülmecit'e sundu. Eseri çok beğenen Sultan, rütbesini yükseltti. Bir sene sonra da devletin resmi tarihçisi oldu. 1861'de Osmanlı Devleti'nin kanunlarını yapacak olan Meclis-i Vala-yı Ahkâm-ı Adliye'ye yılında üye tayin edildi.

1866 yılında ilmiye sınıfından vezirliğe geçti. Divan-ı Ahkâm-ı Adliye'ye başkan tayin edildi. Ülkenin adliye ve hukuk sistemini devrin ihtiyaçlarına göre düzenlemeye

çalışarak aydınlanma yolunda önemli bir rol oynadı. Ali Paşa, Fransız medeni kanununun tercüme edilerek Osmanlı Devletinde tatbik edilmesi gerektiğini ileri sürerken, Ahmet Cevdet Paşa ve aynı düşüncede olanlar, İslam Hukuku'nun zengin ve tatbik edilmiş en kuvvetli dalı olan Hanefi fihhının sistematik hale getirilerek kanunlaştırılması fikrini müdafaa ettiler. Ahmet Cevdet Paşa ve arkadaşlarının fikirlerinin tatbiki için Mecelle Cemiyeti adıyla ilmi bir heyet toplandı. Memleketin en kıymetli hukuk alimlerinin iştirak ettiği bu meclis, Kur'an-ı Kerim'in hükümlerini kanun şekline sokup, bütün milletlerin kıymet verdiği Mecelle adındaki kitabı hazırlayarak, büyük bir hizmette bulundu.

Dr. Reşit Galip

1933 yılının 23 Nisan 'ndan bu yana, her ilköğretim okulunda, her sabah tekrarlanan; "Türküm, doğuyum, çalışkanım" diye başlayan ve " Varlığım, Türk varlığına armağan olsun" diye biten andı Dr. Reşit Galip'e aittir. Bu antı sanki onu anlatır... Doğrudur, çalışkandır ve varlığını gerçekten Türk varlığına armağan etmiştir...

Bir cumhuriyet aydınlanmacısı

Aydınlanma
Hürriyettir

Derleyen: Cevad GÜNER

Kırk bir yıllık,
kısacık
ömrüne
sığdırdığı
önemli
hizmetler hep
üyesi olmakla
kıvanç
duyduğu
milleti içindir.

Dr. Reşit Galip Kimdi?

1893'te Rodos'ta, Hamzabey mahallesinde doğdu; ilkokul eğitimini evde gördü. Sonra Alliance İsrailite'ye girdi. Bir sene sonra, Abdülhamid'in emriyle çıkarıldı. Rüstiye ile beş senelik liseyi Rodos'ta ve yedi senelik idadiyi İzmir'de 1324 (1908) tamamladı. Sonra iki sene Rodos'ta frerlerin St. Jean - Baptiste Koleji'ne devam etti. Sınıfta daima birinci oluyordu. 1911'de Askeri Tıbbiye'ye girdi. Üçüncü sınıfta iken gönüllü olarak Balkan Savaşı'na katıldı. Dördüncü sınıftan Birinci Dünya Savaşı'na gönüllü sıfatıyla katıldı ve Kafkas cephesinde, Teşkilat-ı Mahsusa'da tümen, tabur doktorluğunda, 30'ncü Tümen Sıhhiye Bölüğü'nde, Üçüncü Kolordu nekahathanesi doktorluğunda bir buçuk yıl hizmet etti. Bu sırada oldukça ağır bir hastalık geçirdiğinden İstanbul'a döndü. Mayıs 1917'de diploma aldı ve asker olmasına rağmen Tıp Fakültesi'nde asistanlığa alındı. Dört beş ay sonra dördüncü ordudan istenilerek Şam'da kurulan Hıfzıssıhha müessesesine tayin edildi. Bu sırada tekrar hastalandığı için hem istirahat etmek, hem de hava değiştirmek üzere

Dr. Reşit Galip pek az tanınır. Bu durum Can Dündar'ın bir yazısında¹ pek güzel ifade edilmiş: "Çankaya sirtlarında oturan Ankaralılar, şehre Reşit Galip Caddesi'nden geçerek inerler. Pek azı bu ismin kim olduğunu bilir." Dündar'a göre, bu bilinmezliğin sebebi belki Dr. Reşit Galip'in 41 yaşında göçüp gitmesi, belki de siyasal yaşamındaki ilişkileridir.

Bu yazı² ile Dr. Reşit Galip hakkında özet bilgi vermek suretiyle ona olan borcumuzu ödemek değil ve fakat hatırlatmak istedim.

Cumhuriyet döneminin eğitimi, yazar ve devlet adamlarından Kardeşimiz Hasan Âli

Yücel'in onun hakkında söyledikleri:

"Galip, sapına kadar devrimciydi. Kaplumbağa yürüyüşü ile, çok geri bırakılmış aziz Milletimizin çağdaşı topluluklarla boy ölçüşemeyeceğine inanmıştı. İlerlemeli idik ve

çabuk ilerlemeli idik. Bazı hareketlerini, hatta bizzat yüzüne tenkit ettiği Atatürk'ün devrimci ruhuna, hayatının her anında sadık kaldı. O'nu her zaman kurtarıcı bildi. O'nun Mustafa Kemal Atatürk idea-lizmini; ilimde ve sanatta, teknik kudrette ve kabiliyette, beden ve ruh sağlığında Türk milletini örnek millet mertebesine çıkarmaktı."

Atatürk İle Tanışma...

Atatürk'ün Dr. Reşit Galip'le ilk karşılaşmaları ise şöyle olmuştu: 1923 Mart ayı, Mersin... Devletten istifa edip Türk Ocağı Başkanı olan Reşit Galip, açık hava toplantısında konuşurken birden işaret parmağıyla Gazi'yi gösterdi ve "Sen" diye ona seslenerek şöyle demişti: "Senin asıl büyüklüğün bütün o büyüklüklere rağmen milletin ferdiyim diye övünmendir"...

Atatürk, Dr. Reşit Galip'i işte böyle tanımıştı. Atatürk'ün, "hem doktordur, hem hukuk doktorudur, hem siyaset doktorudur, hem edebiyat doktorudur ve güzel arkadaştır" diye sözünü ettiği Reşit Galip kimdi?

kendisini Cebel-i Lübnan'daki Darüleytamın Dahiliye Müdürlüğü'ne naklettiler. İzinle İstanbul'a döndüğü zaman tekrar Tıp Fakültesi'nde asistanlığa girdi. Aynı zamanda Haydarpaşa'da Darüleytam Hastahanesi Dahiliye Müttehassıslığını üzerine aldı. 2 Nisan 1335'te (1919) sağlık durumundan dolayı askerlikten emekli oldu. 1923 Martında, hekimlik yaptığı Mersin'de Mustafa Kemal Paşa ile tanıştı. Ocak 1925'te Meclise girdi. Bir süre İstiklal Mahkemesi üyeliği yaptı. Cumhuriyet Halk Fırkası İdare Heyeti'nde görev aldı. Türk Ocakları'nda, Halkevleri'nde çalıştı. Atatürk'ün isteğiyle Serbest Fırkaya girdi. 19 Eylül 1932'de Maarif Vekaleti'ne (Milli Eğitim Bakanlığı'na) tayin edildi Dinlenmesi tavsiye edilince 1933 Ekim'inde görevden ayrıldı. Şubat 1934'te, Moda'da geçirdiği bir deniz kazasından sonra zatürreeye tutuldu ve eski sağlığına kavuşamadı. 4/5 Mart 1934 gecesi Ankara'da Keçiören'deki evinde gözlerini hayata kapadı. Demir bir karyola üzerinde öldüğünde henüz 41 yaşında, kitapları arasındaydı, cebinde 5 Lirası vardı.

Hekim Reşit Galip

Galip iyi bir dahiliye uzmanı idi. Mersin'deki kısa serbest doktorluk hayatında onu teşhisi kuvvetli, hastaları üzerinde çok iyi tesir bırakan başarılı bir doktor olarak görüyoruz. Galip'in insan tarafının doktorluğundan daha kuvvetli olduğu görülüyor. Tavşanlı'dan "Köycüler Cemiyeti Merkezi"ne gönderdiği raporlardan birinde şöyle yazıyordu: "...Gerçi, ancak geçinmek için para kazanıyoruz. Köylünün ve halkın zararına iktisabı servet ettiğimiz yoktur. Fakat bu hekimlik bendenize dilencilikten fena geliyor. Burada bila ücret tedaviye muktedir olabilseydik, zevkimize payan olmayacaktı.

1- Can Dündar'ın Milliyet Gazetesi'nde 25 Kasım 2007 Pazar günü, köşesinde çıkan yazısı

2- Bu yazıda büyük ölçüde "Atatürk'ün Fikir Fedaisi Dr. Reşit Galip- Günümüz Gözüyle, Yener Oruç, Gürer Yayınları, 2008 " isimli eserden yararlanılmış ve alıntı yapılmıştır.

Bir hastayı iyi etmek için pazarlık etmek veya iyi ettikten sonra avucuna bakmak, pek iğrenç geliyor. İşte bütün tahammülümüzü perişan ve payımal eden nokta budur. İnsanda ne köycülük neşe ve istirahatı, ne de bir köycü açık kalpliliği bırakıyor. Kendilerine iyilik etmeğe geldiğimiz kimselerle bizim aramızda her ikimizi bîhuzur eden bir ifrit yaşıyor, bu da paradan ibarettir.”

Dr. Reşit Galip, Saffet Arıkan'ın deyişiyle, “bütün ömrünce parayı bir köle gibi kullanmış; fakat onu hiçbir zaman kendisine efendi yapmamıştı. Politika hayatına atılmasında belki bu hissini de tesiri olmuştur. Aç kalsa kimseden on para isteyemezdi.”

Saffet Arıkan, Dr. Reşit Galip'in başından geçen bir olayla bu gerçeği doğruluyor: “... Milletvekili olarak Ankara'ya ilk gelişinde çok yakın bir dostu kendisinden para istemiş, o da on para ayırmadan mevcudunu arkadaşına vermiş ve telgrafla Mersin'deki ailesinden para getirtinceye kadar iki gün yemek yemeden yaşamış. Çünkü lokantaya gidecek parası olmadığı gibi, henüz yabancı olduğu Ankara'da lokantaya borç etmeğe de sıkılmıştı...”

Milli Eğitim Bakanlığı ve Üniversite Reformu

Dr. Galip, Milli Eğitim Bakanlığı sırasında ilk ele aldığı kurum üniversite oldu. 1933 üniversite reformunu başlattı. Kısa zamanda darülfünun üniversiteye dönüştü. Profesörlerin üniversitede kalabilmeleri için yayın yapmaları ve bilimsel nitelik taşıyan kitapları olması koşulunu getirdi. Nazizm'den kaçan ünlü bilim adamlarıyla Türkiye'de çalışmalarını için bir anlaşma imzaladı.

Atatürk'ün bu gayretler için: “Doktora gıpta

ediyorum. Üniversite reformu gibi büyük bir meseleyi eline aldı ve onu başarıyor” demişti.

Dr. Reşit Galip'in ve Türk Milli Eğitim dünyasının çabaları dış basında da yankı buldu. 5 Kasım 1933 tarihli The New York Times gazetesinde bu çabalar övgüyle yer alıyordu. Özellikle 1933 üniversite reformunun altının çizildiği “Türkiye'de Modern Eğitim” başlıklı yazının altına şunlar yazılıyordu: “*Bu yıl onuncu yılını idrak eden Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, milletin yüksek eğitimini ele almış bulunuyor. Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Cumhurbaşkanı bulunduğu Türkiye'de, memleketin bütün politik ve sosyal hayatını kaplayan öyle radikal değişiklikler cereyan etti ki, belki Rusya hariç hiçbir memlekette buna benzer bir hareket görülmemiştir. Politik teşkilatlanma ve ekonomik idarededeki yeni organizasyonlarla din ve devlet işlerinin ayrılması neticesinde ortaya çıkan müsait durumla tatmin olmayan Gazi, milletin entelektüel hayatına derinden derine nüfuz edecek müesseseleri kurma yoluna gitmiştir. Bu suretle halkın yeni ve modern metotlarla eğitimini sağlamak ve Cumhuriyetin vatandaşları olarak kendilerine düşecek vazifelere hazırlanmalarını kolaylaştırmak mümkün olacaktır.”*

Galip'in bakanlığı sadece 13 ay sürdü. Bu süre içinde üniversite reformu yanında öğretmenlere genel bütçeden maaş ödenmesini sağladı. Eşi Zübeyre Hanımın deyişiyle ‘deli gibi çalışıyor’ ama Atatürk'e çıkacak kadar ayarsız dili yüzünden her gün işe cebinde istifa mektubuyla gidiyordu.

13 Ağustos 1933'te Milli Eğitim Bakanlığı'ndan ayrıldıktan sonra bütün

vaktini Türk Tarih Kurumu'na ve tarih çalışmalarına verdi.

Türk Kadınına Bakışı...

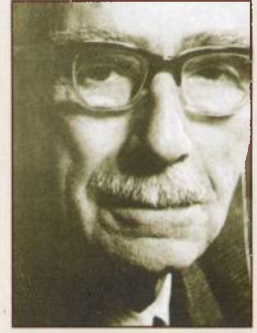
Dr. Reşit Galip, Ağustos 1929 Uluslararası Eğitim Kongresi'nde, Aydın Milletvekili bulunduğu sırada sunduğu “Bugünkü Türk Kadını” başlıklı bildiriye kadınlarımız için şunları söylüyordu:

“...Okuyucularına esrarengiz efsaneler aktarmak isteyen yazarlar, konulardan birine artık veda zorunluluğundadırlar. Son on yıl içinde yolları İstanbul'dan geçmiş olanlar pek güzel bilirler ki, Türk kadını bugün tamamen batılı (çağdaş) bir kimliktir. Harem, poligami (çok eşlilik) ve tesettür Türk yurdundan çoktan beri kovulup gitmişlerdir. Türklere çok eşlilik dinden; harem ve tesettür de, eski İran'dan ve Bizans'tan geçmiş ve ancak kentlere özgü kalmıştır. Türk ulusuna özgü gelenekler içinde harem ve tesettür yoktur. Ailenin çalışma yaşamına erkekler kadar katılan Türk köylü kadını, tarihin hiçbir anında harem hayatı yaşamamış ve tesettür etmemiştir.

Bugünkü Türk nesli, harem masallarını ancak romanlarda okuyor. Tarihe, mensup olduğu millet tarafından, en çok sevilen ve büyük kurtarıcı olarak geçecek Mustafa Kemal'in ve onun etrafında toplanan tüm aydınların en kutsal amacı, ahlak ve analık meziyetlerinin hepsine malik olan Türk kadınına irfan (bilgi ve aydınlanma) sahasında da yükseltmek ve Amerikalı, Avrupalı hemşirelerinin (kız kardeşlerinin) seviyesine çıkartabilmektir. (Bu amacın Müdafasında tüm aydınlarımız, tüm basınımız ve tüm siyasi örgütümüz müttefikler (fikir birliği içindedir). ...”

Atatürk Türkiye'yi, yüzü batıya dönük çağdaş bir ülke olarak tasarladı...

Atatürk'ün Sofraları'na katılan genç Türkiye Cumhuriyeti'nin fikir adamları bu platformlarda kendi düşüncelerini aktarmak ve Önder'in fikirlerinden yararlanmak fırsatı buluyorlardı. Onlardan bazıları, Şükrü Kaya, Tevfik Rüştü Aras, Reşit Galip, Falih Rıfkı Atay, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Salih Bozok, Kılıç Ali ve Nuri Conker'di.

Dr. Reşit Galip'le İlgili Bir Anektot

Dr. Reşit Galip'i Milli Eğitim Bakanlığına taşıyan süreç, aşağıdaki ibret alınacak olayla başlamıştır:

Yıl 1931 aylardan Ağustos... Dolmabahçe Sarayı'nın üst kat salonunda sofra kurulmuş, masada Atatürk arkadaşları ile beraberdir. Şükrü Kaya, Salih Bozok, Nuri Conker, Recep Zühtü, Kılıç Ali, Tevfik Rüştü Aras, Asaf İlbay ve Dotor Reşit Galip.

Dr Reşit Galip, CHP Parti Meclisi üyesi olarak Halkevlerini denetliyor ve yönetiyordu... Halkevlerinin temelinde Reşit Galip'in büyük emekleri yatar. Sofrada Atatürk, Halkevleri'nin çalışması hakkında bilgi almak istedi. Reşit Galip: *"Halktan büyük ilgi görüyoruz Paşam"*, diye söze başladı. *"Yurdun dört bir yanında yeni Halkevleri yapıları yükseliyor, kitaplıklar kuruluyor. Devrim gençleri, köylere kadar uzanan, imrenilecek çalışmalar yapıyorlar. Davayı halk ve gençlik kavradı, ama üzülerek söyleyeyim, yakın arkadaşlarımıza ne yazık ki bir türlü anlatamıyoruz"*.

Atatürk dikkat kesilmmişti:

-Kim bu *"Yakın arkadaşlarımız"* dediklerin...

-Mesela Milli Eğitim Bakanı...

Atatürk duraksadı, Milli Eğitim Bakanı Esat Mehmet Beydi. Atatürk'e hocalık etmişti.

Yaşlı ve tecrübeli bir insandı. Devrimlere ve

Atatürk'e bağlı bir insandı.

-Peki Esat Bey hangi davanızı anlamadı?

Dr. Reşit Galip, heyecanlı konuşan bir insandı. Tiyatronun insanlık tarihindeki yerini anlatmakla söze başladı. Devrimler için tiyatronun önemini belirtti, sonra:

-Biz, Halkevlerinde kurduğumuz tiyatro kolları ile hem bu sanat dalını yurttan geliştirmek, hem devrimlerimizi bu yolla halkın vicdanına yerleştirmek istiyoruz. Erkek eleman bol. Ancak kadın eleman sıkıntısı çekiyor kollarımız... Bu konuda aydın öğretmenlerimizden yararlanmayı düşündük. Milli Eğitim Bakanına başvurduk, kadın öğretmenlerimizden Halkevleri sahnelerinde görev almak isteyenlere izin verilmesini rica ettik. Bakan isteğimizi reddetti

-Neden?
-Çocuklarımızı okutan bir öğretmen sahneye çıkarsa, halk ona, *"Oyuncu"* dermiş ve eğitim gücü eksilirmiş... Bu kokuşmuş kafalarla devlet yürütülemez.... Reşit Galip içkili idi ama içkili olduğundan böyle konuşmuyordu, üslubu buydu! Devrim konularında son derece ölçsüz ve kırıcı oluyordu. Ancak sözünü ettiği önce bir bakan, sonra da Atatürk'ün hocası idi.

-Neden?

-Çocuklarımızı okutan bir öğretmen sahneye çıkarsa, halk ona, *"Oyuncu"* dermiş ve eğitim gücü eksilirmiş... Bu kokuşmuş kafalarla devlet yürütülemez....

Reşit Galip içkili idi ama içkili olduğundan böyle konuşmuyordu, üslubu buydu! Devrim konularında son derece ölçsüz ve kırıcı oluyordu. Ancak sözünü ettiği önce bir bakan, sonra da Atatürk'ün hocası idi.

Atatürk kaşlarını çatı:

-Sözlerinizde daha ölçülü ve müsamahalı olunuz Reşit Galip...

Reşit Galip'in devrimci tutkusu şahlanmıştı. Sesini daha da yükselterek konuşmayı sürdürdü:

-Devrimci, devrimcidir. Devrimci olmayan da devrimci değildir. İnsanlar bir yaştan sonra ister istemez tutucu olurlar... Mecliste bunca genç, idealist, bakanlık yapacak yetenekte insan varken, böyle yaşlı kişileri Milli Eğitim Bakanı yapmak hatadır!

-Esat Bey, yeteneklidir, davamıza inanmıştır ve benim *"Hocamdır"*. Beni okutmuş olması sence bir değer taşıyor mu?

-Kusura bakma Paşam, taşıyor!

Okuttukları içinden sizin gibi devrimci çıkmış ama, kimbilir nice tutucu çıkmıştır.

- Bu masada hocama ve bir milli eğitim bakanına hakaret etmene müsaade edemem.

-Devrimleri korumak için sizden müsaade istemiyorum. Hatayı yapan siz de olsanız, sizi de eleştiririm. *"Roz Nuva"*a verdiğiniz 15.000 liralık kredi mektubu da, siz yaptınız diye hata olmaktan çıkmaz!

Sofrada soluk yoktu. Bütün masa, salon, saray susuyordu. Bugüne değin hiç kimse Atatürk'le böyle konuşmaya girememiş, hatta aklının ucundan bile geçirmemişti. Bütün gözler Atatürk'e dönüktü.... Şükrü Kaya, Reşit Galip'in eteğinden çekti ama, çok geç kalmıştı.

Atatürk: *"Fazla alkol almış olacaksınız..."*

Biraz dinlenseniz iyi olacak. Buyrun istirahat edin!..." dedi.

Sofrada bir ferahlama oldu. Reşit Galip bu söz üzerine kalkıp gidecek ve hava böylece düzelecekti. Ama beklenmeyen oldu. Reşit Galip kılına bile kıpırdatmadan Atatürk'e direndi:

- Burası sizin değil, milletin sofrasıdır. Milletin işlerini görüyorsunuz. Burada oturmak sizin kadar, benim de hakkımdır.

Bir deprem sonrası sessizliği çöktü sofraya... Atatürk sinirlerini yenmeye çalışarak ve de gülümseyerek ayağa kalktı peçetesini masaya bıraktı ve Reşit Galip'e:

-Öyleyse, ben ayrılayım!...dedi ve salondan çıktı.

Ertesi sabah olaylar şöyle gelişiyor: Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Tevfik Bıyıkoğlu, erkenden kalkmış, Atatürk'ün uyanmasını bekliyordu. Bu arada kendisine Reşit Galip'in görüşme isteği iletili. "Buyursunlar" diyerek ayağa kalktı. Reşit Galip biraz yıkık, biraz yorgundu ama kendisini toparlamıştı. Tevfik Bıyıkoğlu'nun ısmarladığı kahveyi içerken ağır, ağır konuştu:

-Dün akşam olanlardan ötürü çok üzülüm. Haklılık, haksızlık konusunu tartışmıyorum; ama bunca sevdiğim Gazi Paşa' ya karşı çok mahcubum. Kendilerinden beni bağışlamalarını rica ediyorum. Bu duygularımı ulaştırmanızı rica ederim.

Genel sekreter, duygu ve düşüncelerini Gazi Hazretleri'ne olduğu gibi aktaracağını söyledi ve başka bir arzuları olup olmadığını sordu. Reşit Galip gülerken ve başını sallayarak:

-Sizden şahsi bir ricam var, Tevfik Bey, dedi. Bu akşam Ankara'ya döneceğim. İstanbul'da uğramayı tasarladığım yerlere gitmeye pek vaktim olacağını sanmıyorum. Parasızım. Beni Ankara'ya götürece kadar bir kaç lira verebilir misiniz bana? Bıyıkoğlu, cüzdanını çıkardı ve kendisine 25 lira verdi.

-Yeter mi?

-Fazlasıyla! Teşekkür ederim!

Çıktı gitti.

Atatürk uyandığı zaman Bıyıkoğlu durumu kendisine sunuyordu. Reşit Galip'in sözcüklerini olduğu gibi aktarmaya özellikle çok dikkat etti.

Atatürk:

-Demek haklılık, haksızlık konusunu tartışmıyormuş öyle mi?... diye güldü.

Bıyıkoğlu:

-Sanırım, böyle söylemişti Paşam!.. diye cevap verdikten sonra, hemen Ankara'ya döndüğünü, yanında parası olmadığı için kendisinden borç istediğini ve 25 lira verdiğini de sözlerine ekledi.

Atatürk:

-Bu durumda olan bir arkadaşına 25 lira mı verilir? Benim hesabımdan birkaç yüz lira verseydin!... Adamın parası yokmuş baksana, dedi ve ekledi:

-Parası yok ama, cesareti var.

Atatürk, bu konuya uzun bir süre dönmedi. Hiç kimse de Reşit Galip'ten söz açmadı. Aradan bir ay geçmişti. Reşit Galip Ankara Radyosu'nda bir konferans verecekti. Atatürk o akşam yemeğe kimseyi çağırmadı ve kendisi de sofrayı kurmadı. Konferans saatinde salona indi ve radyoyu açtırarak konferansı beklemeye başladı. Konferansın konusu "Halkevleri ve Devrimler" di. Reşit Galip her zamanki gibi inanmış bir sesle "Halkeveri ve Devrimler"i anlatıyordu. Bir yerinde: "Devrimlerimiz, Türk milletinin çektiği uzun çileler sonucu elde edilen denemelerimizin fikir haline gelmiş kesin inancıdır. Her yerde, herkese ve her şeye karşı onları savunacağız. Gerekirse babalarımıza ya da çocuklarımıza bile...." Konferans bittiği zaman, Atatürk memnun bir yüzle kalktı. O geceyi ve Reşit Galip'i çoktan bağışlamış olduğu her halinden belli oluyordu.

Atatürk birkaç gün sonra, Reşit Galip'i sofrasına çağırdı. Bu sofrada her zamanki arkadaşlarından başka Falih Rıfkı Atay, Yakup Karaosmanoğlu, Vasıf Çınar, Şükrü Kaya, Albaylıktan Emekli ve Atatürk'e hocalık yapmış Milli Eğitim Bakanı Esat Mehmet de vardı. Atatürk Reşit Galip'i yanındaki sandalyeye oturtmuştu. Bir ay önceki olayı hatırlayanlar, bu gece önemli şeyler olacağını hemen anladılar. Milli

Eğitim politikasını eleştiren Reşit Galip ile politikası eleştirilen Esat Mehmet Atatürk'ün iki yanında oturuyorlardı. Reşit Galip biraz heyecanlı görülüyor ve içkiyi ölçülü içiyordu. Bunun farkına varan Atatürk bir ara usulca kulağına eğildi ve fısıldadı: "Yarın Milli Eğitim Bakanısın!"

Sonra yüksek sesle:

-"Hadi çin-çin" dedi

Atatürk'le Reşit Galip arasındaki bu yakınlık bütün sofradakileri ilgilendiriyor, çeşitli yorumlara yol açıyordu.

Reşit Galip geniş bir nefes almış, tedirginliğini sırtından atmıştı. Buna karşılık Milli Eğitim Bakanı Esat Mehmet, Atatürk'ün Reşit Galip'e gösterdiği yakınlıktan nasıl bir öneri ile karşılaşacağını sezmişti ve sürprizleri beklemeye koyuldu. Atatürk hocasına saygılı davranıyor, sağlığı ile ilgileniyordu. Bir ara:

-Hocam, dedi, sizi biraz yorgun görüyorum. Rahatsız mısınız?

-Hayır Paşam, rahatsız değil, ama biraz yorgunum... Yaş ilerledikçe insanın enerjisi azalıyor.

-Sağlığımız için bu konu çok önemli, niçin biraz dinlenmiyorsunuz, Hocam?

-İzin verirseniz dinlenmek isterim Paşam.

-Memlekete faydalı hizmetler gördünüz, eğitim ve öğretim alanında büyük gelişmeler oldu. Bilgi ve deneyimlerinizden bu memleketin uzun yıllar yararlanmasını herkesle beraber ben de isterim. Eğer dinlenmek, sağlığınızı pekiştirecekse, buna Başvekil Paşa'nın da razı olacağından şüphe etmem.

-Lütfedersiniz Gazi Paşa Hazretleri....

-Öyleyse Hocam, bugüne kadar taşıdığımız bu ağır görevi genç arkadaşlarımızdan birine verelim, siz de bu fırsattan yararlanarak biraz dinlenmiş olun. Sizin bu konuda da fikrinizden yararlanmış olalım; görevinizi masada bulunan arkadaşlardan kime aktarmayı uygun görürsünüz?

-Reşit Galip Beye Paşam!

-Tavsiiyenizden yararlanacağız Hocam, teşekkür ederim!

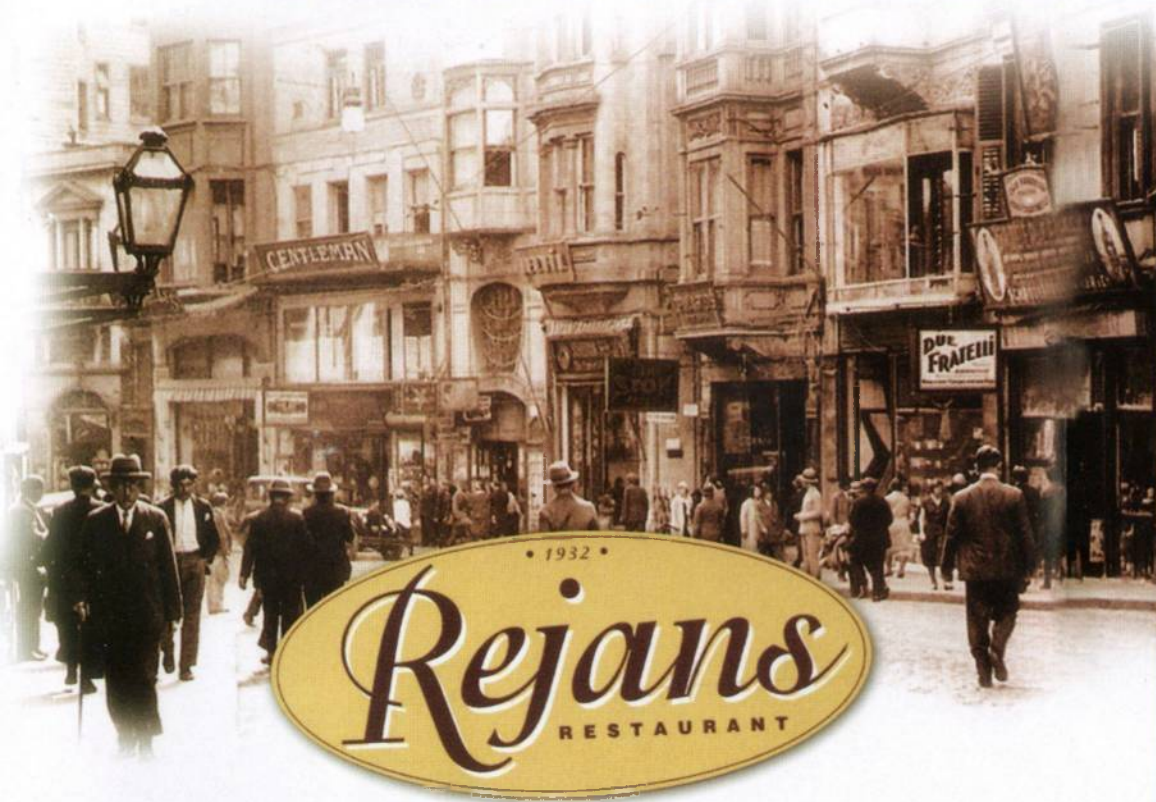
Sonra Reşit Galip'e döndü:

-Sizi tebrik ederim Reşit Galip Bey, Hocam kararlarında daima isabet etmiştir.

Ve sonra Başvekil Paşanın (İsmet Paşa) da uygun görmesi ile Reşit Galip Milli Eğitim Bakanı olur.³

3- Kaynak : İsmet Bozdağ'ın "Atatürk'ün Fikir Sofrası" kitabı.

BİR BEYOĞLU KLASIĞI

Kuruluşunun 75.Yılında Kardeş ve Hemşireleri Ağırlıyor

Tarihinin her evresinde Masonları ağırlamaktan onur duyan Rejans Restaurant kuruluşunun 75. yılını Hemşire ve Kardeşlerle birlikte kutluyor. Derneğin İktisadi İşletme'si ile ortak bir proje geliştirilerek, Loca Yemekleri için farklı seçenekler oluşturuldu. 75. Yıl dolayısıyla hazırlanan özel münülerle, Rejans ağırlama alanındaki deneyimlerini ve sahip olduğu gastronomik değerleri Kardeş ve Hemşirelerle paylaşmaktan, onları ağırlamaktan onur duyacaktır.

Rus Mutfağına hoşgeldiniz!

Borç Çorbası... Piroşki,
Kievski, Böz Stroganof,
Elmalı Ördek...

Spesiyal mezeler, salatalar...
Mereng, Kestane Tatlısı...
ve ille de **Sarı Votka**...

İstiklal Caddesi, Olivya Geçidi, No: 7A Galatasaray - İstanbul

Tel: (0212) 243 38 82 - 244 16 10

www.rejansrestaurant.com.tr • info@rejansrestaurant.com

Batı üniversitelerinde "Masonluk tarihini araştırma kürsüleri" kuruluyor

1935 Kapanışı ile ilgili Doktora tezi...

Tarihçiler yüzyıllar boyunca, Masonluğu bilmediklerinden, Mason yanlısı olarak damgalanmaktan korktuklarından, polemiklere alet olmak istemediklerinden veya Mason arşivlerine ulaşma zorluğundan, Masonluk yokmuş gibi tarih yazdılar. Oysa, Aydınlanma'nın yayılmasından, Fransız İhtilâlinde, Avrupa ve Güney Amerika özgürlük savaşlarından, ABD'nin kuruluşuna, demokrasi ve laiklik düşüncelerinin gelişmesine, İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin kaleme alınmasına kadar birçok felsefi ve siyasi olaya Masonlar öncülük etmiştir. Mason olmayan tarihçiler Masonluk tarihinin bir getto dâhilinde saklandığını söylemekte aslında haklıydılar.

Celil LAYİKTEZ

İnternet Locası kurucularından Gary L. Dryfoos'un bu konuda söylediklerini aktarmak istiyorum:

"25 yıl önce Massachusetts Büyük Locası kütüphanesinde masonik tarihi araştırdığımda az sayıda masonik tarih

yazarları vardı ve bunların da çoğunun akademik tarihçilik yanları çok zayıftı. Bol bol eski Mısırlılar, Comacines'ler gibi konular işlenirdi. Bunlar ancak Anderson'un Nuh Peygamber ve Kral Athelsan masallarından bir gömlek iyiydi. Günümüz

edebiyatında Tampliye Şövalyeleri çığnlığı popüler heyecanın tarihsel delilleri nasıl kararttığının örneğidir. Bullock ve Jacob (Margaret) gibi araştırmacılar bu sahaya çok gerekli olan akademik disiplini getirdiler. Getto'nun

duvarlarında gedikler açıldı ve Büyük Localar artık arşivlerini tarihçilere açıyorlar.”

Tarih araştırmalarında bu eksiğin farkına varan Batılı üniversiteler, İngiltere’de Sheffield ve Hollanda’da Leyden Üniversiteleri’nin öncülüğünde Masonluk ve diğer Kardeşlik teşkilatlarının insanlığın politik, askeri ve sosyal tarihine etkisini araştırmak üzere özel kürsüler kurmaya başlamışlardır. Bu kürsülerde, Masonlukta intizam kurallarına takılmadan, tüm masonik ve paramasonik kuruluşların (Compagnonage, gayri muntazam masonluklar, kadın kuruluşları, Woodmen, Gardners, Indians, OddFellows, Mechanics, v.s.) incelenmeye alınmış, bu konularda araştırmalar için doktora tezleri desteklenmiştir.

İngiltere Birleşik Büyük Locası’nın katkıları ile Londra Üniversitesi bünyesinde Canonbury Masonic Research Center (CMRC) - Canonbury Masonik Araştırma Merkezi - 1998 yılında kurulmuş ve her yıl tüm dünya akademisyenlerine açık, konusu önceden belirlenmiş konferanslar tertip etmiştir. Şimdiye kadar tertip edilen konferansların konuları şöyledir: Hürmasonluğun modern Batı dünyasında sosyal etkisi - Hürmasonluk ve Aydınlanma - Hürmasonluğun edebiyat ve müziğe etkisi - Hürmasonluk ve din - Hürmasonluk ve inisiyatik gelenekler - Gnostik hareketler ve gizli gelenekler. Bu konferansların içeriği bir dizi kitap olarak yayınlanmaya başlanmıştır.

2007 yılında Frank Castiglione adında İtalyan asıllı Kanada’lı, Mason olmayan tarih öğrencisi, “Atatürk ile Hürmasonluğun ilkeleri fevkalâde örtüşüyor, buna rağmen, 1935 yılında Masonluk neden kapatıldı?” konusunu doktora tezi olarak seçti. Bir şekilde beni buldu, Büyük Üstat’tan aldığım izinle ve Gülçin Hanım’ın yardımıyla arşivlerimizde bu araştırmaya yardımcı olabilecek malzeme aradık ve aşağıdaki iki ilginç dokümanı bulduk.

Atatürk’ün Türkiye Büyük Locası’nın Ankara binasının inşaat masraflarına katkıda bulunduğunu Fikret Çeltikçi 1 Mayıs 1965 Konvanı’nda belirtmişti. Bugün Kızılay’da GİMA’nın bulunduğu binanın yerinde,

Masonlar Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunda önemli bir rol oynadılar. Atatürk, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras’la (en üstte), Meclis Başkanı Kazım Özalp’la (üstte solda), İçişleri Bakanı Şükrü Kaya ile (üstte sağda). Atatürk’ün doktoru Mim Kemal Öke (altta).

Atatürk’ün yardımlarıyla Türkiye Büyük Locası’nın ilk merkezi inşa edildi. Türk Masonluğu 1948’de uyandıktan ve 50’li yıllarda eski mülklerine kavuştuktan sonra, kıymet kazanan bu emlak satılarak elde edilen parayla şimdiki bina inşa edildi.

Kapanış döneminde Atatürk ile sonradan İnönü’nün Tahsisat’ı Mahsusu’dan Masonluğa küçük yardımlar yaptıklarını, Türkiye’de Masonluk Tarihi’nin birinci cildinde belirtmiştik. Yalnız, bu tezin doğrulanması için, Konvan tersimatına geçen Fikret Çeltikçi’nin sözlerinden başka bir kaynağımız yoktu. Yeni bulduklarımız makbuz veya benzeri resmi evrak olmamakla beraber, tezi doğrulayan mahiyette yardımcı delillerdir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, değişik vesilelerle masonluğun asil idealine sempati beslediğini söyledi. Ayrıca, O'nun onayı ile, hükümet Ankara'daki Mason Locası binasının inşaat masraflarına önemli katkılarda bulundu.

Grand Orient'in yayını: La Chaîne d'Union.

Fransa Grand Orient'inin "La Chaîne d'Union" (Kardeşlik Zinciri) adlı Ekim 1935 ile Kasım 1935 tarihli dergilerinde 1935 kapanışından önceki stresli dönemle ilgili yorumlarla Atatürk'ün Türk Masonluğunu himaye ettiğine dair çıkan yazılar. (Çeviride Grand Orient'in kısaltmaları aynen muhafaza edilmiştir.)

Ekim 1935

TÜRKİYE: A . M . I .¹ bülteninde Türk KK .² tarafından teyit edilen aşağıdaki haberi okuyoruz:

Harici basında dolaşan haberin aksine, hükümet Türkiye G . O .'na karşı hiçbir tedbir almadı. Bu cemiyet, geçmişte olduğu gibi, muntazam bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedir. Dünyayı etkisine alan Mason aleyhtan dalga Türkiye'yi de dışında bırakmadı, Türk KK . lerimize de şiddetle hücum edildi. Kökü dışarıda olan her türlü cemiyetin yasaklanmasına dair bir yasa teklifi Meclis'e sunuldu, ancak henüz oylanmadı. Yasa oylansa dahi, Türkiye G . O .'na uygulanamaz, yasayı teklif edenler de

boşuna zahmet etmiş olurlar. H . M . luğun³ merkezî bir dünya otoritesine tabi olduğuna dair inanç düşmanlarımızda saplantı olarak kalmıştır; «Les Supérieurs Inconnus»⁴ mitinin ömrü uzun!

Ancak, olaylar beklenilmeyen bir seyir izlemeye başladı. 15 Ekim tarihli Le Temps

gazetesinde İstanbul'dan gelen şu telgrafi okuyoruz: «Alınması sıklıkla önerilen tedbir alınmıştır. Bu tedbire göre tüm masonik cemiyetler lağvedilecek ve mal ile mülkleri Devlet'e intikal ettirilecektir. İçişleri Bakanlığı Valilere yollanan tebliği ile, tüm masonik toplantıları yasaklamıştır.»

Diğer taraftan İstanbul muhabirimizden aşağıdaki haberi aldık:

Mason Locaları Türkiye'de Yasaklandı, Mal ve Mülklerine el Konuyor.

Türk Yükseltme Cemiyeti⁵ adı altında çalışan Mason Locaları lağvedilecek; tüm mal ve mülkleri devlete intikal ettirilecektir.

"İçişleri Bakanlığı, tüm vilâyetlere tebliğ ettiği bir sirküler mektupla, valilerin Locaları ve masonik eğilimli toplantıları yasaklamaları isteniyor."

- 1- Association Maçonnique Internationale
- 2- KK . : Grand Orient'in kısaltmaları sisteminde "Kardeşler". Bizde bugün, "K. ler"
- 3- Hürmasonluğun
- 4- Gizli Yöneticiler
- 5- Metinde Türkçe

Atatürk bir dinlenme anında...

Olaylar ümitlerimizi boşa çıkardı. Mason aleyhtarı çember daralıyor. İtalya, Almanya ve Portekiz'den sonra, Türkiye de abartılı bir yabancı düşmanlığı ile Mason Localarını kapatıyor. Türk KK .: lerimize bu çilenin kısa sürmesini ve tüm olumsuzluklara rağmen Masonik ideallerini ayakta tutarak, daha iyi günlerde yeniden çalışmaya başlamalarını temenni ederiz.

Kasım 1935

Bu yazıda Atatürk'le ilgili bilgilerin dışında, kısa bir Mason tarihi panoraması da çizilmiş. Aynen sunuyorum:

İstanbul'dan, Türkiye'de Hürmasonluğun Durumu başlıklı aşağıdaki haberi aldık.

Cemiyetin yıllık kongresi nedeniyle, ayrıca da mason aleyhtarlarının cemiyete karşı gayri millî duygularla çalıştığına dair yaptıkları eleştirilerin yankılanması olarak, son zamanlarda basında mason teşkilâtı hakkında sık sık haberler çıkmaktadır.

Konu aktüel haber niteliğini kazandığından, bu teşkilâtın bir yetkilisinden, Türkiye'de Masonluğun durumu hakkında aldığımız açıklamaları açıklamayı uygun gördük.

Her şeyden önce Türk Masonluğuna karşı yapılan eleştirilerin temelden yoksun olduklarını ifade etmeliyiz. Gerçekten, Atatürk'ün Masonluğa karşı olduğu iddiası hiç de doğru değildir. Aksine, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, değişik vesilelerle masonluğun asil idealine sempati beslediğini söylemiştir. Ayrıca, O'nun onayı ile, hükümet Ankara'daki Mason Locası binasının inşaat masraflarına önemli katkılarda bulunmuştur.

Eğer 1935'de hükümet masonlardan çalışmalarını durdurmalarını istemişse de, hiçbir zaman kapatmaktan söz edilmemiştir. Bu arzunun nedeni de tamamen siyasi idi.

Merkezi Avrupa iki diktatörün kaprislerine boyun eğerek, ideal ve ilkeleri yalnızca demokrasi ortamında gerçekleştirilebilecek olan masonluğun karşısına, tavizsiz katı bir düşman olarak çıkıyordu. Bu nedenle Türk devlet adamları, herhangi bir yönde ideolojik görüş ifade etmeden, zaten kaygı verici şekle gelmiş siyasî olayların gelişmesini basiretle beklemeyi tercih etmişlerdir.

Masonluğun düşmanları genelde

Atatürk üniversite öğrencileriyle...

masonluğun ne olduğunu bilmezler. Masonların dine karşı olduklarını, devrimci fikirler beslediklerini, ya da komünizme sempati duyduklarını söylerler. Bunları söylerken de çelişkileri görmezden gelirler. Oysa, Masonluk Nizamına ⁶ kabul edilebilmek için, her şeyden önce «inanç» sahibi olmak, bir «Ulu Varlığın» varlığına inanmak gerekir; bu Ulu Varlığa da her birey, fark gözetmeksizin, kendi inanç ve dinine göre Tanrı, Allah, ya da Jehova diyebilir. Masonluk üyelerinden namus, doğruluk, sadakat, vatan sevgisi, aile sevgisi, insan sevgisi bekler. Masonluk nizamı yalnızca temiz ve lekesiz adayları kabul eder. Sonuçta, Masonluk nizamı, ırk, sınıf, rütbe ve inanç farkı gözetmeksizin, Eşitlik,

Özgürlük ve Kardeşlik ilkelerini uygular.

İşte, Masonluk felsefesi budur. Bir de tarihe bakalım:

1789'da İnsan Haklarını ilân eden Masonlardır.

Demokrasinin yuvasını Masonlar kurmuştur.

Diğer taraftan, Faşist, Nazi ve Komünist dikta rejimleri, İtalya'da, Almanya'da ve Rusya'da Masonluğa zulmetmiş olanlardır.

İnsanlığa en fazla hizmet etmiş kişiler, bilim adamları, Aydınlanma'nın ve Adalet'in öncüleri – bunların arasında büyük yazarlar, büyük bestekârlar, krallar, imparatorlar, devlet başkanları, hattâ din adamlarını sayabiliriz - çoğunlukla masonlar olmuştur. İsimlerini mi istiyorsunuz? Hepsini saymak sayfaları doldurur.

Bilmeyenlere söyleyelim: Yüzyıllar boyunca Masonluk Avrupa'da bilim ve sanatların gelişmesine hizmet etmiş, Köln ve Reims Katedrallerini inşa etmiş, insanları fanatizm ve bâtil itikatlardan kurtararak onlara özgürlüğü getirmiştir. Masonluk Türkiye'ye geçen yüzyılın başlarında girmiş olmakla beraber, ancak Meşrutiyet'in 1908'de ilânından sonra millî bir müessese olarak kurulmuştur. O tarihten itibaren, Masonluk Türkiye'de, hiçbir politik partiyle bağlantısı olmadan, var gücüyle ahlâki ve kültürel yükselişe hizmet etmiştir, ve düşmanlarının kötü niyetli imâlarına önem vermeden bu yolda faaliyetine itidal ve sebatla devam edecektir.

Atatürk manevi kızı Ülkü ile...

“Şimdi, dünyanın
neresinde dolaşiyor
iseler,
**Dul Kadının
Çocuklarına
içelim;**
Eğer arzuları öyle ise,
Bir an önce
ülkelerine dönsünler.”

Yukarıdaki sözler, halen İngiltere’de birçok Locada Kardeş Sofraları’nda son kadeh kaldırış (tost) esnasında söylenmektedir. Bu dörtlük, İngiliz Edebiyatı’nın en önemli yazarlarından, Joseph Rudyard Kipling Kardeş’in “The Widow of Windsor” adlı eserinden bir alıntıdır.

İsterseniz, Nobel Edebiyat ödülünü en genç yaşta alan insanı, Rudyard Kipling Kardeş’i, şair, düşünür ve mason kimliği ile daha yakından tanıyalım...

Selim SANVER

HAYATI

İngiliz Edebiyatı’nın en
önemli yazarlarından...

Kipling Kardeş

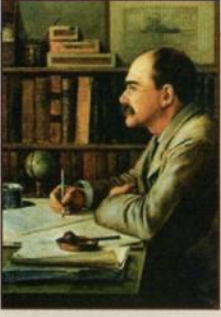
Joseph Rudyard Kipling, 30 Aralık 1865 tarihinde Mumbai’da (Bombay) doğdu. Babası, sanatçı ve Devlet Güzel Sanatlar okulunda mimari heykeltıraşlık dersleri veren John Lockwood Kipling, annesi ise yetenekleri ve güzellikleri ile ünlü Macdonald kız kardeşlerin en büyüğü Alice idi.

Rudyard Kipling hayatının ilk yıllarını Hindistan’da mutluluk ve huzur içersinde geçirdi. Henüz beş yaşındayken, ilköğrenimine başlamak üzere İngiltere-Southsea’ye gönderildi. Sonraki yaşamında, İngiltere’deki bu

yılları son derece mutsuz ve karanlık olarak tanımladı.

12 yaşındayken Bidefort yakınlarında Westward Ho!’da, İngiltere dışında görev yapan subay ve memur çocuklarının yatılı olarak gönderildiği United Services College’e yerleştirildi. Yaşam koşulları olduça zayıf ancak eğitimi kaliteli olan bu okulda, aynı zamanda aile dostları olan okul müdürü Cornell Price, genç Rudyard’ın edebiyata yönelik yeteneklerinin gelişmesinde önemli rol oynadı.

1882 yılında, 16 yaşındayken, Lahore’a ailesinin yanına döndü ve “Civil and Military Gazette” isimli gazetede çalışmaya başladı. Sonraları bu gazetenin kardeş yayın organı olan ve Allahabad’da yayınlanan “Pioneer”e

Kipling, yeniden huzurlu bir ortam arayışı ile 1902 yılında Sussex-Burwash yakınlarında bir malikâneye taşındı.

geçti ve burada yazdığı haberlerin yanısıra, ilk şiirleri ve öyküleri de yayınlanmaya başladı. Genç yaşında edebiyat dünyasındaki başarılı hayatının ilk sağlam temelini attı. 1889 yılında İngiltere'ye geri döndükten sonra yayınladığı "Barrack-Room Ballads" adlı kitabı ile edebiyat camiasında büyük bir başarı kazandı.

İngiltere'de huzurlu ve mutlu bir yaşantı sürdürmeye başlayan Kipling ailesine oğulları John burada katıldı. Bu mutluluk ve huzur ortamı, 1899 yılında kızları Josephine'in bir Amerika seyahati sırasında ani ölümü ile sona erdi.

Kipling, yeniden huzurlu bir ortam arayışı ile 1902 yılında Sussex-Burwash yakınlarında bir malikâneye taşındı ve hayatının geri kalan yıllarını orada geçirdi, "Rewards and Fairies" ve "Puck of Pook's Hill" gibi önemli derlemelerini burada kaleme aldı.

Bir dönem Güney Afrika-Capetown'da yayınlanan "Army" (Ordu) gazetesi için yazılar yazdı ve kışları ağırlıklı olarak orada geçirdi. 1. Dünya Savaşı sırasında 1915 yılındaki Loos muharebesinde oğlu John'un daha 18 yaşındayken ölümü, Rudyard Kipling'i ve tüm ailesini derinden sarstı, neo-kolonyalist siyasi görüşünü keskinleştirdi.

Yaşadığı bu büyük acıya rağmen Rudyard Kipling yazmaya ara vermedi, birçok şiirini ölmüş oğluna yazdı. Zaten geçmişte de oğluna hitaben şiirler yazmıştı. "Bininci

Adam (The Thousandth Man)" şiirinde, oğluna şöyle nasihat etmektedir:

Süleyman demiştir ki:
"Bin insandan biri bizi bir kardeşten yeğ tutacaktır"

Onu yirmi sene arasak zahmet sayılmaz,
Hele bulursak onu...

999 kararsız adam,
Herkes gibi görür bizi;
Fakat bininci adam,
Kapısında bütün bir halk bağırıp çağırırsa
da dostlarını sever.
Hediye, zevk, hizmet, vaad...
Onu bu yollarda bulamayız.

999 kişi bizi şöhret ve servetimle
ölçecektir.

Fakat o...

Ey oğul! Şayet onu bulabilirsen eğer,
Birlikte denize açılabilirsin.
Zira bininci adam, seni kurtarmasa bile,
Denize atlayıp, seninle boğulacak yegâne
insandır.

Kesesini alsan aklına birşey gelmez,
Ve sana o kadar yakındır ki,
Seninkini boşaltmak istese sana sormaz,
Ve ertesi günü gelip seninle birşey
yokmuş gibi konuşur.

999 sahte dostun ağzında,
Her zaman altın ve para vardır.
Fakat bininci adam bu vahşi Tanrılara,
Seçtiği adamı feda etmez.

Onun hakları senin, senin hataların
onundur,
Sesin onun sesi, damı evindir.
Hakkını korumak için ne kadar yalnız
da olsa
Ey oğul, isterim ki onu tutasın...

999 uşak,
Felaketin anında veya gülünç duruma
düştüğünde senden kaçır,
Fakat bininci adam, seninle beraberdir,
İdam sehпасında, belki daha da
ötesinde...

Ömrünün kalan yıllarını sıkça seyahat ederek
geçiren Rudyard Kipling, Ocak 1936'da bir
seyahat esnasında çok sevdiği ve bağlılık
duyduğu İngiltere Kralı 5. George'dan üç
gün önce hayata veda etmiştir.

MASONİK HAYATI

Rudyard Kipling'in masonik hayatından bahsetmeden önce, kendisinin tekris olduğu Hindistan'daki Masonluğa bir göz atmakta yarar var. Unutmamak gerekir ki, Rudyard Kipling'in Hindistan'ı bugünkü Hindistan'dan bir hayli farklıydı. Hindistan yarımadasının siyasi olarak önce Hindistan ve Pakistan, daha sonra da Pakistan'ın Pakistan ve Bangladeş olarak bölünmesi, gerek siyasi gerek ise masonik yapılaşmanın geçmişten bugüne büyük değişimlere uğramasına sebep olmuştur.

Yarımadada ilk loca kurma yetkisi 1728 yılında George Pomfret'e verilmiştir. İlk Loca da East India Arms Locası adı altında İngiltere Büyük Locası'nın oluşumundan onbir yıl sonra Pomfret tarafından Bengal'de kuruldu. Hindistan'daki Masonluğun bu ilk günlerinde locaların yaygınlaşmasını sağlayanlar daha çok İngilizler ve diğer Avrupa ülkelerinin vatandaşlarıdır

782 numaralı Hope&Perseverance Locası da 27 Aralık 1858 tarihinde, Lahore'da kuruldu. Kuruluş amacı "İngiliz ve Hint ırklarının birlikte uyum içerisinde çalışacakları, Kardeşliği ve sevgiyi geliştirip, anlayış içerisinde huzurlu bir birliktelik sürdürebilecekleri bir kuruluş olmak"tı. Rudyard Kipling 5 Nisan 1886'da bu Locada tekris oldu. Yirmi yaşını dolduralı henüz iki ay olmuştu. 3 Mayıs 1886'da Kalfalığa, 6 Aralık 1886'da da Üstatlığa yükseltildi. Bu toplantıların tersimatları, İngiltere Büyük Locası'nın arşivinde Hope&Perseverance 1886-1887 dönemi toplantı tersimatları arasında yerlerini almaktadır.

Kipling tekris olduğu günden Şubat 1887 tarihine kadar Loca sekreterliğini vekâleten yürüttü, Şubat 1887'de ise bu göreve seçilerek is'ad edildi. İlginç bir not olarak: Kipling Kardeş, belki de kendi geçiş ve yükseliş toplantılarının tersimatlarını kendi el yazısıyla tutmuş olan tek masondur.

Kalfalığa geçişinden dört ay sonra "Çırac Derecesinin Tarihi Kökleri", bunun hemen ardından da "Masonlukta Yaygın Görüşler" başlıklı iki konferans sundu. Bu iki

konferansın metinleri de, ne yazık ki arşivlerde bulunmamaktadır.

Hope&Perservance Locası'nın birçok farklı dinden, ırktan, yaştan, meslek grubundan, sosyal çevreden Kardeşi bünyesinde barındırması; bu Kardeşlerin sevgi ve huzur ortamı içinde uyumlu çalışmalarını Rudyard Kipling'i derinden etkilemişti. Bir süre sonra Allahabad'daki Pioneer gazetesindeki görevi nedeniyle ana locasından ayrılmak ve burada çalışan 301 No'lu "Independence and Philanthropy" Locası'na tebenni etmek zorunda kaldı. Ana Locasına ve buradaki Kardeşlerine duyduğu özlemi "Ana Loca (Mother Lodge) şiirinde şöyle dile getirmektedir:

"Rundle vardı, istasyon şefi,
Beaseley, karayollarında görevli,
Black, onarım ekibinin çavuşu,
İki kez Üstad-ı Muhteremimiz olmuştu,
Sonra ihtiyar Frankee Eduljie,
"Avrupa Oyuncakları" adlı
dükkânı işletirdi.

Dışarıda birbirimize: "Çavuş,
Beyefendi, Selâm" derdik.
İçerde ise "Kardeşim"dik hepimiz,
Kimseyi rahatsız etmezdi bu sesleniş,
Tesviye üzerinde buluşurduk.
Gönyenin altında ayrılırdık birbirimizden.
Oradaki locamda benim
İkinci muhakkiklikli görevim.

Sonra, Bola Lath vardı muhasebeci,
Saul, Aden'li Yahudi
Din Muhammed, kadastro idaresinden
Babu Chukkerbutty, bir soylu beyefendi
Amir Sigh, Sih'lerden,
Bir de onarım atölyesinden Castro,
Gerçek bir Roma'lı Katolik!

Hiç de zengin değildi regalyamızı
Mabedimiz eskiydi, çıplaktı
Ama biz bütün Kardeşler
"Eski Mükellefiyetler"i bilir,
Uygulardık inançla

Çalışmamız bittiğinde, ayda bir,
Şöyle bir oturup dertleşmek için bir
araya gelirdik.
Olur da Kardeşlerden birinin parası
yoktur diye
Agap yapmaktan çekinirdik

Sonra, olanca açık yürekliliğimizle

Dinden, şundan bundan söz ederdik...
Her birimiz en iyi bildiği
Tanrı inancını koyardı ortaya

Sırayla söz alırdı kardeşler
Birbirini incitmeden
Şafak vakti ayrılırdık birbirimizden,
Papağanlar, lanetli kuşlar uyandırdığı
sırada

At üzerinde geri döndüğümüzde,
Muhammed, Tanrı ve Şiva
Garip bir saklambaç oyunu oynardı
Kafalarımızın içinde.

Çok defa, görevim gereği
Oradan oraya koşar dururdum
Doğu'nun, Batı'nın Localarına
Kardeşçe selâmlar taşırdım
Kimi zaman Kohat'a,
Kimi zaman Singapur'a götürürdüm o
selâmları

Ama, ne kadar özlerdim
Orasını, Ana Locamı!
Ne kadar isterdim görmeyi
Oradaki esmer, sarışın kardeşlerimi,
O yerli tütün kokusunu.

Sonraki yıllarda Kipling İskoçya-
Edinburgh'da Kilwinning Locasının
onursal üyesi oldu. 12 Nisan 1887'de Mark
Lodge Fidelity'de Mark Master derecesini,
17 Nisan 1788'de Mt. Ararat Locasında da
Royal Arch Mariner's derecesini aldı.
İngiltere'de 1927 yılında kurulan 4948 no'lu
builder of Silent Cities Locası'nın kurucuları
arasında yer aldı ve aynı zamanda Londra'da
çalışan 3456 no'lu "Authors" (Yazarlar)
Locasının da üyesiydi. 1928 yılında
Philalethes Society adlı masonik araştırma
demeği kurulduğu zaman Kipling bu
demeğin 40. ve sonuncu üyesi olarak seçildi.
Kipling bu ünvanı gururla kabul etti ve
Philalethes Society'de de çalışmalarını
sürdürdü. Ölümünden 11 ay sonra tekris
olduğu Hope&Perseverance Locası'nın
adına "The Kipling's Lodge" adı da eklendi.

EDEBİYAT YAŞAMI

SIYASİ KİMLİĞİ

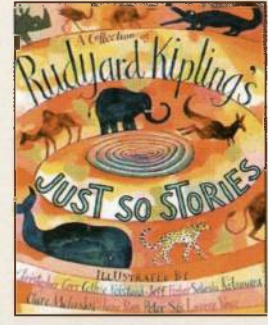
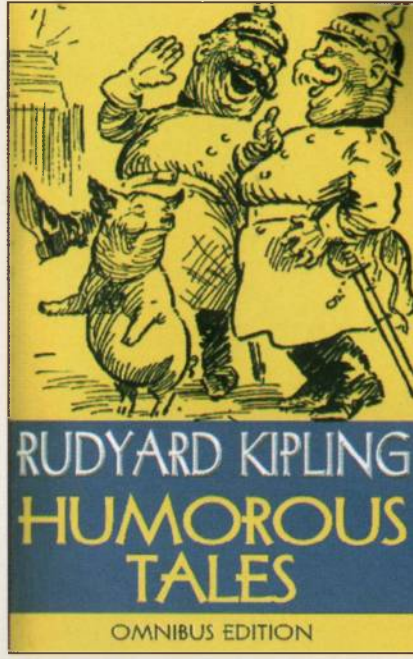
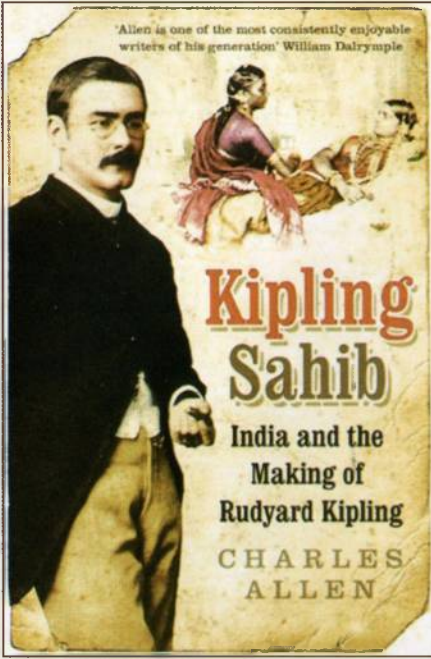
Şair Rudyard Kipling, İngiliz dilini, yerel dialekt ve şiveleri ile olağanüstü bir biçimde kullanması ve sunduğu nitelikli eserler ile genç yaşta büyük ve sürekli bir şöhret kazandı.

Hayatı boyunca Sir ünvanı, Şovalyelik ünvanı, en iyi şair ödülü gibi pek çok ödülü geri çevirdi; ancak 1908 yılında tarihe en genç Nobel Edebiyat Ödülü Sahibi olarak geçti.

Rudyard Kipling'in siyasi düşüncesi temelde neo-kolonyalizm olarak tanımlanabilir. Yani fiili olarak askeri ve politik taraflarıyla beraber sömürgecilik fikrini benimsemekle beraber, sömürgeciliğin ekonomik ve sosyal çıkarımlarının müstemleke memleketlere koşulsuz artılar getireceği fikrini benimsemişti.

1899 yılında Boer Savaşı hemen öncesinde yazdığı "The Old Issue" şiirinde, bu savaşın özgürlüğün, yani Kipling'in ifadesiyle Britanya İmparatorluğu'nun, şiddete ve kaba kuvvete karşı bir savaşı olduğunu vurgulamıştır. Savaş başladıktan sonra da orduda savaşan askerlere yardım toplamak için "The Absent Minded Beggar" şiirini yazmış ve bu sözler Sir Arthur Sullivan tarafından bestelenmiştir. Bununla yaklaşık 250 bin pound'luk bir yardım sağlanmıştır. Bu desteği sağlarken kendisini ön plana çıkarma arzusu hiç olmamış, bu yardımı yapanları duyurmak isteyen "Daily Mail" gazetesine mektup yazarak isminin belirtilmemesini rica etmiştir.

1900 yılının başlarında Güney Afrika'ya giden Kipling, burada ilk defa savaşın gerçek yüzü ile de karşılaştı. Ziyaret ettiği askeri hastaneler ve yaralı askerler ile birlikte yaptığı bir tren yolculuğu kendisini derinden etkilemişti. Kipling, İngiliz askerlerden bu derece kayıp verilmesini ordunun yeterli hazırlığa sahip olmamasına bağlamıştı. "The Army of a Dream" adlı eserinde, bu konunun önemini vurgulamıştır. Aralık 1901 tarihinde yazdığı "The Islanders" adlı şiirinde bu düşüncelerini daha da ileri götürmüş, halkın ve devletin ülke savunmasına gösterdiği

Kipling, doğunun mistik havasından etkilenmiş, bu yaşam felsefesine birçok yönden saygı duymuştur, ancak kendisinin asıl hayranlığı Britanya İmparatorluğu'nadır. Bunun nedeni, biraz aileden ve okuduğu okullardan aldığı eğitim olmakla birlikte, asıl nedeni Britanya'nın gelişmiş yaşam düzeyidir.

ilginin yetersizliğinden yakınmıştır. Bu şiirde kendisi gibi düşünmeyenler hakkında kullandığı bazı ağır ifadeler büyük tepki çekmiş; ancak bu tepkiler Rudyard Kipling'i düşündüklerini söylemekten ve yazmaktan asla alıkoymamıştır. Bütün söyledikleri ve yazdıklarının arkasında olduğunu "The Appeal" şiirinde şu sözlerle belirtmiştir:

*Eğer yazdıklarım ile size mutluluk verdimsem
Bırakınız o gece huzur içinde uyuyayım
Küçük kaygılardan sıyrılın, ölümler önce
zihinde başlar
Ve eğer beni sorgulayıp, yargılayacaksanız
Bunu yalnızca yazdıklarımaya dayandırın*

1909-1914 arasında muhafazakâr Kanada mensup olarak siyasetle aktif olarak ilgilenmiştir. Liberal düşüncelere, grevlere, İrlanda'nın bağımsızlığını savunan görüşlere şiddetle karşı çıkmış, Mayıs 1914'te Tunbridge Wells'de on bin kişilik bir kalabalığa yaptığı çok sert bir anti-liberal konuşma ile birçok çevreden büyük bir tepki toplamıştır.

1. Dünya Savaşı öncesinde de, bu savaşın patlak vereceğini önceden tahmin eden Kipling İngiliz halkının bu konuda hazırlıklı olmasını sağlamak için çaba sarfetmiştir. Savaş başladıktan sonra orduya katılmak için başvuran oğlu John, ilk sağlık kontrolünde gözlerinin ileri derecedeki bozukluğu

sebebiyle kabul edilmemiştir. Rudyard Kipling, devletin üst kademeleri ile olan yakınlığını kullanarak oğlunun orduya kabul edilmesini sağlamıştır. 1915 yılında gelen oğlunun ölüm haberi, kendisi için tam bir yıkım olmuş ancak siyasi düşüncelerinde zerre sapmaya sebep olmamıştır. Savaş sonrasında da İmparatorluk Savaş Zararları Komisyonu'nun aktif bir üyesi olarak çalışmıştır.

Kipling, doğunun mistik havasından etkilenmiş, bu yaşam felsefesine birçok yönden saygı duymuştur, ancak kendisinin asıl hayranlığı Britanya İmparatorluğu'nadır. Bunun nedeni, biraz aileden ve okuduğu okullardan aldığı eğitim olmakla birlikte, asıl hayranlık duymasına sebep olan, Britanya İmparatorluğu'nu kuranlar, yollar-köprüler yapanlar, mühendisler, yani buradaki gelişmiş yaşam düzeyidir. Rudyard Kipling, Britanya İmparatorluğu Şemsiyesi'nin bütün insanlığa medeniyeti, hürriyeti ve mutluluğu getireceğine yürekte inanmıştı. Yani, Kipling bir anlamda Britanya İmparatorluğu Şemsiyesi'ni "Ülkü Mabedi" tanımlamasıyla özdeşleştirmiştir.

Kipling, muhafazakâr ve neo kolonyalist düşünceleri sebebiyle yenilikçi çevrelerden büyük eleştiri ve tepki aldı. Dilinin zenginliği ve olağanüstü üslubu sayesinde genç yaşta kazandığı şöhrete rağmen birçokları tarafından

zamana geçmiş olarak nitelendirilmiştir.

Eserlerindeki Masonik Öğeler

Rudyard Kipling Kardeşin en önemli özelliği eserlerinde masonik temalara ve imalara çok sık yer vermesidir. Çok genç yaşta nura kavuşmuş olması sebebiyle kendi kişiliğinin oluşumunda da Masonluğun hayli önemli bir etkisi olmuştur. Eserlerinde bazen hafif imalar, bazen de Masonluğa açık övgüler yer almaktadır. Bu eserlerinden birkaç örnek vermek gerekirse:

The Palace

Kipling'in The Palace (Saray) isimli şiiri, masonik öğeler içeren önemli eserlerinden biridir. Bu şiirde, insanın bir işi kendisinin yapabileceği en iyi şekilde yapmasının, gelecek kuşaklara cesaret ve güven aşıl原因 bir mesaj vereceği vurgulanmıştır.

*Ben bir Kral ve masonum-denemiş
ve tecrübeli bir üstat*

*Kendime bir yer açarım, aynen mabedini
karmak isteyen bir kralın yapacağı gibi
Toprağı derinlere dek kazdım, sadece
yüzeyini değil*

*Bir saray harabesine rastladım, bir zamanlar
benim gibi bir kral tarafından yaptırılan
Bu harabenin her taşında şu yazmaktadır:
"Benden sonra gelen, ona söyle ki: Ben de
biliyordum"*

Ve ben de sarayımın her taşına yazdırdım:
“Benden sonra gelen, ona söyle ki: Ben de biliyordum”

Kim

Kim, Rudyard Kipling'in en insancıl ve en duygu yüklü eserlerinden birisidir. Bu hikâyede Masonluğu, bir İngiliz askerinin öksüz kalan çocuğunun etrafında olan olaylar çerçevesinde incelemektedir. Çocuğun kimliği, babasının hayatı boyunca sonsuz sadakat ile bağlı olduğu masonik prensiplerdir askerin ölümünden sonra Loca Kardeşleri ve diğer kardeşler bu çocuğu kendi çocukları gibi sahiplenirler.

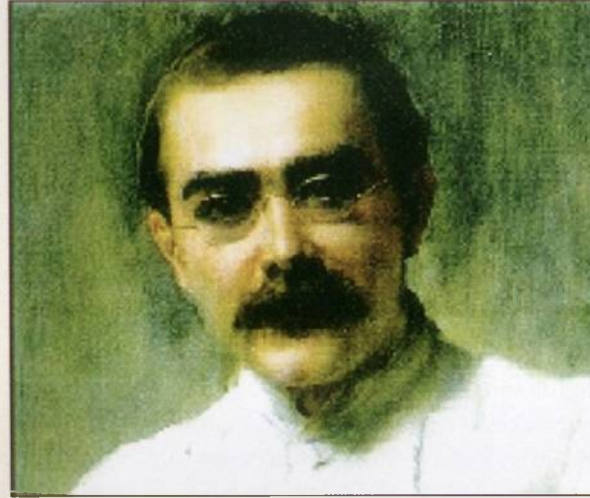
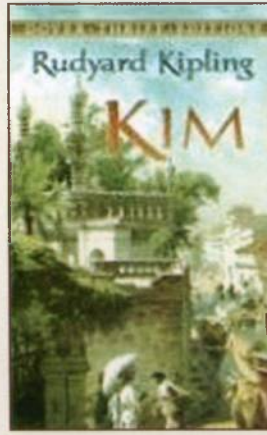
The Man Who Would Be The King (Kral Olmak İsteyen Adam)

Bu öykü bir İngiliz askerin fantezisi. Askerin gayesi, bulunduğu yerin yerlilerinin uyruğu oldukları ve birtakım ritüeller, parolalar ve gizli kutsal kelimeler ile uyruklarını ispat edebildikleri bir krallık kurmaktır, askerin tasarladığı düzen eski meslek kuruluşlarının, lonca teşkilatlarının bir benzeridir.

Banquet Night (Ziyafet Gecesi)

Kipling bu şiirinde Masonluğun renkli ve huzurlu ortamından söz etmiş, harici alemde var olan sosyal ayrımların, sıkıntıların bu çatı altında geçerli olmadığını vurgulamıştır.

Günün birinde Kral Süleyman Taşları kesen taşçıya bakarak dedi ki:
Sarmısağımızı, şarabımızı ve ekmeğimizi toplayıp
Tüm Kardeşler birleşerek
Muhteşem bir ziyafet yaşayacağız
Biliniz ki tapınak inşaatında çalışan tüm sanatçı kalfalar
Birer Kardeş olarak paylaşacaktır bu ziyafeti

Kim, Rudyard Kipling'in en insancıl ve en duygu yüklü eserlerinden biridir.

Hiram'a iletiniz ki
Bütün Kardeşlerim ve ben
Denizler ötesindeki Kardeşlerimizle de buluşmak isteriz
Onları soframızda görmekle neşeleniriz
Eşit Kardeşler olarak, ne bundan fazla ne de az

Götürün bu mesajı Hiram Abif'e
Taşocakları ve çekicin ehil üstadına
Ve bilsin ki ben ve Kardeşler
Mutluluk duyacağız kendisini bu şölende görmekle

Şölen sonrası herkes
Dönerdi günlük yaşamına, çalışmalarına, sıkıntılarına
Ve sonraki zamanlarda bazen
Mesaj gelirdi Kral Süleyman'dan
“Unutun gündelik kaygılarınızı,
Unutun gündelik ünvanlarınızı
Soframızda buluşalım eşit Kardeşler olarak
Ne birimiz diğerinden fazla, ne de az

If (Eğer)

“If”, dünya tarihinde 72 dile çevrilmiş olarak Kipling'in en popüler şiiridir. Bu şiirini kaybetmiş olduğu oğluna hitaben yazıp yazmadığına dair herhangi bir bilgi mevcut değildir. Bir sohbetle, If şiirinde yakın dostları Cecil Rhodes, Lord Milner ve Dr. Jameson'un özelliklerini tasvir ettiğini söylediği ifade edilmektedir. If, en kötü durumlarda dahi insanın aklını nasıl kullanması gerektiğini, akıl ve hikmeti kullanarak ülkü mabedini nasıl kurabileceğini, kuvvetle ve dirayetle onu nasıl destekleyeceğini ve güzellikle nasıl süsleyeceğini anlatır. Yazıya, If şiirinin Bülent Ecevit tarafından yapılan güzel çevirisiyle son verelim:

Çevrendeki herkes şaşırırsa ve bunu da senden bilse,
Sen akli başında kalabilirsen eğer,
Herkes senden kuşku duyarken,
Hem kuşkuya yer bırakır,
Hem de kendine güvenebilirsen eğer,
Bekleyebilirsen usanmadan,
Yalanla karşılık vermezsen yalana,
Kendini evliya sanmadan kin tutmayabilirsen kin tutana,

Düşlere kapılmadan düş kurabilir,
Yolunu saptırmadan düşünebilirsen eğer,
Ne kazandım diye sevinir, ne yıkıldım diye yerinir,
İkisine de vermeyebilirsen değer,
Söylediğin gerçeği derip büken düzenbaz,
Kandırabilir saffarı diye dert etmezsen,
Ömür verdiğin işler bozulsa da yılmaz,
Koyulabilirsen işe yeniden,

Döküp ortaya varını yoğunu,
Bir yazı-turada yitirsen bile,
Yitirdiklerini dolamaksızın diline,
Baştan tutabilirsen yolunu,
Yüreğine, sinirine “Dayan” diyecek
Direncinden başka bir şeyin kalmasa da,
Herkesin bırakıp gittiği noktada,
Sen dayanabilirsen tek,

Herkesle düşüp kalkar, erdemli kalabilirsen,
Unutmayabilirsen halkı, Krallarla gezerken,
Dost da düşman da incitemezse seni,
Ne küçümser, ne de büyültürsen çevreni,
Her saatin her dakikasına, emeğini katarsan hakçasına,
Herşeyiyle dünyalar önüne serilir,
Üstelik oğlum Adam oldun demektir.

Din ticarete alet olunca, şeker boy abdesti alır:

"Ey ahali, size çayı şekersiz için dedik, çöpe atın, sokaklara dökün demedik. Şekeri sokağa dökmeyeceksiniz. Çaya batırarak ağızınıza koyacak ve çayı öyle içeceksiniz. Böylece, kâfir icadı şekere, boy abdesti aldırması olacak, dinimiz bakımından sevap işlemiş kişinin huzuru ile çayınızı yudumlayacaksınız."

Behzat RİZVANI

Önceleri İranlılar, çayı ağızlarına koydukları kuru üzüm veya hurma ile içiyorlardı.

İngiliz iş adamlarının, çok çay tüketmesi bakımından kendilerine ilginç gelen İran şeker pazarını ele geçirme düşüncesi iki nedenle başarılı olamadı.

- 1) Halkın alım seviyesi çok düşüktü
- 2) Halk alışkanlıklarından kolay vazgeçmiyordu.

Mollaların halk üzerindeki etkinliğini iyi bilen İngiliz iş adamları, ulema sınıfına baş vurdular ve bu zümre ile, halkı şeker tüketimine yönlendirmeleri karşılığında prim vaadi konusunda anlaşılabilir.

Cuma günleri kılınan namazı (İran'da cuma namazları bölgelerin en büyük camiilerinde, çok kalabalık bir cemaat ile kılınır) müteakip, halka dönük yapılan vaiz konuşmasında, mollalar şu mesajı üstüne basa basa halka ulaştırdılar:

"Ey cemaat, siz çayı kişmiş (ufak tatlı bir üzüm türü) veya hurma ile içiyorsunuz, halbuki üzüm ve hurma

Rabbimizin bize lütfetmiş olduğu, iki çok değerli nimettir. Bunların yerine çayda şeker kullanmanızı tavsiye ediyoruz. Çayı ağızınıza koyacağınız bir parça şekerle içmenin dinimiz bakımından hiçbir sakıncası yoktur, ve daha da uygun olur."

İran çok çay tüketen bir ülkedir. Hemen hemen her evde, sabah uyanmayı müteakip kömür ve suyu tazelenerek yakılan semaver, gece uyuma vaktine kadar devamlı kaynar. İklim, yenilen pirinç, bakliyat ve iyi arındırılmış içme suları bunun en önemli nedenleridir. Bu nedenle çay, ekonomide önemli bir yere sahiptir.

Pazarı kısa zamanda ele geçiren İngiliz iş adamları, bir süre sonra, mollalara anlaşma gereği verdikleri primi, artık bu adamlara ihtiyacımız kalmadı açık gözlülüğü ile "işler iyi gitmiyor, satışlar düşük, para kazanamıyoruz" gibi sudan sebepler ileri sürerek ödemekten imtina ederler.

Bu uygulama karşısında, din tacirleri de cuma namazını müteakip hutbelerde, "Ey ahali, çayı kâfir icadı olan şeker ile içmeyin, günah işlersiniz." türü

konuşmalarla mukabil hücumla geçerler.

Hiç araştırma ve soruşturma gereği duymadan Mollaların dediğini aynen kabullenen İran halkı, şeker kullanmayı bir kenara bırakır ve evlerdeki şekerleri çöpe atar, sokaklara dökerler.

Şeker satışları çok düşer. İngilizler karşısındaki din tacirlerinin kendileri kadar ticari etikten nasipsiz ve oyun oynamakta deneyimli olduklarını görünce, yeniden masaya oturmak için girişimde bulunurlar.

Mollalar bu sefer, geçen seferkinin iki misli prim isterler. İngiliz iş adamları, nasıl olsa fiyata bindirecekleri fark için, yüzeyde direnirler, ve sonunda kabul etmiş görünürler. Akabinde, Camilerde şöyle bir fetva verilmesi üzerinde mutabakat sağlayıp, uygulamaya koyarlar.

"Ey ahali, size çayı şekersiz için dedik, çöpe atın, sokaklara dökün demedik. Şekeri sokağa dökmeyeceksiniz. Çaya batırarak ağızınıza koyacak ve çayı öyle içeceksiniz. Böylece, kâfir icadı şekere, boy abdesti aldırması olacak, dinimiz bakımından sevap işlemiş kişinin huzuru ile çayınızı yudumlayacaksınız."

Sedef, bağa, fildişi, altın varak, abanoz...

Osman BALCIGİL

Hilmi Bey'in sedefkârlıktaki yirmi yıllık geçmişiyle, Turan Kardeşimiz'in mühendis bakışı birleşince ortaya "Eser-i İstanbul" adlı atölye çıkmış.

Hilmi Bey'e neden Eser-i İstanbul diye sorduğumuzda şunları söylüyor?

"Çünkü ben eğitimimi bu tarz üzerine gördüm. Bu tarzın adı Tarz-ı İstanbul'dur. Adından da anlaşılacağı gibi İstanbul'da yapılan eser anlamına gelir. Bu nedenle atölyemizin adını Eser-i İstanbul koyduk. Bu tarzın yanı sıra Suriye, Mısır, Viyana tarzları da var. Ama içlerinde en güzel olanı kuşkusuz Tarz-ı İstanbul."

Bu sanatın 16. 18. yüzyıllar arasında mesleği sadece bu olan çok kıymetli sanatkarlarca ve saray destekli olarak icra edildiğini öğrenince, bugün Eser-i İstanbul'da yapılmaya çalışılanın ne büyük bir iş olduğunu anlamamız kolaylaşıyor.

Her bir objenin üzerindeki işçiliğin büyük bir titizlik ve birikim gerektirmesi de ortaya çıkan ürünlere çok özel bir değer veriyor. Sedef kakma bir ojenin ortaya çıkabilmesi için çok kaliteli marangoz, sedefkâr ve cilacıların işbirliği yapmaları gerekiyor. Bu tür kalifiye elemanları bugün biraraya getirebilmek ise neredeyse imkansız.

Malzemeler

Sedef kakmacılığında kullanılan malzemelerin temini başlıbaşına bir iş. Ve bu iş alabildiğine zor, bir o kadar da pahalı.

Bir Eser-i İstanbul'u oluşturabilmek için gereken en önemli malzeme kuşkusuz karındanbacaklı istiridyeler. Filipin Adaları'nda yetişen bu istiridyelerin değeri çok yüksek. Bir adet istiridyeden sadece 4 ya da 5 adet, her biri 5'e 5 kesilmiş sedef çıkıyor ve bunların herbirinin değeri 4.15 dolar.

Fildişi, kaplumbağa, altın varak, gümüş ve platin gibi metaller de her objede mutlaka kullanılması gereken malzemeler.

Sedef kakma bir eseri meydana getirebilmek

Eser-i İstanbul

Anadolu topraklarında en parlak dönemini 16. yüzyılda yaşayan sedef işçiliği, günümüzde neredeyse kaybolmak üzere. Bugün artık ahşabı süsleyen sedefkâr sayısı iki elin parmakları kadar bile değil. Turan Kırışgil Kardeşimiz, eniştesi Hilmi Emekli ile birlikte bu sanata gönül verenlerden.

Turan Kırışgil Kardeşimiz "Sedef kakmacılığında kullanılan malzemelerin temini başlıbaşına bir iş. Ve bu iş alabildiğine zor, bir o kadar da pahalı" diyor.

için gereken ağaçlar da alabildiğine pahalı. Abanoz, pelesenk, ceviz gibi bu değerli ağaçlardan sözgelimi abanozun bir kilogramı 20 euroya ancak bulunabiliyor. Fildişinin bir

kilogramı ise 220 dolar civarında. Bütün bu malzemeleri edinebilmek için, Eser-i İstanbul'un en ağır iki topu olan Kırışgil ve Emekli sürekli olarak seyahat edip malzemeleri yerlerinde bulmak ve uygun fiyatlara satın almak zorundalar.

Nasıl yapılıyor?

Eser-i İstanbul'da üretilen tüm objeler, tamamen el işi olarak ve büyük bir emek verilerek meydana çıkıyor. Atölyede bir yıl içinde üretilen obje sayısı yirmiyi geçmiyor. Bir mücevher sandığının ikibuçuk ayda yapılabildiği gözönünde bulundurulduğunda ve atölyede toplam altı kişinin çalıştığı bilindiğinde bile, bu rakam göze az görünüyor.

Yirmi yıldır bu işi yapan Hilmi Emekli konuya açıklık getiriyor.

"Sedef elde kesilmek zorunda. Okul yıllarınızdan hatırlayacağınız kal testeresi

kullanıyoruz bu iş için. Her bir objeye 150 ila 300 kat arasında gomalak cilası vurmamız gerekiyor. Hiçbir objede bir tek çivi bile kullanmıyoruz. Tümüyle geçme tekniklerle ağaçlar birbirlerine tutturuluyor. Böyle baktığınızda neden bu kadar az üretim yapabildiğimizi sanırım anlayacaksınız.”

Hilmi ve Turan Beyler hiç de kolay bir işle iştigal etmiyorlar. Bütün bu objelerin dizaynlarının oluşturulması bile büyük bir serüven olsa gerek. Hilmi Bey bu doğrultudaki bir sorumuzu şöyle yanıtlıyor:

“16. yüzyıl ile 18. yüzyıl arasında üretilmiş her türlü dizayndan etkilenerek, kendi motiflerimizi üretiliyoruz. Yanlış anlaşılmasın kopyalamıyoruz, etkileniyoruz.”

Kimler, kaçta alıyor?

Bu kadar özel yapıtlar kuşkusuz pahalı olmalı. Mesela ne kadar pahalı? Sorumuzu Turan Kırsıgil yanıtlıyor:

“Üçlü sehpa takımı 17 bin euro. Duvara asılacak türde yazılar 4 ila 5 bin euro arası. Sütunlar 12 bin euro. Mücevher dolabı 65 bin euro. Bijular 300 ile 1500 euro arası.”

Peki kimler alıyor bu çok özel objeleri? Bu sorumuzu da Hilmi Emekli cevaplıyor:

“Kolleksiyoncular. Onlar bir şekilde bizi buluyorlar. Ünlü işadamları önemli kimselere hediyeler vermek istediklerinde geliyorlar. Zenginliğin yanında kültürü de önemseyen müşterilerimiz var. Kısacası, zamanında nasıl saray için çalışılmışsa, şimdi de aynı şekilde krallar sınıfına hizmet veriyoruz.”

Peki, Emekli'nin söylediklerinden işlerinin iyi gittiğini anlayabilir miyiz?

“Gidecek inşallah. Şimdiye kadar hep yatırım yaptık. Atölyemizi geliştirdik. Ürünlerimizi ortaya koymaya çalıştık. Yakında Katar'da yapılacak bir fuar var; ona katılacağız ve umutluyuz. Para kazanma meselesinden çok bir kültürün korunmasına hizmet etme fikri bizi daha çok ilgilendiriyor.”

Kırsıgil onu tamamlıyor?

“Ve hayallerimiz var. Eser-i İstanbul'u giderek bir okul haline dönüştürmenin hayallerini kuruyoruz. Sedefkârlık, marangozluk ve cilacılıkta ustalar yetişsin

Titiz bir restorasyon

Günümüzde, antikalarımızı tamir ettirebilecek uzman kişiler bulabilmek neredeyse mümkün değil. Bu güzide eserler, evimizin veya işyerimizin bir köşesinde tamir olmayı beklerler. Uzman olmayan kişiler tarafından yapılan tamirler, eserin orijinalliğini bozar, eser üzerinde büyük tahribata yol açar ve eserin değerini düşürür.

istiyoruz. Sedefkârlık bölümünün yanına hat, ebru, mermer oyma gibi bölümler koymayı düşünüyoruz. Zamanında kralların, padişahların koruduğu bu meslekleri, kendi imkânlarımızla biz korumak, geliştirmek istiyoruz.”

Dileriz, biri Kardeşimiz olan bu iki gönül insanının kurdukları hayaller gerçek olur, sedefkârlık ve başka yok olmaya yüz tutmuş öteki meslekler, onlar ve onlar gibi düşünen öteki sıradışı insanlar sayesinde yaşamaya, nefes almaya devam eder.

Sedef kakma bir objenin ortaya çıkabilmesi için çok kaliteli marangoz, sedefkâr ve cilacıların işbirliği yapmaları gerekiyor. Bu tür kalifiye elemanları bugün biraraya getirebilmek ise neredeyse imkânsız.

Belçika Grand Orient'ından alınan berat

Celil LAYİKTEZ

Belçika'da 19. yüzyıl Katolik kilisesi ile hükümetlerin mücadelesine sahne olurken, Locaların görüşleri de hep hükümetlerden yana olmuştur. Napolyon harplerinden sonra, Belçika, Fransız işgalinden kurtularak Hollanda ile birleşince, Belçika Locaları da Hollanda Grand Orient'ına katıldılar, vellaht prens Büyük Üstat oldu. 1830'da, Belçika, Hollanda'dan ayrılınca, bu ayrılığı onaylamayan bazı Localar Hollanda G.O.'ına bağlı kalırken diğerleri Belçika Grand Orient'ını kurdu. Belçika G.O.'ının tüzükleri Tanrı'ya inancı kapsıyordu.

1837'de Belçika Kilisesi Hürmasonluğa üye olmayı, hattâ ona sempati beslemeyi dahi yasakladı. Bu kurala uymayanlar Kilisenin sağladığı hiçbir hizmetten yararlanamazdı. (Bu yasak, uygulanmasa da, günümüzde hâlâ iptal edilmiş değildir.) Söz konusu yıllarda Belçika'da siyasi parti ya da sivil toplum örgütleri yoktu, Masonluk da böylece Roma Katolik Kilisesi'nin karşısında olanların merkezi haline dönüşmüştü. Kilisenin dışında halk eğitimi, herkese eşit eğitim, her kişiye oy hakkı o günlerin başlıca tartışma konularıydı. Çok kişi Katoliklikten Protestanlığa dönüyordu.

1854 yılında Belçika G. O.'ı Localarda politik konuların tartışılmasına izin verdi. 1872'de Evren'in Ulu Mimar'na her türlü atıf, ritüellerden kaldırıldı.

Belçika Büyük Locası'nın nispetten küçüklüğü, Belçika Kralının Kraliçe Victoria'nın akrabası olması gibi nedenlerle, İngiltere Birleşik Büyük Locası bu duruma hiç tepki vermedi. Oysa 1877'de, Fransa'da aynı durum ortaya çıkınca, olayı protesto ederek Fransa Grand Orient'i ile ilişkilerini koparacaktı.

Yüksek Şûra'nın yeniden kuruluşu

Ekosizm kurallarına göre bir Yüksek Şûranın kurulabilmesi için 33 dereceli dokuz Kardeşin bir araya gelmesi gerekiyordu. Ancak 1861 yılında kurulmuş ilk Türk Süprem Konseyi'nden hayatta kalmış kimse yoktu. Prens Aziz Hasan Paşa ve yardımcıları ilk iş olarak bazı Mason kardeşlerimizi 33. dereceye yükseltmekle işe başladılar.

Yüksek Şûra'nın uyandırılması

İkinci Meşrutiyet'in ilânı Masonluğun canlanmasını beraberinde getirdi. 1861 yılında kurulduktan sonra 19. yüzyılın son yıllarında etkinliğini kaybetmiş Yüksek Şûra'nın uyandırılması gerekiyordu. Bu maksatla çeşitli girişimler olmuş, İstanbul'da İtalyan Okullarının müfettişi Foti Kardeş vasıtasıyla İtalyan Süprem Konseyi'nden (Yüksek Şûra), Victoria de Berlin Sigorta Şirketi'nin Türkiye temsilcisi David J. Kohen Kardeş vasıtasıyla da Fransa Süprem Konseyi'nden bu konuda yetki alınmıştı.

Bu arada Selanik'teki İtalyan Localarında teşkilâtlanmış olan Jön Türklerin İtalya Büyük Locası ile olan iyi ilişkileri sayesinde, İtalyan Obediyansı İstanbul'da bir kaç Kardeşe Büyük Müfettişlik (33°) payesini vermişti.

Mısır ile Türkiye arasındaki din birliğinin böyle bir kuruluşu kolaylaştıracağı düşüncesiyle, Mısır Yüksek Şûrası ile de görüşülmüştü. Belçika Süprem Konseyi'nin Hâkim Büyük Âmiri Kont Eugene Goblet d'Aviella'nın aracılığı ile Türkiye'de

usulüne uygun şekilde bir Süprem Konsey'in tahsis edilmesi görevi Mısır Süprem Konseyi'ne verildi. Mısır Süprem Konseyi de Prens Halim Paşa'nın yeğeni olan Prens Aziz Hasan Paşa'yı bu konuda görevlendirdi. Prens Aziz Hasan Paşa, Mısırlı olmakla birlikte, o tarihlerde İstanbul'da Birinci Kolordu'nun İkinci Selimiye Fırkası'nın kumandanı olarak Türkiye'de bulunmaktaydı. Kendisine yardımcılık etmek ve teşrifatçılık görevinde bulunmak üzere de Mısır'dan Yakup isminde, 33 dereceli bir Kardeş gönderilmişti. Bu iki zata bir de Mısır, İngiltere ve Belçika'da Masonik faaliyetleri nedeniyle tanınan Sakakini Kardeş şahit ve müşavir olarak katılmıştı.

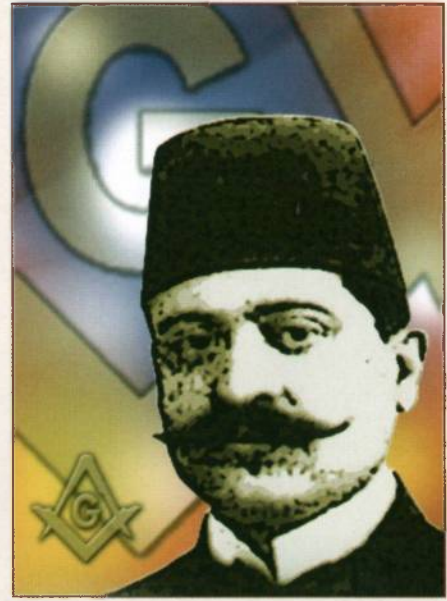
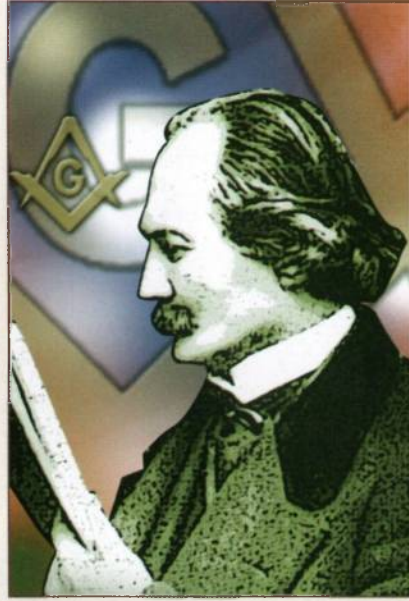
Ekosizm kurallarına göre bir Yüksek Şûranın kurulabilmesi için 33 dereceli dokuz Kardeşin bir araya gelmesi gerekiyordu. Ancak 1861 yılında kurulmuş ilk Türk Süprem Konseyi'nden hayatta kalmış kimse yoktu. Prens Aziz Hasan Paşa ve yardımcıları ilk iş olarak aşağıda adları verilen Masonları 33. dereceye yükseltmekle işe başladılar:

- Mehmet Talât (Saî) (Sadrazam Talât Paşa)
- Mebus Mithat Şükrü Bleda
- Mebus Rıza Tevfik (Rıza Tevfik Bölükbaşı)
- Mebus Mehmet Arif
- Mebus Nesim Mazalyan
- Ayan Meclisi üyesi Mehmet Galip
- Tüccar Mişel Noradunkyan
- Sigortacı David J. Kohen
- Avukat Osman Âdil

Bu Kardeşler 3 Mart 1909 tarihinde 33. derece kabul edildiler. Bu tarih Yüksek Şûra'nın kuruluş günüdür. Peşinden Süprem Konsey tahsis edilerek Prens Aziz Hasan Paşa Hâkim Büyük Âmir seçildi ve kendisine yardımcı olarak Belçika Yüksek Şûrası üyesi Jozef Sakakini atandı. Seçilen diğer Süprem Konsey yöneticileri şunlardır:

- Kaymakam Mehmet Câvid Bey
- Umumi Müfettiş Mehmet Talât (Saî) Paşa
- Büyük Hâtip Mithat Şükrü (Bleda)
- Büyük Kâtip David Kohen

Yüksek Şûra 13 Temmuz ve 1 Ağustos 1909 tarihlerinde Türkiye Büyük Locası'nı kurdu. Türkiye Büyük Locası'nın ritinde mevcut Nikâh Teyidi, Tenue Blanche, Cenaze

Ekosizm kurallarına göre bir Yüksek Şûranın kurulabilmesi için 33 dereceli dokuz Kardeşin bir araya gelmesi gerekiyordu. Bu nedenle Sadrazam Talât Paşa (Üstte Sağda) ile Mebus Rıza Tevfik Bölükbaşı Kardeşlerde 33. dereceye yükseltilerek gerekli işlem yerine getirilmiş oldu.

Maliye Nazırı Câvid Bey de 33. dereceye yükseltilen kardeşler arasındaydı. (Üstte Solda). 3 Mart 1909 Yüksek Şûra'nın kuruluş günüdür. Peşinden Süprem Konsey tahsis edilerek Prens Aziz Hasan Paşa hâkim Büyük Âmir seçildi ve kendisine yardımcı olarak Belçika Yüksek Şûrası üyesi Jozef Sakakini atandı. (Üstte Sağ).

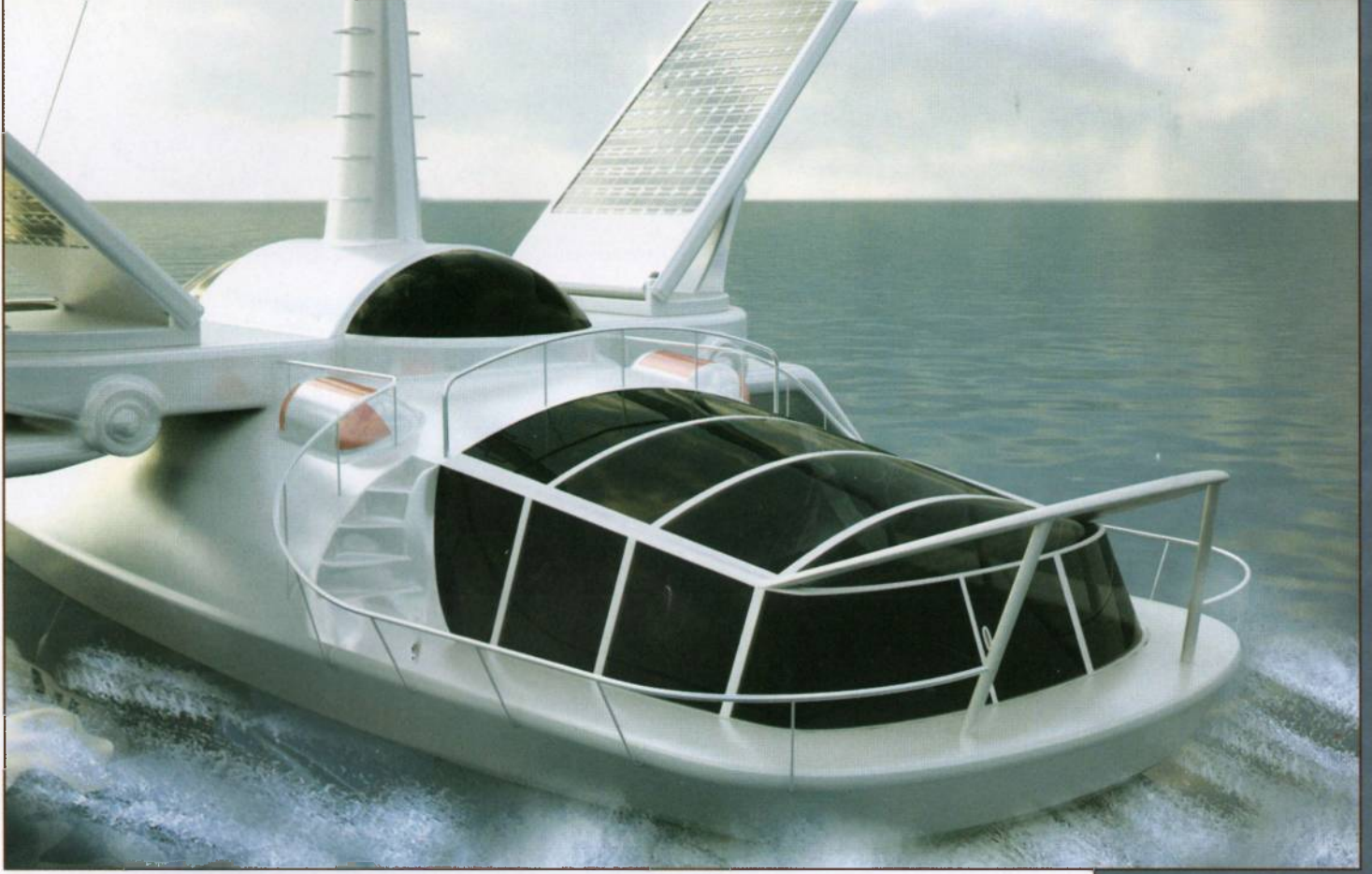
Merasimi, Matem Celsesi gibi ritüelik uygulamalar Belçika Grand Orient'inin

19. yüzyıl sonlarındaki uygulamalarından kaynaklanmaktadır.

*Tekne tasarımında
dünya birincisi Kardeşimiz*

Dr. Hakan Gürsu

Geleceği tasarlamak!

Dr. Hakan Gürsu'nun tasarladığı deniz aracına dünya ancak 2040 yılında hazır olabilecek.

Volitan'ın en üstün özelliği çok çevreci olması. Hiçbir petrol ürünü yakıt kullanmıyor, asla karbondioksit atığı üretmiyor. Herhangi bir limana girip yakıt almasına gerek olmadığı için Volitan'la hiç durmadan dünya turu yapabilirsiniz.

İçme suyu almanıza gerek yok, çünkü

tekne bir yandan giderken bir yandan deniz suyunu tatlı suya çeviriyor. Volitan sonuçta bir yelkenli ama rüzgâr esmediğinde de gidiyor. Çünkü üzerindeki iki katı yelken aynı anda iki işe yarıyor: Rüzgâr varsa yelken vazifesi görüp tekneyi yüzdürüyor. Rüzgâr yoksa teknenin güneşle gitmesini sağlıyor.

Volitan

Ödülü olmayan, bu yüzden kazanmanın çok zor olduğu tasarım yarışmasında, bir Kardeşimizin çizdiği yelkenli tekne tasarımı dünya birincisi oldu. Tasarlanan tekne, dünya otoritelerince 2040 yılının ürünü olarak gösteriliyor. Volitan adı verilmiş olan tekne hiç bir yakıt kullanmadan denizlerde gezebiliyor. Böylece çevre hiçbir zarar görmüyor.

Güneşle tekne gider mi?

Volitan gidiyor. Çünkü teknede güneş enerjisiyle çalışan iki adet elektrikli motor var. Güneş varken o tepedeki iki panel sayesinde şarj oluyor ve rüzgâr çıkmasa da, güneş batsa da tekneyi götürüyor. Hemen belirtelim motorun aküsü de öyle kurşun pil falan değil; o da çevreci, yani jel akü.

Volitan'ın hareket kabiliyeti inanılmaz.

Ödüllü tekne, olduğu yerde nokta dönüşü yapabilen ilk deniz aracı.

Volitan bir de kapanabiliyor... Üstte paneller, altta kanatları falan görünce "Ben geldim, boşaltın bu limanı" havasına hiç bakmayın, çünkü sudaki kanatlarını teknenin altına toplayıp, yukarıdaki panellerini de tek parça yapabiliyor.

Çevreciliğin kurallarından biri de dayanıklı

tüketim malı yapmak: Volitan'ın ömrü 80 yıl. Volitan keyfine düşkün. 12 kişinin çok rahat yaşayabileceği, lüks yat kıvamında konfora sahip.

Volitan'ın tek eksiği pek romantik bir havasının olmaması... "Mehtaplı bir gecede Burgaz açıklarında demirleme" hissi vermiyor. Ama zaten ABD'liler de "2040'ın teknesi" diyorlar Volitan için.

Haluk Tezonar

Seramik okudu, heykel yaptı...

1942 Yılında Çorlu'da doğan sanatçı Kardeşimiz, İstanbul Devlet Tatbiki Yüksek Okulu'nda Seramik eğitimi gördü. Heykeltıraş Hakkı Karayığitoğlu'nun etkisiyle heykel çalışmalarına yöneldi. 1965 yılında eğitimini tamamlayan sanatçı, aynı okula asistan olarak girdi. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde uzun yıllar Öğretim Üyeliğine devam eden Tezonar, seramik eğitimi almasına karşın, ürünlerini daha çok heykel olarak verdi.

Onur SOYSALAN

- 1- Atatürk Anıtı (Yalova)
- 2- Atatürk Anıtı (Kayseri)
- 3- Sakarya Şehitleri Anıtı
- 4- Kurtuluş Savaşı Anıtı (Milis Anıtı)
- 5- Cezayirli Hasan Paşa Anıtı
- 6- Şehit Baba ve Oğul Anıtı (Milis Anıtı)

Haluk Tezonar'ı 31 Aralık 1994 günü sonsuz doğuya uğurladık..

Ödülleri

- 1966 - Uluslararası İstanbul Öğrenci Festivali
- 1970 - Ankara Yapı ve Kredi Bankası heykel yarışmasında birincilik ödülü

Bazı Eserleri

• Kurtuluş Savaşı Anıtı (Milis Anıtı)

Dumlupınar Şehitliği'nde yer alır. Türk halkını temsil eden üçlü bir anıttır; genç bir milis, kucagında çocuğu ile genç bir kadın ve yaşlı bir erkek Kurtuluş Savaşı'ndaki topyekûn mücadeleyi simgeler.

• Şehit Baba ve Oğul Anıtı (Milis Anıtı)

Dumlupınar Şehitliği'nde yer alır. Şehit babasını kucaklayan bir oğlu gösterir. Kaidesinde hikâyesi anlatılan "Çetmeli" Kara

Ali Çavuş ile oğlu Mehmet Onbaşı tasvir edilmektedir.

• Atatürk Anıtı (Yalova)

Yalova Cumhuriyet Meydanı'na 1971 yılında dikilmiştir. Heykel, yerine yeni bir anıt yapılması üzerine 2000 yılında Atatürk Ağaç Müzesi'ne taşınmıştır.

• Atatürk Anıtı (Kayseri)

Kayseri Cumhuriyet Meydanı'nda yer alan bronz Atatürk heykelidir. 1983-1984 yılları arasında yapılmıştır. Atatürk at üzerinde pelerinli ve resmi üniformalı resmedilmiştir.

• Sakarya Şehitleri Anıtı

Polath ilçesinde Şehitler kaşı Tepesi'nde yer alır. 1972 yılında yapılmıştır. 420 dik basamakla girilen anıt, sonu belirsiz zorlu günlerden düzlüğe çıkmayı ifade eder. Basamakların bittiği noktada topyekûn

savaşı halkı simgeleyen üçlü bir heykel grubu ve daha sonra büst ve rölyeflerle savaşı anlatan müze bölümü yer alır.

• Cezayirli Hasan Paşa Anıtı

Çeşme Kalesi önünde yer alır. 1974 yılında yapılmıştır. Cezayirli Hasan Paşa, Evcilleştirdiği aslanı ile birlikte tasvir edilmiştir.

Masonik Yaşamı:

İdeal Locası'nda doğdu

- 26.04.1982 Tekris
- 12.09.1983 Geçiş
- 08.10.1984 Yükseliş
- 08.11.1988 İ.Tören Üstadı 1990
- 10.11.1990 Hatip 1992
- 09.11.1992 İ.Nazır 1994
- 07.11.1994 Üstadı Muhterem görevi sırasında,
- 31.12.1994'de edebi maşrika intikal etti.

Hizmet hiç bu kadar şeffaf olmamıştı

İnternette 7 gün/24 saat izlenebilen ilk bakımevi

- Tam zamanlı hekim, geriatri hemşiresi, fizyoterapist, psikolog, hemşire, sağlık memuru ve bakım görevlilerinden oluşan uzman kadro
- Alzheimer, demans, Parkinson, felçli ve suni solunum gereken hastalar için **ÖZEL BAKIM ÜNİTESİ**

Fahriye Özbabacan (96) Doğa Atalar

www.dogahuzurevi.com
kiziltoprak@dogahuzurevi.com

Doğa Atalar Huzur ve Bakımevi 0216 517 12 12

Doğa Kızıltoprak Bakımevi ve Rehabilitasyon Merkezi 0216 450 24 24

Temel Yasa'nın yazarı James Anderson

Spekülatif Masonluğun tüm tarihi boyunca adından en çok söz edilen Mason olan James Anderson, 1678 yılında Aberdeen, İskoçya'da doğmuştur. Babası 1670 yıllarında Aberdeen Locası Sekreteri olan cam işçisi James Anderson'dur.

James Anderson, bugün Aberdeen Üniversitesi'nin bir bölümü olan Marischal Koleji'nde teoloji öğrenimi görmüş ve ilahiyat doktorası yapmıştır. 1710 yılında Swallow Street Presbiteryen Kilisesi'ne rahib olarak atanmış, 1734 yılında Lisle Street Kilisesi'ne geçmiş ve ölümüne kadar orada görev yapmıştır. Bütün birikimlerini hisse senetlerine yatıran Anderson'un, şirket Güney Denizi krizinde batınca, beş parasız kaldığı bilinmektedir.

Anderson'nun Masonluğa ne zaman girdiği bilinmemektedir. Buna karşılık, kayıtlar, Anderson'un 1715'te Westminster, Channel Row'daki Rummer and Grapes Tavernası'nda toplanan Loca'nın üyesi olduğunu göstermektedir.

Üstadı Muhteremlik de yaptı

James Anderson, 1722 yılında Londra Büyük Locası'na bağlı olarak kurulan 17 matrikül no.lu Loca'nın Üstad-ı Muhteremliğini de yapmıştır. Londra Büyük Locası'nın 6. Büyük Üstadı olan Wharton Dükü Philip'in Büyük 2. Nazırı William Hawkins, sürekli olarak Londra dışında bulunduğu ve görevini yürütemediği için, Anderson, onun yerini doldurmuştur; ancak bu görevi asaleten seçilemediği için de kırılmıştır. Çağdaş Masonluk'ta "Temel Yasa" dan söz edildiğinde, Anderson'nun adının geçmemesi olanaksızdır. Anderson'nun, bazı tutumları nedeniyle Kardeşler arasında pek sempati toplayamamış olduğu anlaşılmaktadır. 1738 tarihli "Yeni Anayasa Kitabı"nı yayımladıktan birkaç ay sonra ölünce, cenazesine katılmış olan Masonların sayısının parmakla sayılabilecek kadar az oluşu bunu göstermektedir.

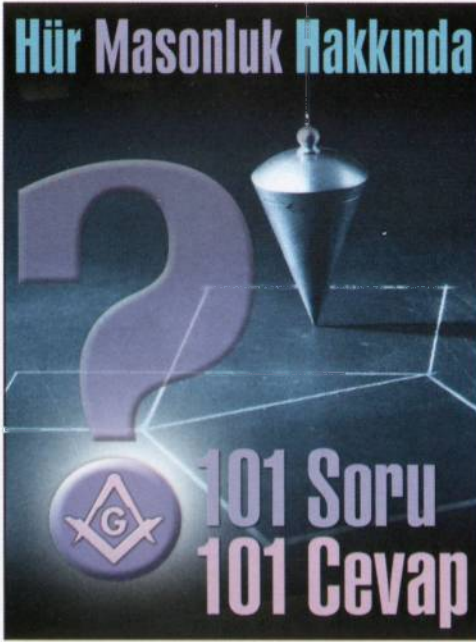
Çağdaş Masonluk'ta "Temel Yasa" denilince akla hemen James Anderson gelir. Anderson bazı tutumları nedeniyle Kardeşleri arasında pek sempati toplayamamış. olacak ki, 1738 tarihli "Yeni Anayasa Kitabı" yayımlandıktan birkaç ay sonra ölen Anderson'un cenazesine çok az Mason katıldı.

Ahmet ŞENKUT

Çağdaş Masonluk'tan söz edildiğinde, Anderson'un adının geçmemesi olanaksızdır.

“Üç masonik bilgi kitabı sadece 9 YTL”

Tesviye Locası, yayınlarına bir yenisini kattı. “Hür Masonluk Hakkında 101 Soru 101 Cevap” adını taşıyan kitabı değişik kaynaklardan yararlanarak Tesviye Locası’nın Bir Önceki Üstad-ı Muhteremi **Ahmet Şenkut** derledi.

“Hür Masonluk Hakkında 101 Soru 101 Cevap”

Kitabın kapak grafiği Tesviye Dergisi’nin Görsel Yönetmeni Tümer Argın tarafından tasarlanırken, Yenilik Basımevi’nde basılan kitabın editörlüğünü Yavuz Aksel üstlendi.

İktisadi İşletme raflarında yerini alan bu yeni kitabın “Giriş” bölümünde Ahmet Şenkut şöyle yazmış:

“Ana kaynağı ‘101 Questions on Freemasonry’ olan bu el kitabında kardeşlerin en çok sordukları soruların cevapları eski yayınlardan, referans kitaplardan, masonik ansiklopedilerden, araştırma localarının yıllıklarından ve akademisyenlerin eserlerinden derlenerek verilmiştir. Kitabın amacı okuyucuyu bu konular üzerinde düşünmeye, araştırmaya ve okumaya sevk etmek, dolayısıyla kardeşlerimizin Hür

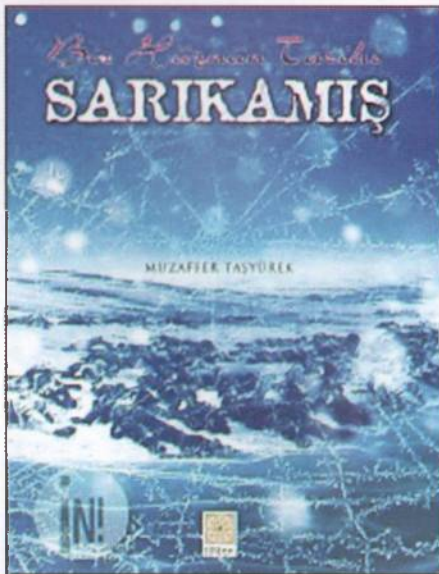
Masonluğu daha iyi bilmelerine ve anlamalarına yardım etmektir.”

Kitapta kardeşlerin merak ettikleri “Evrenin Ulu Mimarı terimini ilk defa kim kullanmıştır? Bir kişi bir günde Mason yapılabilir mi? Emulasyon Ritüeli nedir? Masonik keçi uydurması nereden gelmektedir? Hangi ülkede Üstadı Muhteremler silindir şapka giyerler? Anti-Masonik Parti nerede ve ne zaman kurulmuştur?” gibi birçok soru ve cevabı bulunuyor.

Tesviye Muh. Locası’nın yedinci yayını olan bu yeni kitaptan önce yayınlanan diğer altı kitap ise şunlar:

- Pek Muh. Orhan Güreli K. ile Kırk Yıl
- Böyle Başlamıştı
- Hür Masonun Yükümlülükleri
- Cumhuriyet Döneminde Eğitim Siyasetimiz
- Muh. Nail Güreli K. ile Kırk Yıl
- Pek Muh. Necmi Karakullukçu K. ile Kırk Yıl

Bunların içinden Ahmet Şenkut’un çevirdiği “Böyle Başlamıştı” ve kısa süre önce sonsuz doğuya uğurladığımız Tanju Koray’ın derlediği “Hür Masonun Yükümlülükleri” adlı kitaplar İktisadi İşletmemizde satışta olup her iki kitabın da ikinci baskıları yapıldı.

Ateşe Dönen Dünya: Sarıkamış

Sarıkamış Dayanışma Grubu Başkanı Prof. Dr. Bingür Sönmez’in yazdığı kitap Sarıkamış Belgeseli CD’si ile birlikte sunuluyor. Belgesel, Sarıkamış Harekâtı’nın Kaynakçası ve G. Kurmay’dan temin edilen Sarıkamış Harekâtı Şehitler Listesi’ni de içeriyor. CD’yi Yıldız Kenter seslendirmiş.

Bingür Sönmez kitabına, Osmanlı İmparatorluğu’nun 20. yüzyılın başında, özellikle Balkan Harbi’nden sonraki durumunu, dış politikasının İngiltere ile Almanya arasında bocalamasını, Almanların Bağdat demiryolunu inşa etmekteki maksatlarının perde arkasını incelemekle başlıyor. Enver Paşa 23

Ocak 1913'de kanlı bir darbe ile iktidarı ele geçiriyor, büyük bir hızla generalliğe terfi ettirilerek 33 yaşında general ve Başkumandan (Padişah Mehmet Reşat) Vekili olabiliyor. Bu dönemde, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin mensubu olmak subaylara hızlı terfi imkânı sağlıyor.

Enver Paşa'ya göre, Balkan Harbi'nin aybını örtmek ve 1876 -77 harbinde Ruslar'a kaptırılan Kars, Ardahan ve Batum'u geri almak için Türkiye'nin Almanlarla müttefik olması ve Kafkaslar'da Ruslar'ı mağlup etmesi gerekiyordu. Almanlar da, Ruslar'ın güçlerini Kafkas cephesinde Türkler'e karşı yoğunlaştırarak, Batı Avrupa'da zayıf düşmelerini sağlamak istiyordu. Aynı nedenlerle, yani Avrupa cephelerinde İngiliz güçlerini zayıf düşürmek üzere Mısır ve Süveyş Kanalı'nı savunmak zorunda bırakılmalarıydılar. Bağdat demiryolu bir tehdit oluşturmaktaydı. İtilâf ülkelerine karşı cihad ilân edilmesi de bu davaya hizmet edecekti.

“Turan Orduları Başkomutanı”

Hırslı damat Enver Paşa, yalnız kendi inisiyatifi ile kimseye danışmadan ve haber vermeden Osmanlı İmparatorluğunu harbe sokan anlaşmalar imzaladı. Bu gizli anlaşmalara göre, Karadeniz'de Rus gemilerine saldırılacak, Rusya Osmanlı İmparatorluğuna savaş ilân edecek, cihad fermanı yayınlanacaktı. Enver Paşa Teşkilât-ı Mahsusa'yı kendi iktidarını sağlamlaştırmak ve Müslüman ülkelerde Turancılığın propagandasını yapmak üzere kullanıyor, bazı mektuplarını “Turan Orduları Başkomutanı” diye imzalıyordu. Rusya'yı yendikten sonra, Afganistan üzerinden Hindistan'a yürümeyi, “İslâm âlemini kurtarmak” hayallerini besliyordu. Propaganda o denli güçlüydü ki, Halep'te Kayzer'in Müslüman olduğuna inanılıyor, kendisine “Hacı Wilhelm” deniyordu.

Ordunun hali perişandı. İttihat ve Terakki'ye muhalif subaylar ordudan uzaklaştırılmıştı. Erzurum'a Yemen'den gelen üç takviye alayı erlerinin üzerlerinde çöl iklimine mahsus üniformaları vardı. Geri kalan birliklerin de kış giysileri olmadığı gibi, doğru dürüst iç çamaşırları, ayakkabıları yoktu. Silâhlar eksikti. Cephane yetersizdi. Erler eğitimsizdi. Aralık ayında Allah-ü Ekber dağları karla kaplıdır. Cephede bit belâsı askerlere aman vermemekteydi. Ordunun bir günlük levazım

Bingür Sönmez ve ekibi bu çalışmayı yaparken Kafkas ülkeleri başta olmak üzere, Birinci Dünya Savaşı'nda çarpışan tüm ülkelerin arşiv belgelerini araştırmış, belgesel CD'yi yaparken de, yer yer canlandırma yöntemi kullanılmış.

ihtiyacı Trabzon'dan ancak bir ayda gelebilemekteydi. Erzurum'dan erzak ve cephane insan sırtında taşıyordu. Hastane, yeterince sağlık malzemesi yoktu.

Asker okuma yazma bilmediğinden, Rusların dağıttığı propaganda broşürleri etkisiz kalıyordu.

Sarıkamış'ta mevzilenmiş Rus garnizonuna karşı planlanan hücumun Aralık sonunda yapılamayacağını ifade ederek, bahar aylarını beklemeden “böyle bir harekâtın faciaya dönüşebileceğini” ifade eden Üçüncü Ordu Komutanı Hasan İzzet Paşa 18 Aralık 1914'de istifaya zorlandı. Otuz üç yaşındaki Enver Paşa, Harb Okulu'ndaki hocasına, karargâh subaylarının içinde verdiği emirleri kendisiyle tartışan komutanı, şu sözlerle tehdit etti: “Eğer hocam olmasaydınız, hiyanet-i vataniyeden, sizi idam ettirirdim!” Hasan İzzet Paşa'nın istifasından sonra Enver Paşa Üçüncü Ordu'nun Başkomutanlığını üstüne aldı.

Hücum başladığında, soğuktan elleri donan erlerin bitlerle mücadele etmeye bile imkânları kalmıyordu. Yaklaşık 25.000 kişinin tifüsten öldüğü varsayılıyor. Erlerin buzlu dağlara tırmanabilmeleri için, istihkâmcılar buzların içinde basamaklar oyuyordu. Uykusu gelen er, oturduğu yerden bir daha kalkmıyordu. Daha savaş başlamadan ölenlerin cesetleri, donmuş toprak kazılamadığından, açıkta kalıyordu. Von der Goltz Paşa Enver Paşa'yı “Kafkasya'da maalesef Napolyon Bonaparte olduğunu iddia eden cahil adam” diye tarif etmişti. Sarıkamış'a varıldığında da, güçsüz,

dermansız, aç sefil Türk birliklerini Rus topçu bataryaları dağıttı.

Harekât tamamlanmadan komutan Enver, İstanbul'a dönerek, şiddetli bir sansür uygulamasıyla, Sarıkamış bozgununun lâfının edilmesini önliyordu. İttihat ve Terakki yönetimi savaş döneminde tutulan kayıtların büyük bölümünü yok etti.

Sarıkamış harekâtında, 3. Orduyu oluşturan 9. Kolordu, 10. Kolordu, 11. Kolordu ve 2. Süvari Tümeni'nden, toplam 109.274 asker şehit oldu. Sayılar kesin değil. Genelkurmay Başkanlığı 1933'de Sarıkamış yitkilerini 108 bin kişi olarak açıklamıştır. Geriye dönen 12.000 askerin kaçının tifüsten öldüğü bilinmemektedir. General Hüseyin Işık harekâta katılan 118.000 askerden 18.000'inin geri döndüğünü, hasta ve yaralılarından 10.000 askerin daha kurtarıldığını belirtmiştir. İngiliz binbaşı M. Larşer Türk ordusunun harekât sırasında 40.000'den fazla esir, 90.000'den fazla kayıp verdiğini yazmıştır.

Esir düşen Türk askerlerinin feci durumu da ayrı bir konudur.

Bingür Sönmez kitabının sonsözünde şöyle diyor:

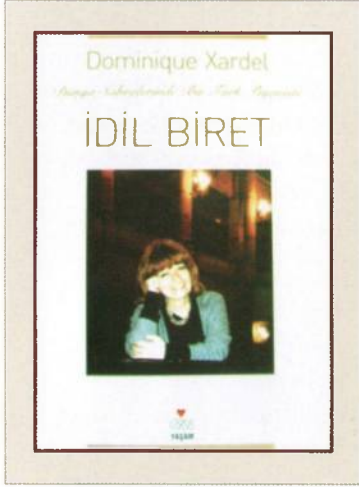
“Geleceğimizi emanet edeceğimiz çocuklarımıza özellikle 1912 ile 1938 arasındaki tarihimizi çok iyi öğretmemiz gerekir. Aksi halde Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş nedenlerini anlayabilmeleri, Cumhuriyeti özümsemeleri, sahiplenip geleceğe taşıyabilmeleri mümkün değil. İlkokuldan üniversiteye tarih kitaplarımız Türk ve dünya tarihinden savaşlarla dolu. Bazıları birkaç gün, bazıları yıllarca süren bu savaşları iki satırla anlatıp diğerine geçiyor, çocuklarımıza savaşın tarihi — tarafları — sonucu haricinde hiçbir şey anlatamıyor. Oysa savaş, sonucu ne olursa olsun askerler kadar sivil halk da etkiler, kadın ya da erkek, yetişkin veya çocuk her bir bireyin trajedilerinin toplamı, toplumsal bir travmadır savaş. Bir askerin cephede ne hissettiğini, ne yaşadığını bilemezsek, cephe gerisinde yaşananlar hakkında fikrimiz olmazsa, savaş sözcüğü bizim için daima ve sadece bir sözcük olarak kalır.

Oysa çocuklarımız savaşmayı değil, savaş öğrenmeli. Savaşın ne olduğunu bilmeliler ki, barışın değerini kavrayabilsinler.”

“Dünya Sahnelerinde bir Türk Piyanisti” İdil Biret

Yazarı: Dominique Xardel • Çeviri: Üner BİRKAN

Kitap, Xardel'in, Biret ile yaptığı bir dizi söyleşiden oluşuyor. 1941 yılında Ankara'da doğan İdil Biret'in, harika çocuk olarak ortaya çıkışı ilk bölümde yer alıyor. On dokuzuncu Yüzyıl Türkiye'sinin ve modern Türkiye'nin, Türkiye'de Klasik müzik alanındaki gelişmelerin işlendiği diğer bölümde ise İdil Biret'in Türk müzik hayatındaki yeri önemle vurgulanıyor. İdil Biret'in, çocuk yaşlarında Piyanist Mithat Fenmen Kardeşimiz (1916-1982) ile çalışması, kitabın ilgiyle okunan bir başka bölümünü oluşturuyor.

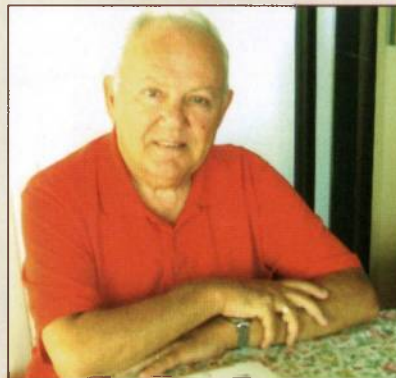

Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük piyanistlerden İdil Biret, aldığı ödüller, çıkardığı CD'ler, verdiği konserlerle, ülkemizin dünya çapındaki önde gelen sanat elçilerinden biridir. Henüz 4 yaşındayken, Mozart Kardeş gibi bir kulağa sahip olduğu belirlenen, “Harika Çocuk” olarak ünlenen, adına çıkarılan özel yasa ile 1948 yılında Paris'e eğitime gönderilen İdil Biret ile ilgili birçok kitap yayımlanmıştır. Bunlardan biri de, Üner Birkan Kardeşimizin yıllarca önce yayımlanan “Piyanodaki Harika: İdil Biret” adlı kitabıdır. Üner Birkan Kardeşimizin geçen yaz boyu üzerinde çalıştığı, Fransız müzik yazarı Dominique Xardel'in “Une Pianiste Turque en France / Fransa'da Bir Türk Piyanisti” adlı kitabın Türkçe çevirisi “İdil Biret-Dünya Sahnelerinde Bir Türk Piyanist” adı altında yayımlandı. Kitap, geçen Haziran ayında satışa sunuldu!

Xardel'in daha önce, 2002 yılında yayınlanan “Les Pianistes” adlı kitabında İdil Biret'e ayrılmış bir bölüm vardı. Yazar bu kez İdil Biret ile bir uzun röportaj (nehir- röportaj) gerçekleştirmiş. Kitap, Xardel'in, Biret ile yaptığı bir dizi söyleşiden oluşuyor. 1941 yılında Ankara'da doğan İdil Biret'in, harika çocuk olarak ortaya çıkışı ilk bölümde yer alıyor. On dokuzuncu Yüzyıl Türkiye'sinin ve modern Türkiye'nin, Türkiye'de Klasik müzik

alanındaki gelişmelerin işlendiği diğer bölümde ise İdil Biret'in Türk müzik hayatındaki yeri önemle vurgulanıyor. İdil Biret'in, çocuk yaşlarında Piyanist Mithat Fenmen Kardeşimiz (1916-1982) ile çalışması, kitabın ilgiyle okunan bir başka bölümünü oluşturuyor. Daha sonraki bölümlerde ise, Suna Kan ve İdil Biret ile ilgili olarak, TBMM'ce çıkarılmış olan özel yasa, İdil Biret'in Paris'e gidişi ve Paris'te, ünlü müzik eğitimcisi Nadia Boulanger ile çalışmaya başlaması ele alınıyor. Paris Ulusal Konservatuarı'ndaki öğrencilik yılları, ünlü piyanistler Wilhelm Kempff ve Alfred Cortot ile çalışmaları, kitabın ilgiyle okunan öteki bölümleri.

Kitapta, İdil Biret'in günümüze kadar kaydettiği plak ve CD'lerin bir listesi var. Üner Birkan Kardeşimiz, kitabın sonuna “kişi adları dizini” eklemiştir.

Kitabın ilginç bölümlerinden biri de, annesi Leman Biret'in, İdil'in çocukluğunu ve yetişme yıllarını anlattığı, son derece renkli, heyecan verici özel bölüm. Kitaba ayrıca, klasik müziğe büyük bağlılığı olduğunu bildiğimiz İsmet İkinci Cumhurbaşkanımız, İnönü'nün kızı Özden Toker İnönü de, ilgiyle okunan bir önsöz yazmış.

İdil Biret, kitabın sonraki bölümlerinden birinde, derin bilgisiyle “Altın Çağ”da, Ondokuzuncu Yüzyıl sonu ve Yirminci Yüzyıl başında yaşamış büyük piyanistlerin çalışma yöntemleri üzerine düşüncelerini açıklıyor. Daha sonra da, kendileriyle birlikte çalıştığı belli başlı orkestra şeflerini ve günümüzün bazı önemli bestecilerini anlatıyor. Özel bir bölümde İdil Biret'in, sanatçının özgürlüğü ile ilgili düşünceleri de yer alıyor. Kitabın sonunda, İdil Biret'in günümüze kadar kaydettiği plâk ve CD'lerin tam bir listesi var. Üner Birkan Kardeşimiz, kitabın sonuna bir de “kişi adları dizini” eklemiştir.

Günümüzün en önemli sanatçılarından biri olan, Piyanist İdil Biret'in “Dünya Sahnelerinde Bir Türk Piyanisti” adlı “nehir-söyleşi”sini Kardeşlerimiz, büyük kitap evlerinden edinebilirler. Kitap önümüzdeki günlerde Almanya'da da yayımlanacak.

1- Can Yayınları Yaşam Dizisi, Haziran 2007

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin öncüsü olan hemşiremiz

Eleanor Roosevelt

10 Aralık 1948 günü, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Birleşmiş Milletler' deki 48 ülke tarafından kabul edildi. Bu, çok önemli bir olaydı ve dünya bunu zeki, kurnaz, çalışkan, yardım sever bir hanımefendiye Eleanor Roosevelt'e borçluymuştu.

Sedat UYGUR

Bu sırada 64 yaşındaydı ve 6 çocuk annesiydi. Eşi Franklin Delano Roosevelt 1921 yılında çocuk felcine yakalanarak tekerlekli sandalyeye mahkum olmuş, 1932 de başkan seçilmiş 1945 yılına kadar bu görevi yürütmüştür. (Amerika tarihinde 3 kez başkanlık yapan tek kişi) **F. D. Roosevelt New York, Holland Locasında 28.11.1911 tarihinde tekris olmuş Architect Locasında 3 oğlunun tekrisini yaşamıştır.** F.D.Rooseveltin 13 yıllık başkanlığı sırasında E. Roosevelt first Lady'dir. Eşinin sekreterliğini yapar, Ulusal Gençlik örgütünü kurar, örgü ördürüp bunları satarak ordu için para toplar, Üniversitede Amerikan tarihi ve

edebiyat dersleri verir, kadın hakları, toplumsal sorunlar, dünya barışı için sivil toplum örgütlerinde çalışır, 1935 ten itibaren gazetede "Günüm" sütununda yazı yazar. 1945 te F. D. Roosevelt'in ölümü üzerine yeni Başkan Truman E. Roosevelt'i Birleşmiş Milletlere temsilci olarak atar. B. M. de İnsan Hakları Bildirgesini hazırlayacak kurulun başkanı olur. 4 yıl süreyle bu görevi yürütür ve 1948 de Bildirge kabul edilir. Hindistan, Pakistan, Orta doğu, Yugoslavya, Hong Kong, Japonya'yı ziyaret eder. Artık O, Dünya First Lady'sidir. 1952 de Başkan Eisenhower O'nu görevinden alır. Ancak O, Birleşmiş Milletlerde gönüllü olarak çalışmaya devam eder.

1957 de Rusya'yı ziyaret eder ve Nikita Krushev'le iki kutuplu dünyada Barış için görüşür. 1961 de Başkan Kennedy tarafından 76 yaşında B. M. Özel toplantısında Amerika temsilcisi olarak görevlendirilir.

1962 de 78 yaşında vefat eder. 8 yaşında iken kaybettiği annesi O'na takılarak "Ninem suratlı" diye çağırırdı. Halbuki O, parçalanmış ailelerin ve mültecilerin, mazlum millet ve ırkların, harp malullerinin, bütün yardıma muhtaç insanların yardımına koşan bir melekti. Bunun için de büyük bir törenle Nobel Barış Ödülüne layık görüldü. Dünya O'nu unutmadı. Bir çok ülke O'nun için pullar çıkararak O'nu andı.

Kolombiya pulu

Ölümünün 1. yılında ilk gün zarfı ve ilk gün damgası

Venezuela pulu

Kore pulları

Togo pulları

Amerika Birleşik Devletleri pulları

Macar pulu

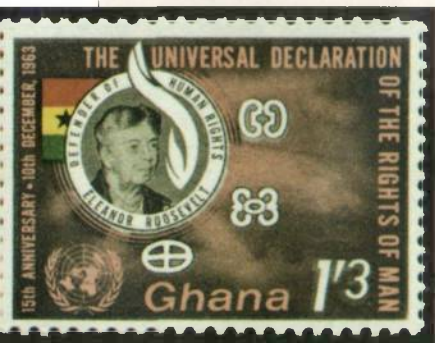
İran pulu

Meksika pulu

Gana pulları

Macar Bloğu

Kırgız Bloğu

Polonya pulu

Panama Bloğu ve pulları

AlıŖtıđınız Lezzet

AçılıŖ Kokteylleri • Ŗirket Kokteylleri • Resim Sergileri Kokteylleri
Özel Toplantılar • Coffee Break • Ev Partileri • Doğum Günü Partileri
Yemek (250-300 kişilik)

PEDA LIZA

Irvin Mandel

Bedros K. Boyacıyan

Irvin Mandel

DEFANS EL.: 1

	KUZEY	
	♠ D 4	
	♥ A 8 3	
	♦ R 9 3	
	♣ V 10 6 4 2	
BATI		DOĞU
♠ 8 7 5		♠ V 10 9 6 2
♥ 9 7 6 5 2		♥ R V 4
♦ 7 5		♦ A D V 2
♣ R 7 3		♣ 5
	GÜNEY	
	♠ A R 3	
	♥ D 10	
	♦ 10 8 6 4	
	♣ A D 9 8	

Yalçın Kurtoğlu Kardeşimiz muhtelif gazete briç sütunlarından biriktirmiş olduğu bir koleksiyonu tarafımıza verdi. Kendisine teşekkür ediyoruz. O koleksiyondan bir atak ve bir defans elini aşağıda sunuyoruz.

Dağıtan Güney'in 1 SA açılışına Kuzey 3 SA dedi, Batı ♥ 7 çıktı. Kozcu yerden küçük verince, R ile aldınız. Puanların toplamına göre Batı'da en çok 3 puan vardır. Bu 3 puan muhtemelen bir siyah R olacaktır. Oyunu batırmak için tek şansınız, Güney ♣ rengini sağlamadan önce ♦ 2'yi oynamaktır. Batı ♣ R ile el tutunca, ♦ dönecek, ve tarafınız 1♥, 1♣ ve 3♦ alarak oyunu batıracaktır.

ATAK EL.: 2

	KUZEY	
	♠ A 8 4 2	
	♥ R V 4	
	♦ 8 7 4	
	♣ D 8 5	
BATI		DOĞU
♠ R		♠ V 10 9 7 5
♥ 9 7 2		♥ A
♦ 10 9 3 2		♦ D V 6
♣ 10 9 6 3 2		♣ R V 7 4
	GÜNEY	
	♠ D 6 3	
	♥ D 10 8 6 5 3	
	♦ A R 5	
	♣ A	

Doğu 1♠ açtıktan sonra Güney 2♥ diyor ve Kuzey 4♥'e tamamlıyor. Çıkış kâğıdı: ♠ R

♠ R'yi Asla alıp ♥ As'ını Batı'da ümit ederek ♥ oynamak sorunu çözmüyor. Eli alan Doğu ♠ V'yi oynar, D'la örterseniz partöneri çıkar. Sonra da huzur içinde ♠ ve ♣ den birer löve daha yapmayı bekliyor. Oyunu yapmanın tek çaresi, hayal gücünüzü kullanarak, çıkış kâğıdı ♠ R'sını As'la almamaktır. Nasıl olsa bir ♠ kaybınız var, onu hemen verin. Batı bir minör renk, tercihen ♦ dönecektir. Eli tutup ♥ oynayınca, As'la alan Doğu, ♠ V'yi oynar, As'a kadar bırakarak, Batı'nın çakmasına izin verirsiniz. Kayıp ♦'nuzu da ♠ As'ının üzerine atarak oyununuzu yaparsınız.

George Washington

Büyük Üstat olmamasına rağmen, 18 Eylül 1793 tarihinde Capitol binasının temel atma merasiminde Büyük Üstatlık görevini üstlenmişti. Amerikan İstiklâl Savaşı'nda Washington'un ordularında çarpışan 33 general Masondu.

Astronot Gordon Cooper

Dünya yörüngesinde dönen Mercury uzay kapsülüne bir Mason bayrağı ve hatıra sikkesiniberaiberinde götürmüştü. Gordon Cooper Kardeş bu objeleri locasının müzesine hediye etti.

Kumandan Büyük Üstat

Amerikan istiklâl savaşında Bunker Hill muharebesinde Amerikan kuvvetlerinin kumandanı Massachusetts

Büyük Locası Büyük Üstadıydı. Aynı muharebede İngiltere Bölge Büyük Üstadı İngiliz kuvvetlerine kumanda ediyordu. Massachusetts Büyük Üstadı bu karşılaşmada hayatını kaybetti.

Simon Bolivar Kardeş

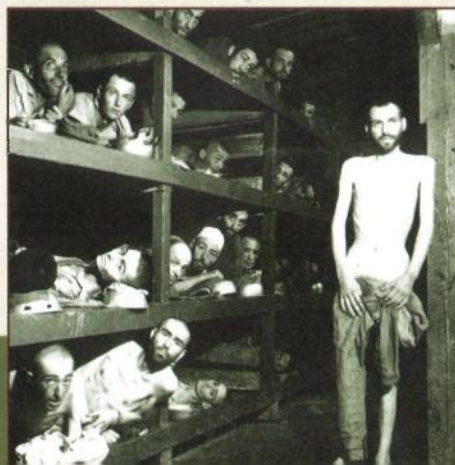
İspanyol Kraliyet Ordusu'nu 24 Haziran 1821'de Carabobo'da yenmesinin ardından Venezüela egemenliğine kavuştu.

1737 ve 1779'da ABD'nin Doğu sahillerinde görev yapan iki yelkenli geminin isimleri "Freemason" ve "Master Mason" idi.

Buchenwald trajedisi

Yüz binlerce Yahudi'nin öldürüldüğü Buchenwald toplama kampında 1944 Ekim ayında 100'den fazla Mason vardı. Fransız Mason, M. Jattefaux'ya göre, bilinen Masonlar her gün bir araya gelirmiş.

Sibelius Kardeş

Masonik müzik bestelerinin orijinal el yazmalarını, New York Büyük Locası'na bağlı Livingstone Masonik Kütüphanesi'ne hibe etti.

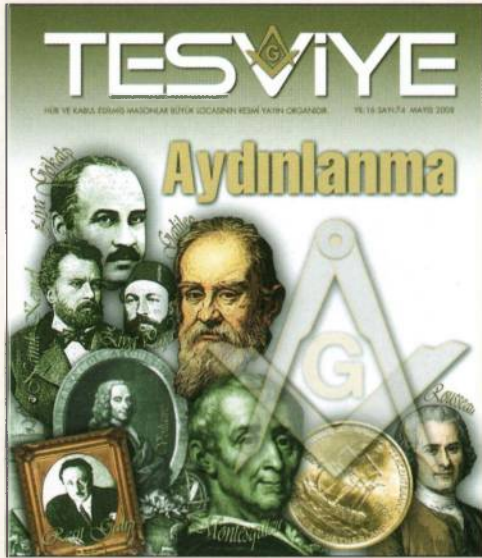
1747 yılında İskoçya Büyük Locası deniz aşırı ilk beratını, Osmanlı İmparatorluğu'nda, Suriye'nin Halep kentindeki bir locaya vermiştir.

Angelo Soliman

1721'de Afrika'da doğdu, 10 yaşındayken Avrupa'ya köle olarak getirildi. 1771 öncesinde tekris edildi ve Viyana Saray müdavimlerinin arasında sevilen bir kişi oldu. 1776'da öldüğünde, Avusturya - Macaristan İmparatoru cesedini tahnit ettirerek Doğal Bilimler Müzesinde teşhire koydu. Böylece, Angelo Soliman bilinen ilk zenci mason ve tahnit ettirilerek teşhire konan ilk Mason olmuştur.

SYNOPSIS SYNOPSIS SYNOPSIS

Cover Early Enlightenment in Europe and later in the Ottoman Empire.

P.06 Once a year Freemasonry is explained to the teenager relations of our brothers.

P.07 Internet Lodge 9659 (UGLE) and the "2007 Short Papers Competition".

Tanju Koray Kardeş
vefa, kurşunluk sevgi ve dayanışma kavramlarını işlediği dildir.

Sıradışı Mason Sonsuz Doğu'da

2007 yılının Kasım ayının 18. haftası sonuna 2 - 5 Kasım Cananbury Masonik Araştırma Merkezi'nin 2007 Kasım Konferansı düzenlendi. Konferansta "Ütopya Hayalleri" başlıklı bir sunum yapıldı. Sunumun başkanı Prof. Dr. Mustafa Özalp, konferansta "Ütopya Hayalleri" başlıklı bir sunum yaptı. Sunumun başkanı Prof. Dr. Mustafa Özalp, konferansta "Ütopya Hayalleri" başlıklı bir sunum yaptı.

P.08 We have lost to the Eternal East our very special Bro. Tanju Koray. He was learned, competent, sharp witted and sharp tongued, spiritual and a good friend and brother above all.

P.12 Every year in March we commemorate the fallen brothers in the battle of the Dardanelles. The Australian and New Zealand Brothers have an "Empty Chair" commemoration ceremony in their lodges.

Hasta adamın onur savaşı Çanakkale

Çanakkale Savaşları'nda 253 bin Türk subayı, er ve erbaş şehit oldu.

1914 yılı başlarında İstanbul'un boğazını korumak amacıyla başlayan Çanakkale Savaşı, 21 Nisan 1915'te İngiliz ve Fransız ordularının Çanakkale Boğazı'nı geçmeye çalışmasıyla büyük bir çarpışmaya dönüştü. Savaşın sonunda, İngiliz ve Fransız orduları Çanakkale Boğazı'nı geçemedi ve geri çekildi.

P.17 Bro. Tuluğ Baytin tells us what he learned in 50 years of Freemasonry.

P.20 The Canonbury Masonic Research Center and its 9th International Conference.

Canonbury Masonik Araştırma Merkezi'nin 2007 Kasım Konferansı Ütopya Hayalleri

2007 yılının Kasım ayının 18. haftası sonuna 2 - 5 Kasım Cananbury Masonik Araştırma Merkezi'nin 2007 Kasım Konferansı düzenlendi. Konferansta "Ütopya Hayalleri" başlıklı bir sunum yapıldı. Sunumun başkanı Prof. Dr. Mustafa Özalp, konferansta "Ütopya Hayalleri" başlıklı bir sunum yaptı.

P.21 European Enlightenment: Egnation Danti, Galileo, Copernicus, Giordano Bruno, Francis Bacon, the Royal Society, forbidden subjects: religion and politics, Newton, Ramsay's appeal for an Encyclopedia, Ephraim Chambers, Panckouke, Diderot, d'Alembert, Voltaire, Montesquieu, Rousseau, Jaucourt, de Prades.

P.26 Enlightenment in the Ottoman Empire: Brothers Namık Kemâl, Ziya Pasha, Ahmet Mithat, Mustafa Reşit Pasha, Mithat Pasha, Ziya Gökalp, Ahmet Cevdet Pasha.

Osmanlı'da aydınlanma

19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde aydınlanma hareketi başlamıştır. Bu hareket, Batı'daki aydınlanma hareketiyle paraleldir. Osmanlı aydınları, Batı'daki aydınları takip etmişlerdir. Bu aydınlar, Batı'daki aydınların fikirlerini Osmanlı toplumuna tanıtmışlardır.

P.30 An enlightened Minister of Education under Ataturk, Bro. Dr. Reşit Galip.

Dr. Reşit Galip

1914 yılının 21 Nisan'da bu yama, her ikimizden okuduğumuz, her salubet tekerarlarını "Türküm, doğayım, oğlum" diye başladım ve "Varlığım, Türk varlığıdır, arguman olsun" diye biten andı Dr. Reşit Galip e aittir. Bu andı sanki ömür anlatır... Doğrudur, çalkandık ve varlığım gerektirir Türk varlığına arguman etmiştir...

P.31 A doctoral thesis by a Canadian history student: "Why was Freemasonry closed in 1935 in Turkey, despite the fact that the philosophies of Kemalism and Freemasonry are very similar?". New documents found in our archives about Atatürk protecting Turkish Freemasonry.

P.40 Bro. Rudyard Kipling.

"Simdi, dünyann neresinde dolayiyor iseler, **Dul Kadımm Çocuğlarına** açılın! Eğer arzuların öyle ise, Bir an önce ülkelerin döñstüñler."

HAYATI

İngiliz Edebiyatı'nın en önemli yazarlarından... **Kipling Kardeş**

P.41 Turks living in the Eastern Provinces of Turkey drink their tea with a peace of sugar between their teeth. The humorous Islamic explanation of this habit.

P.46 Bro. Turan Kırışgıl, mother of pearl inlay artist.

Sedef, bağa, fildişı, altın varak, abanoz...

Önemli Başarı!

Eser-i İstanbul

Anadolu topraklarını en güzel şekilde Bİ, S ve Z'nin birliğinde temsil eden ve her an kendisiyle gururlanılan bir sanatçı olarak... **Dr. Hakan Gürsu**

Geleceği tasarlamak!

Dr. Hakan Gürsu'nun sanatçı kimliğiyle...

Mabretler

Dr. Hakan Gürsu'nun sanatçı kimliğiyle...

P.48 The Grand Orient of Belgium and the awakening of the Ottoman Supreme Council in 1909 by the Belgian Supreme Council (jointly with the Egyptian Supreme Council). The original Ottoman Supreme Council was founded in 1861.

Belçika Grand Orient'ından alınan berat Yüksek Şûra'nın yeniden kuruluşu

Yüksek Şûra'nın uyandırılması

Belçika Grand Orient'inden alınan berat, Yüksek Şûra'nın yeniden kuruluşu için... **Dr. Hakan Gürsu**

P.50 Bro. Hakan Gürsu has won the first mondial prize for ship design with the "Volitan", having solar panels that act also as sails.

Tekne tasarmında dünya birincisi Kardeşimiz

Dr. Hakan Gürsu

Geleceği tasarlamak!

P.52 Bro Haluk Tezonar, sculptor and ceramics artist.

Haluk Tezonar

Seramik okudu, heykel yaptı...

1942 yılında Gölbaşı'da doğan sanatçı Kartırganaz, biranuldu Denizler Taahhüt Yürüğü (Kölelikin) Seramik eğitiminde bir yıl sonra Halkın Kuruluşu'na üyesi olarak bir yıl önce Gölbaşı'na taşınmıştır. 1965 yılında eğitimini tamamlayan sanatçı, aynı okulda öğretmen olarak görev yapmıştır. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde uzun yıllar Öğretim Üyesi olarak görev yapmıştır. Seramik eğitimini tamamlayan sanatçı, biranuldu Denizler Taahhüt Yürüğü'ne üyesi olarak bir yıl önce Gölbaşı'na taşınmıştır.

P.54 James Anderson

P.55 Book reviews

P.58 Philately: Eleanor Roosevelt

P.62 Bridge

P.63 Famous Freemasons

TESTİVE BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

George Washington	Simon Bolivar	Sibetun Kardeş
Astronaut Gordon Cooper	Buchenwald trajedisi	Angelo Sotgiu
Kumandan Hürriyat		

P.62 Letter to the editor by Bro. Graeme C. Love, Master and co-editor (with Kent Henderson) of the Victoria Lodge of Research, about

SYNOPSIS SYNOPSIS SYNOPSIS SYNOPSIS SYNOPSIS

Değerli Kardeşlerimiz...

"Haberleşme" bölümünün amacı, Kardeşlerimiz'in "ihtiyaç duydukları her konuda, Kardeşlerine seslenebilmelerini" sağlamaktır.

Tesviye her sayısında, Dünya'da ve Türkiye'de Masonluk ve Masonlar'la ilgili tüm gelişmelere ve haberlere yer veriyor. Yeri geldikçe geleneklerimize göz atıyor, çeşitli başarıları imza atmış yaşayan ve Ebedi Maşık'a uğurladığımız Kardeşler'imizden konu açıyoruz.

Bizi birbirimize bağlayan en önemli unsur, kuşkusuz Kardeşlik bağımızdır. Birbirimize olan bağlılığımızı biraz daha güçlendirme yolunda, Tesviye'de bir de "haberleşme" bölümü bulunmaktadır. İşte bu bölüm siz kardeşlerimize her zaman açıktır. Eleştiri ve önerilerinizi bekliyoruz.

Sorumlu Yazışleri Müdürü ve Editörümüz Celil Layıktez'e Avustralya'lı Graeme C. Love Kardeşten gelen mektup

Avustralya Victoria Büyük Locası 218 numaralı Araştırma Locası Sekreteri ve Önceki Büyük 1. Nazır Graeme C. Love Kardeşle, bu locanın Türkiye muhabiri olduğumdan, yaklaşık 40 yıldır yazışıyoruz. O bana sıkıntılarını, sevinçlerini yazar, gündemleri, yıllıkları yollar, ben de, Büyük Locamızı, araştırmalarımızı, biraz özel hayatımı anlatırım. 40 yıl az değil. Bu arada Freedom Locasında kullanılan evliliği kutlama merasimimizin ritüelini de kendilerine yollamıştım, yayınladılar ve deneme maksadıyla uyguladılar. 22 Mart 2008'de bana uzun bir mektup yazdı. Eşinin ölümünden sonra masonik görevlerde teselli bulmuş, hiç boş zamanı kalmamış ve bir de Eğitim Locasında Operatif Masonluğu anlatmaya başlamış.

Kardeşimizin, uzun yazısının dergimizi ilgilendiren ve "Dear Bro. Celil" diye başlayan son paragrafı şöyle:

"... Gördüğün gibi, ancak şimdi başımı dinlendirip, gecikmeyle de olsa, sana bu mektubu yazabiliyor, senden özür diliyorum. Bazı zamanlar bir düşün karmaşası içinde kaldığımı sanıyorum.

Operatif Masonlar hakkında verdiğim seminerlerin bir kısım malzemesini, 8 yıl önce bana gönderdiğin "Ortaçağın Aydınlığı" kitabından aldım. Her konuda, sık sık kullandığım başka bir mehz da Tesviye dergisidir. Sana özel teşekkürler.

Sana ve ailene 2008 yılı için en iyi temennilerimi sunuyor, yazışmalarımızın devamını diliyorum.

Graeme C. Love,"

TESVİYE

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar
Büyük Locası Derneği adına
İmtiyaz Sahibi:

Salih EVCİLERLİ

Sorumlu Yazışleri Müdürü ve Editör:

Celil LAYİKTEZ
celilayiktez@gmail.com

Yayın Koordinatörü:
Remzi SANVER

Yrd. Editör
Osman BALCIĞİL

Görsel Yönetmen
Tümer ARGİN

Yayın Kurulu:

Ahmet ÖRS
Cevad GÜRER
Nezih ONAT
Yavuz AKSEL
Sedat UYGUR
Gürkan AKTOLUĞ
Sinan GÜR MEN
Şener ŞİRİ
Onur AYSAN
Şuayip BALTA
Ömer Faruk GÜNEL
Tamer GEDİZ
Bülent ŞENOC AK
Turgut TİFTİK

ISSN Numarası:1301-2754

Adres: Nuru Ziya Sokağı No:19
Beyoğlu İstanbul
Tel: 0212 251 26 50

Tasarım: **bimus** Tanıtım Ajansı
www.bimus.com
Renk Ayrımı: Eksen Grafik
Baskı: Yenilik Basımevi
Fırzağa, Kasatura Sk. No: 1 Cihangir-Ist.

Yayın Türü: Yayın sürelî

Hür ve Kabul Edilmiş

Masonlar Büyük Locası üyelerinin
haberleşmesi için 3 ayda bir yayınlanır.

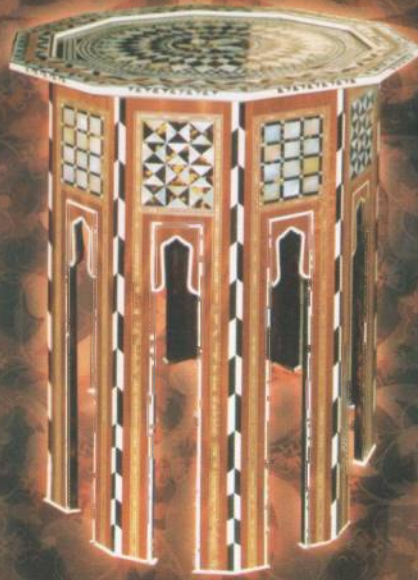
Eser-i İstanbul

Sedef- Bağa İşlemeli Dolap

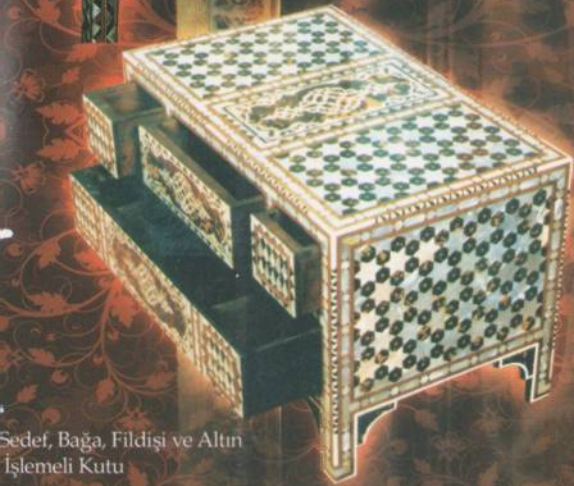
Sedef, Bağa ve Ahşap İşlemeli Tavlâ

Sedef, Bağa, Fildişi İşlemeli
On Köşeli Sehpa

Sedef İşlemeli Kutular

Sedef, Bağa, Fildişi ve Altın
İşlemeli Kutu

20 Yıllık
Tecrübe

sedefin sanatla estetik dansı

Osmanlı saray kültürü bugün hala yaşam alanlarımızı süslemeye devam ediyor. Geçmişin mistik havasıyla, günümüzün modern çizgileri birleşerek evlerimize, iş yerlerimize renk katıyor. Sedef işlemeli eserler de bu kültürün önemli bir parçası. Kültürümüze ayrı bir renk katan, geleneksel el sanatlarımızdan olan bu saray geleneğini, yeni eserlerin kazandırılması amacıyla kurulan **Eser-i İstanbul** bugün sizin için sürdürüyor.

Sedef işlemeli tavlalar, mücevher kutuları, sehpa, satranç talkımları ya da Kur'an mahfazaları, tilavet rahleleri, hat kutuları gibi pek çok eser üzerinde

çalışan ve bu işçiliği ustalıklı yapan **Eser-i İstanbul**, kullandığı malzemelerle de eserlerinizin orijinaline sadık kalıyor. Onarılması gereken sedef işlemeli eşyalarınızı gönül rahatlığıyla teslim edebileceğiniz firma, maddi ve manevi değerlerinize sahip çıkıyor. Yalnızca ev ve işyerleriyle sınırlı kalmayan Eser-i İstanbul, iç dekorasyonda özel yatlar, otel lobileri, otel odaları gibi alternatif mekanlarda da sedefin zarafetini sizlerle buluşturuyor.

Sedef işçiliğinde bir tarz olan Eser-i İstanbul, tarzıyla fark yaratarak, tarihi günümüze taşıyor.

Turan Kırısgil

İŞ TCELL

İŞ DÜNYASININ YENİ TRENDİ
0,006 m² ofisler

Dokunmatik Ekran

3 MP Kamera

Entegre GPS Alıcısı*

Kaydırmalı Klavye

Wi-Fi Teknolojisi

Windows Mobile 6.0 Professional İşletim Sistemi

İşTcell MobilOfis'ten Yeni TurkcellPDA HTC Tytn II

Onunla istediğiniz an, istediğiniz yerden internete bağlanabilir, e-postalarınıza ve ofis dokümanlarınıza ulaşabilirsiniz. Yani ofisinizi yanınızda taşıyabilirsiniz.

Diğer TurkcellPDA modelleri ve kampanya fırsatlarını öğrenmek için: 444 0 532 Turkcell Müşteri Hizmetleri, TurkcellExtra'lar, www.turkcell.com.tr/istcell

*Navigasyon çözümlerini kullanmak için harita ayrıca temin edilmelidir.